

ZPRÁVODAJ KVZ

ZPRÁVODAJ KANCELÁŘE
VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE PRO
ZASTUPOVÁNÍ
ČESKÉ REPUBLIKY PŘED
EVROPSKÝM SOUDEM
PRO LIDSKÁ PRÁVA

2022

číslo 2 | červenec | ročník 10

Zpřístupnění utajovaných dokumentů

Šeks proti Chorvatsku

Právo na informace vs. ochrana
národní bezpečnosti

Ochrana soukromí dítěte

I. V. Ť. proti Rumunsku

Odvysílání rozhovoru
s nezletilou bez souhlasu rodičů

Odměňování nevidomých sportovců

*Negovanović a ostatní proti
Srbsku*

Diskriminace na základě
zdravotního postižení

Občanské právo

Nezávislost soudnictví..... 6

Grzęda proti Polsku

Předčasný *ex lege* zánik mandátu člena národní rady soudnictví a právo na přístup k soudu.

Mediální právo 10

I. V. T. proti Rumunsku

Spravedlivá rovnováha mezi právem novinářů šířit informace a právem dítěte na respektování soukromého života.

Rodinné právo 11

Q a R proti Slovinsku

Délka řízení a participace dětí a znalců při rozhodování o svěření dětí do pěstounské péče prarodičů.

Obchodní právo 12

Fischer proti České republice

Možnosti obrany proti nezákonnému usnesení valné hromady akciové společnosti.

Zneužití práva na podání stížnosti k Soudu 14

Lowáková proti České republice

Zamčení klíčových informací v řízení před Soudem.

Trestní právo

Výpovědi svědků..... 16

Al Alo proti Slovensku

Kdy použití výpovědí svědků z přípravného řízení zakládá porušení spravedlivého procesu.

Podlipní proti České republice

Kdy použití výpovědí svědků z přípravného řízení nevede k porušení spravedlivého procesu.

Vydávací vazba 19

Komissarov proti České republice

Překročení zákonem stanovených lhůt při souběhu extradičního a azylového řízení.

Vězeňské právo 21

Maslák proti Slovensku (č. 2)

Podmínky umístění vězně do oddělení se zvýšenou ostrahou.

Ne bis in idem 23

Stävilä proti Rumunsku

Obnova trestního řízení bez existence nových nebo nově zjištěných skutečností či podstatné vady v předešlém řízení.

Zajištění majetku 24

FU QUAN, s. r. o. proti České republice

Prodleva mezi zproštěním obžaloby a navrácením zajištěného majetku.

Osoby s postižením 27

Negovanović a ostatní proti Srb- sku

Diskriminace nevidomých šachistů při udělování finančních odměn sportovcům.

Jivan proti Rumunsku

Posuzování stupně invalidity a nároku na pomoc osobního asistenta.

Tajné sledování..... 30

Ekimdzhiev a ostatní proti Bul- harsku

Minimální záruky proti svévoli v rámci systému tajného sledování a uchovávání komunikačních dat.

Adomaitis proti Litvě

Informace zajištěné při odposleších v trestním řízení použité v pozdějším kárném řízení.

Utajované dokumenty..... 39

Šeks proti Chorvatsku

Režim posouzení žádosti o zpřístupnění písemností s nejvyšším stupněm utajení.

Armáda 41

Khudoroshko proti Rusku

Povinnost vojenských orgánů přijmout rozumná opatření k zabránění sebevraždě brance během výkonu povinné vojenské služby.

Cizinecké právo 43

Nikoghosyan a ostatní proti Pol- sku

Automatické zajištění žadatelů o azyl včetně dětí.

Pojízdné bydlení..... 45

Faulkner a McDonagh proti Irsku

Povinnost kočovníků opustit nezákonně obývané místo.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Rodinné právo 48

Sexuologická ochranná léčba 48

Diskriminace v přístupu ke vzdělání 49

Nenávistné projevy 49

Velký senát Soudu

Odebrání vysílací licence 50

Extradice příslušníků tvrzené zranitelné skupiny 50

Výpočet starobního důchodu 50

Impeachment a odnětí pasivního volebního práva 51

Odsouzení za členství v teroristické organizaci .. 51

Dopad globálního oteplování na starší ženy 51

Snížení emisí skleníkových plynů 52

Nově pořízené anotace a překlady rozsudků Soudu proti třetím státům

Rodinné právo..... 53

Transgender..... 53

Důkazy získané pod pohrůzkou mučení..... 54

Spory o nárok zaměstnanců policie na zvláštní příplatek 54

Svoboda projevu 54

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodaji nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

Přehled použitých piktogramů

Jednotlivé články Úmluvy a protokolů

článek 2: Právo na život

článek 3: Zákaz mučení

článek 4: Zákaz otroctví a nucených prací

článek 5: Právo na svobodu a osobní bezpečnost

článek 6: Právo na spravedlivé řízení

článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

článek 9: Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

článek 10: Svoboda projevu

článek 11: Svoboda shromažďování a sdružování

článek 14: Zákaz diskriminace

článek 1 Protokolu č. 1: Ochrana majetku

článek 2 Protokolu č. 1: Právo na vzdělání

článek 3 Protokolu č. 1: Právo na svobodné volby

článek 2 Protokolu č. 4: Svoboda pohybu

Ostatní piktogramy

Rozhodnutí proti ostatním státům Rady Evropy

Rozhodnutí proti České republice

Rozhodnutí velkého senátu Soudu

Mezistátní stížnost

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Užitečné odkazy

Slovo úvodem

Milí čtenáři!

Mnoho palčivých problémů má trapný sklon se táhnout. Zda se Covid-19 definitivně zařadí mezi chřipčky a jim podobné choroby, které také nejsou zcela bez rizika, zůstává ve hvězdách. O dost kratší je zatím válka mezi Ruskem a Ukrajinou, třebaže si za pár měsíců stihla vyžádat nemalý počet obětí a ohromné materiální ztráty. Jejího konce však nevidět. Můžeme teď očekávat celkově o dost náročnější časy. Zatímco části světa vyloženě hrozí hlad kvůli zastavení vývozu obilí, u Evropy je to zejména omezený přísun fosilních paliv. Kdo ví, co z toho bude pro náš kontinent nakonec větší výzvou, dají-li se do pohybu další masy lidí usilujících o prosté přežití.

Jak zkušenost ukazuje, odrazí se tyto jevy třeba na stížnostech podávaných do Štrasburku. A to nám v konečném důsledku připomíná, že největší výzvu ony fenomény představují pro naše civilizační hodnoty, které vyjadřuje mimo jiné Evropská úmluva o lidských právech.

Současné horké dny nám každopádně dávají zřetelně pocítit specifickou výzvu spojenou s bojem za záchranu klimatu. I ta se již ve Štrasburku přetřásá. Senáty Soudu, které měly projednávat trojici klimatických stížností, se v uplynulých měsících vzdaly pravomoci ve prospěch velkého senátu.

Jeho úkolem bude v první řadě posoudit, zda jsou stěžovatelské subjekty obětí namítaných porušení spojených s proměnou podnebí. Bývalý starosta původně vedl spor jménem svým i francouzské obce, kterou tehdy zastupoval; jeho žalobu správní soud odmítl, zatímco žalobě obce vyhověl. Podání skupiny senierek a jejich spolku švýcarské soudy odmítly v podstatě s argumentem, že tyto dámy klimatickou změnou nejsou příliš dotčeny či přinejmenším jí nejsou zdaleka dotčeny samy. Šestice mladých lidí, kteří žalují hned 33 zemí, pro jistotu nečerpala prostředky nápravy v žádné z nich, ani v domovském Portugalsku, a tak k dané otázce nezaujal názor žádný vnitrostátní soud.

Projednávání těchto stížností je samo o sobě výzvou pro Soud při volbě vhodného postupu. Zatímco švýcarská klimatická stížnost vykazuje rysy spíše standardní, ta francouzská se ocitla před velkým senátem, aniž byla předtím oznámena žalovanému státu, který se měl přitom k takovému kroku vyjádřit. A množina žalovaných u hlavní klimatické kauzy zahrnuje oba nyní válčící státy, přičemž Rusko se Soudem od poloviny března nespolupracuje. Zdá se, že Soud existenci této procesní výzvy do jisté míry popírá, když se žalované státy snaží přimět, aby hovořily jedním hlasem. Uvidíme, nakolik půjde takovou představu naplnit, či zda nás v příštím roce čeká týden trvající veřejné jednání. (Obvykle se vše ‚sfoukne‘ za méně než dvě a půl hodiny i s přestávkou na občerstvení soudců.)

S tímto výhledem vám přeji letní odpočinek, během něhož necht vane příjemný větřík a v rámci úspor není zapotřebí ani pouštět klimatizaci. Zpravodaj jsme každopádně nově obohatili o odkazy na některé dřívější, leč stále aktuální a hojně citované judikáty, takže můžete za pomoci internetu nostalgicky zabrousit i do doby, kdy svět ještě vypadal docela normální.

Zdraví

Vít Alexander Schorm,
vládní zmocněnec

Nezávislost soudnictví

Rozsudek ze dne 15. března 2022
ve věci č. 43572/18 – *Grzęda proti Polsku*

Velký senát poměrem šestnácti hlasů proti jednomu rozhodl, že došlo k porušení práva stěžovatele, soudce, který byl na čtyři roky jmenován členem národní rady soudnictví, na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jelikož předčasný zánik jeho mandátu *ex lege* nepodléhal soudnímu přezkumu, čímž byla popřena samotná podstata práva na přístup k soudu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je soudcem nejvyššího správního soudu. V roce 2016 byl v souladu s příslušnými ustanoveními ústavy a tehdy platnou právní úpravou zvolen na čtyři roky členem národní rady soudnictví (dále jen „NRS“). Jeho funkční období však bylo předčasně ukončeno v roce 2018 poté, co vstoupila v platnost nová právní

úprava související s kontroverzní reformou polské justice. Podle novelizace zákona o NRS z roku 2017 neměli být členové NRS z řad soudců napříště voleni soudci, ale Sejmem, přičemž funkční období stávajících soudních členů NRS zanikla zvolením nových členů tohoto orgánu ze strany zákonodárního sboru. Když tedy Sejm v březnu 2018 zvolil patnáct soudců jako nových členů NRS, funkční období stěžovatele předčasně zaniklo ze zákona bez jakéhokoli předchozího oznámení. Zákon také nestanovil žádné opravné prostředky, jejichž prostřednictvím by se dotčené osoby mohly bránit proti předčasnému zániku členství v NRS.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že mu byl odepřen přístup k soudní ochraně práv, takže nemohl napadnout předčasné a svévolné ukončení jeho působení v NSR. Do té byl v souladu s ústavou zvolen na čtyřleté funkční období, po které měl právo nerušeně vykonávat svůj mandát.

(i) K přijatelnosti

Vláda rozporovala použitelnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jelikož podle ní nebyla v sázce občanská práva ani závazky stěžovatele. Velký senát tak musel vůbec poprvé posoudit, zda se toto ustanovení použije na spor pramenící z předčasného ukončení mandátu člena NRS, který však zůstal soudcem.

a) *Obecné zásady*

Soud shrnul, že k tomu, aby byl čl. 6 odst. 1 ve své občanskoprávní složce použitelný, musí existovat „spor“ týkající se „práva“, o němž je možné tvrdit – alespoň na základě hájitelných důvodů –, že je uznáno ve vnitrostátním právu, bez ohledu na to, zda je chráněno také Úmluvou. Spor musí být opravdový a vážný; může se týkat nejen vlastní existence práva, ale také jeho rozsahu a způsobu výkonu. Konečně, výsledek řízení musí být přímo určující pro dané právo; pouhá nejasná souvislost nebo vzdálené důsledky k použitelnosti čl. 6 odst. 1 nepostačují (*Regner proti České republice*, č. 35289/11, rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017, § 99). V neposlední řadě musí jít o právo občanskoprávní

povahy (*Mennitto proti Itálii*, č. 33804/96, rozsudek velkého senátu ze dne 5. října 2000, § 23).

Stát se u státních zaměstnanců nemůže dovolávat veřejnoprávní povahy jejich služebního poměru k tomu, aby vyloučil působnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy na jejich pracovněprávní spory, ledaže jsou splněny dvě podmínky. Zaprvé, právní řád daného státu musí výslovně vylučovat přístup osob na dané pozici nebo určité kategorie státních zaměstnanců k soudu. Zadruhé, vynětí ze soudní ochrany práv musí být odůvodněno objektivními důvody v zájmu státu (*Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku*, č. 63235/00, rozsudek velkého senátu ze dne 19. dubna 2007, § 62). Aby bylo vyloučení odůvodněné, nestačí prokázat, že se dotýčný podílí na výkonu veřejné moci nebo že mezi ním a státem coby zaměstnavatelem má existovat zvláštní pouto důvěry a loajality. Vláda musí prokázat, že předmět sporu skutečně souvisí s výkonem státní moci nebo že zpochybňuje toto zvláštní pouto. Vyloučení běžných pracovněprávních sporů, jež se týkají platů, příplatků nebo podobných nároků, ze záruk článku 6 Úmluvy je v zásadě neospravedlnitelné. Tyto zásady Soud uplatňuje

na státní zaměstnance v širokém smyslu, včetně soudců (*Baka proti Maďarsku*, č. 20261/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2016, § 103–104). Pracovní vztah soudců ke státu musí být vnímán ve světle požadavku soudcovské nezávislosti. V tomto kontextu se proto „zvláštní důvěrou a loajalitou“ myslí oddanost idejím právního státu a demokracie, nikoli loajalita vůči držitelům státní moci. Naopak soudci musí stát při výkonu svých funkcí stranou ostatních složek moci.

Týmiž kritérii se řídí pracovní spory soudců se státem, ať už se týkají jejich jmenování (*Juričić proti Chorvatsku*, č. 58222/09, rozsudek ze dne 26. července 2011), kariérního postupu (*Džidževa-Trendafilova proti Bulharsku*, č. 12628/09, rozhodnutí ze dne 9. října 2012), převedení k jinému soudu (*Tosti proti Itálii*, č. 27791/06, rozhodnutí ze dne 12. května 2009), pozastavení výkonu funkce (*Paluda proti Slovensku*, č. 33392/12, rozsudek ze dne 23. května 2017, § 33–34), kárného řízení (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku*, č. 55391/13 a 2 další, rozsudek velkého senátu ze dne 6. listopadu 2018, § 120) nebo propuštění (*Olujić proti Chorvatsku*, č. 22330/05, rozsudek ze dne 5. února 2009, § 31–43), snížení platu po odsouzení za kárné provinění (*Harabin proti Slovensku*, č. 58688/11, rozsudek ze dne 20. listopadu 2012, § 118–123) či dokonce odvolání z funkce v rámci státní správy soudů při zachování postavení soudce (*Denisov proti Ukrajině*,

č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 54).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud nepochyboval o tom, že předmětem řízení byl spor o právo stěžovatele coby člena NRS pokračovat nerušeně ve výkonu funkce, do které byl zvolen na předem stanovenou dobu. Toto právo plyne přímo z ústavy, podle níž jsou členové NRS voleni na čtyřleté funkční období. Zákon o NRS platný v době, kdy byl stěžovatel jmenován, stanovil nadto taxativní výčet důvodů, které mohly vést k předčasnému zániku mandátu (úmrtí, rezignace, jmenování do jiné soudní funkce a dosažení věkové hranice pro odchod do penze). Až do sporné novelizace zákona o NRS judikatura setrvala zdůrazňovala nedotknutelnost mandátu členů NRS. Vláda argumentovala, že tato novela byla reakcí na nálezy z června 2017, v němž ústavní soud kritizoval, že funkční období jednotlivých členů NRS se časově nepřekrývají, tj. nezačínají a nekončí ke stejnému dni. Předmětný nálezy byl dle Soudu vydán senátem, jehož členy byli i soudci M. M. a L. M., oba jmenování do funkce za nestandardních okolností v rozporu s požadavkem článku 6 Úmluvy na „soud zřízený zákonem“ (*Xero Flor w Polsce sp. z o. o. proti Polsku*, č. 4907/18, rozsudek ze dne 7. května 2018, § 289–291). Daný nálezy sice kritizoval tehdejší stav, ale nenaznačoval, že by měl být řešen předčasným skončením mandátu některých

členů NRS. Neztotožnil se ani s argumentací vlády, že sledovaného cíle nebylo možné dosáhnout při současném respektování délky mandátu tehdejších členů NRS. Podle Soudu stačilo zkrátit funkční období v budoucnu jmenovaných členů, nebo naopak prodloužit mandát některým stávajícím členům. Soud konečně poukázal i na názor nejvyššího soudu vyjádřený v rozsudku z prosince 2019, podle kterého byly změny provedené novelizací zákona o NRS protiústavní.

Ve světle kritérií, které vytyčil ve věci *Eskelinen*, se dále Soud zabíral otázkou, zda „právo“ uplatňované stěžovatelem mělo „občanskoprávní“ povahu v autonomním smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Úvodem předeslal, že tato judikatura byla rozvinuta v kontextu běžných pracovněprávních sporů mezi úředníky a orgány veřejné moci. Od té doby se používá na mnoho typů sporů týkajících se soudců, jejich služby nebo kariéry, protože soudnictví, i když není součástí běžné státní služby, tvoří součást typické veřejné služby. Novým aspektem tohoto případu je, že se netýká hlavní profesní činnosti stěžovatele jako soudce, ale výkonu funkce voleného člena NRS.

Soud využil příležitosti a dále rozpracoval první podmínku tzv. *Eskelinenova testu*. Ta požaduje, aby právní úprava výslovně vylučovala přístup určitého okruhu pracovněprávních sporů veřejných zaměstnanců a státu ze soudního přezkumu. Tato podmínka je podle Soudu záměrně přísná vzhledem k tomu, že její splnění vede k vyvrácení domněnky o použitelnosti článku 6 na běžné pracovní spory se státními zaměstnanci. V praxi byla také splněna jen velmi vzácně. Soud uznal, že tento přístup není ve všech situacích vhodný. Připustil proto, že první podmínku lze považovat za splněnou i bez výslovného ustanovení právního řádu, tedy i tam, kde má vyloučení soudního přezkumu implicitní povahu, zejména pokud vyplývá ze systémového výkladu platného právního rámce nebo celé právní úpravy.

Vláda argumentovala tím, že zákon o NRS nikdy nepočítal s možností odvolání proti zániku funkce člena NRS. Polské právo tak v této oblasti implicitně vylučovalo přístup k soudu. Stěžovatel naopak tvrdil, že za situace, kdy žádné ustanovení právního řádu výslovně přístup k soudu nevylučovalo, soudy se měly jeho případem meritorně zabývat. Soud nepovažoval za nutné tento

rozpor vyjasnit, protože v každém případě podle něho nebyla splněna podmínka druhá.

V souvislosti s tím, zda mohlo být vyloučení soudní ochrany práv stěžovatele za daných okolností odůvodněno objektivními důvody v zájmu státu, Soud zdůraznil, že k tomu, aby vnitrostátní právní předpisy mohly vyloučit působnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy, musí být slučitelné s požadavky právního státu. Tento koncept mimo jiné předpokládá, že zásahy do práv vyplývají z právních norem s obecnou působností (*Baka proti Maďarsku*, cit. výše, § 117). Tato podmínka nebyla dodržena v případě novely z roku 2017, která mířila na skupinu patnácti jasně identifikovatelných osob – soudních členů NRS zvolených podle předchozí úpravy. Soud přitom již dříve rozhodl, že zákony přijaté vůči konkrétním osobám jsou v právním státě nepřijatelné (*Selahattin Demirtaş proti Turecku* (č. 2), č. 14305/17, rozsudek velkého senátu ze dne 22. prosince 2020, § 269). Při zkoumání druhé podmínky nelze odhlížet od toho, že projednávaná věc úzce souvisí s nezávislostí soudů, která předpokládá autonomii NRS na politických vlivech. Odvolání nebo hrozba odvolání člena NRS během funkčního období může mít vliv na nezávislost tohoto člena při výkonu jeho soudcovské funkce.

Vzhledem k prominentnímu postavení, které soudnictví zaujímá v demokratické společnosti, a k významu dělby moci je nezbytné chránit představitele soudní

moci před opatřeními ohrožujícími jejich nezávislost a autonomii. Z Úmluvy nevyplývá povinnost zřídit soudcovskou radu jakožto orgán odpovědný za výběr soudců. Avšak tam, kde byla zřízena, by orgány státu měly respektovat její nezávislost. Nezávislost soudní moci je třeba chápat v inkluzivním smyslu. Vztahuje se nejen na soudce při jejich rozhodovací činnosti, ale i na výkon jiných funkcí, které úzce souvisí s justičním systémem. Polská NRS má podle ústavy zaručovat nezávislost soudů a soudců. Naplňování tohoto poslání je stěžejí možné, pokud sama NRS nebude dostatečně nezávislá na výkoné a zákonodárné moci. Význam nezávislosti soudcovských rad zdůrazňují také doporučení Výboru ministrů i dalších orgánů Rady Evropy. Klíčovou funkcí NRS při zajišťování nezávislosti soudů je její výlučná pravomoc navrhnout kandidáty na jmenování na všech úrovních soudnictví. Formálně sice soudce jmenuje prezident, může tak ovšem činit pouze na základě doporučení od NRS.

Soud se dále zaměřil na změnu způsobu volby soudních členů NRS, jež byla zavedena novelou z roku 2017. Podle té byla volba těchto členů NRS v režii Sejmu namísto shromáždění soudců. Ústavní soud ve svém nálezu z července 2007 shledal, že pravidla týkající se volby soudců do NRS mají ústavněprávní význam, neboť *de facto* určují, zda bude tento klíčový orgán nezávislý. Proto je podstatné, aby soudní členy NRS volili

sami soudci. Teprve v nálezu z června 2017 ústavní soud toto pravidlo zpochybnil a konstatoval, že ústava výslovně neurčuje, kdo může volit soudce do NRS, a proto je tato otázka vyhrazena zákonodárci. V dalším nálezu z března 2019 potom ústavní soud potvrdil ústavnost novely zákona z roku 2017 přiznávající Sejmu pravomoc volit soudní členy NRS.

Soud vyslovil pochybnosti o legitimitě tohoto nálezu. Odkázal zejména na rozsudek nejvyššího soudu z prosince 2019, ve kterém shledal, že takto ustavená NRS neskýtá dostatečné záruky nezávislosti, neboť je zcela v područí zákonodárné a výkoné moci, které mají rozhodující vliv na složení NRS. Fakticky jmenovaly 23 z 25 členů tohoto orgánu. Podle nejvyššího soudu tato situace vedla k natolik flagrantnímu narušení dělby moci, že NRS přestala být nezávislým orgánem. K témuž závěru později dospěl i nejvyšší správní soud, který k tomu doplnil, že kroky zákonodárce byly motivovány záměrem podrobit NRS určité formě dohledu ze strany parlamentní většiny. S ohledem na oba výše uvedené rozsudky Soud přitakal, že zásadní změny ve způsobu volby soudních členů NRS fakticky znamenají, že tento orgán ji není apolitický a nezávislý.

Soud proto dospěl k závěru, že druhá podmínka testu Eskelinen nebyla splněna. Vynětí situace, v níž se ocitl stěžovatel, z možnosti soudního přezkumu nebylo odůvodněno objektivními důvody v zájmu státu. Bránění stěžovateli, aby hájil své právo pokračovat ve výkonu funkce v NRS po celé čtyři roky, právo úzce spojené s nezávislostí soudnictví, nelze v právním státě považovat za legitimní zájem. Soudci, stejně jako ostatní občané, mají právo na ochranu před svévolí ze strany zákonodárné a výkoné moci a pouze dohled nezávislého soudního orgánu nad zákonností opatření, jako je předčasné odvolání z funkce, může zajistit, že tato ochrana bude účinná. Soud proto rozhodl, že čl. 6 odst. 1 Úmluvy je ve své občanskoprávní složce na projednávanou situaci použitelný.

(ii) K odůvodněnosti

a) Obecné zásady

Soud úvodem zdůraznil, že právní stát patří mezi základní charakteristiky demokratické společnosti. Požadavky, které z tohoto pojmu vyplývají, jsou vlastní všem článkům Úmluvy. Právo na spravedlivý proces podle

čl. 6 odst. 1 Úmluvy je třeba vykládat ve světle preambule Úmluvy, která ve své relevantní části prohlašuje právní stát za součást společného dědictví smluvních států. Svévole je přímým popřením tohoto pojetí, a proto je v právním státě nepřipustná. V tomto smyslu je Úmluva v podstatě nástrojem právního státu.

Právo na přístup k soudu je nedílnou součástí práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy (*Golder proti Spojenému království*, č. 4451/70, rozsudek pléna ze dne 21. února 1975, § 28–36). Bez přístupu k nezávislému a nestrannému soudu vyvstává v podstatě vždy otázka souladu s právním státem. Přesto právo na přístup k soudům není absolutní a může podléhat omezením. Ta však nesmějí omezovat přístup jednotlivce k soudní ochraně práv takovým způsobem nebo v takovém rozsahu, aby tím byla dotčena samotná podstata tohoto práva. Jakákoliv omezení nebudou slučitelná s čl. 6 odst. 1, ledaže sledují legitimní cíl a existuje přiměřený vztah proporcionality mezi použitými prostředky a cílem, jehož má být dosaženo (*Zubac proti Chorvatsku*, č. 40160/12, rozsudek velkého senátu ze dne 5. dubna 2018, § 78).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud ponechal výše otevřenou otázku, zda byla splněna první podmínka Eskelinenova testu. Na poli odůvodněnosti nicméně vzal na zřetel argumentaci vlády,

že byl stěžovatelův přístup k soudu podle vnitrostátního práva vyloučen, a to jak podle původní úpravy před skončením jeho funkční období v NRS, tak po přijetí sporné novely. Soud tak musel posoudit, zda bylo vynechání ze soudního přezkumu odůvodněné v souladu s obecnými zásadami plynoucími z judikatury.

Vláda žádné důvody ospravedlňující absenci soudního přezkumu neuvedla.

Soud vyjádřil názor, že podobné procesní záruky, jaké by měly být k dispozici v případě odvolávání soudců, se mají uplatnit i v případě předčasného ukončení členství soudce v NRS. Dále zdůraznil potřebu chránit autonomii NRS, zejména v záležitostech týkajících se jmenování soudců, před vnějšími politickými vlivy. Soud vzal proto v úvahu silný veřejný zájem na zachování nezávislosti soudnictví a respektování zásad právního státu. Přihlédl též k celkovému kontextu reforem polské justice, které měly za cíl oslabení nezávislosti soudnictví, počínaje vážnými nesrovnalostmi při volbě soudců ústavního soudu v prosinci 2015, dále zejména přestavbu NRS a zřízení nových senátů nejvyššího soudu při současném rozšíření kontroly ministra spravedlnosti nad soudy a posílení jeho kárné pravomoci. V důsledku postupných reforem bylo soudnictví vystaveno takovým zásahům moci výkonné a zákonodárné, že tím byla jeho nezávislost podstatně ochromena. Případ stěžovatele je pouze jedním z příkladů tohoto obecného trendu.

S ohledem na tyto skutečnosti Soud konstatoval, že byla narušena samotná podstata stěžovatelova práva na přístup k soudu. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

III. ODLIŠNÁ STANOVISKA

K rozsudku připojil souhlasné stanovisko soudce Lemmens. V něm zdůraznil, že v rámci druhého kroku testu, jímž se hodnotí, zda je čl. 6 odst. 1 Úmluvy na dané řízení použitelný, nemusí stěžovatel prokázat existenci práva majícího oporu ve vnitrostátním právním řádu. Postačuje, že v dané věci existovalo „hájitelné“ právo. Pokud jde o otázku občanské povahy práva, vyjádřil přesvědčení, že se většina měla zabývat splněním první podmínky Eskelinenova testu, tj. výlukou ze soudního přezkumu, nikoli rovnou přejít k podmínce druhé.

Soudci Serghides a Felici se ve svém společném částečně nesouhlasném stanovisku ohradili proti tomu, že velký senát nepřiznal stěžovateli spravedlivé zadosťučnění z titulu nemajetkové újmy, protože považoval

příznivé rozhodnutí za vhodnou a postačující formu nápravy.

Polský soudce Wojtyczek ve svém nesouhlasném stanovisku kritizoval praxi rozšiřování věcné působnosti článku 6 Úmluvy na veřejnoprávní spory, které jsou nazírány jako věc soukromého zájmu. Nositelé veřejné moci tak mohou, pokud jde o stejné činy nebo situace, kumulovat výhody veřejné moci a individuální práva; souběžně vystupují jako nositelé veřejné moci i jako nositelé subjektivních práv. Projednávaná věc dle něho ilustruje, jak eroze právního státu na vnitrostátní úrovni může kontaminovat i respektování zásad právního státu na mezinárodní úrovni. Kromě toho se Soud vyhnul rozsouzení nejzásadnější otázky předložené stěžovatelem, zda z článku 6 plyne právo na přístup k soudu, který je oprávněn přezkoumat primární právní předpisy a prohlásit je za neplatné.

Mediální právo

Rozsudek ze dne 1. března 2022 ve věci č. 35582/15 – I. V. T. proti Rumunsku

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o porušení práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy v souvislosti s tím, že celostátní televize odvysílala bez souhlasu rodičů rozhovor s jedenáctiletou dívkou o smrti její spolužačky během školního výletu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka, které bylo v rozhodné době jedenáct let, poskytla novinářům rozhovor o úmrtí spolužačky během školního výletu, jehož se ona sama neúčastnila. Tento rozhovor byl posléze bez souhlasu jejích rodičů odvysílán v celostátní televizi. V občanskoprávním řízení, které stěžovatelka proti soukromé vysílací společnosti zahájila, jí soudy vyšších instancí nevyhověly, neboť dospěly k závěru, že se reportáž týkala záležitosti veřejného zájmu a nepříznivé chování, kterému byla po odvysílání rozhovoru vystavena ze strany učitelů a spolužáků, nelze novinářům přičítat k tíži.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že vnitrostátní orgány porušily její právo na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy.

Soud úvodem konstatoval, že jeho úkolem v projednávané věci je posoudit, zda vnitrostátní soudy nastolily spravedlivou rovnováhu mezi právem stěžovatelky na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy a právem soukromé vysílací společnosti a novinářů rozšiřovat informace chráněným článkem 10 Úmluvy, a to v souladu s kritérii plynoucími z judikatury Soudu (např. *Dupate proti Lotyšsku*, č. 18068/11, rozsudek ze dne 19. listopadu 2020, § 49). Článek 8 Úmluvy přitom ukládá státům pozitivní závazek vzít v úvahu zvláštní zranitelnost mladých lidí (viz *mutatis mutandis M. G. C. proti Rumunsku*, č. 61495/11, rozsudek ze dne 15. března 2016, § 73). K nahrazení názoru vnitrostátních orgánů, pokud provedly vyvažování mezi právy chráněnými články 8 a 10 Úmluvy v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu, je zapotřebí silných důvodů (*Axel Springer AG proti Německu*, č. 39954/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 87–88). Následně se Soud zabýval každým z těchto kritérií zvlášť.

b) Předmět mediální zprávy a její příspěvek k debatě sledující veřejný zájem

Příspěvek k debatě sledující veřejný zájem dle Soudu představuje při vyvažování zájmů chráněných články 8 a 10 Úmluvy zásadní kritérium (tamtéž, § 90). V projednávané věci odvolací soud konstatoval, že daná mediální zpráva se týkala předmětu veřejného zájmu, a to konkrétně selhání školy při organizaci školního výletu. Dle Soudu nicméně lze pochybovat o tom, zda odvysílání názorů stěžovatelky skutečně přispělo k debatě o otázkách veřejného zájmu, když tato nebyla přímým svědkem předmětného incidentu.

b) Stupeň veřejné známosti dané osoby a její předchozí jednání

Stěžovatelka nebyla v době, kdy poskytla rozhovor, osobou veřejně známou ani mediálně zajímavou. Naopak, byla nezletilá a na výkon jejího práva na ochranu pověsti dohlíželi její rodiče. Předchozí souhlas rodičů s odvysíláním rozhovoru tak při posuzování daného případu představoval důležitý prvek (*Reklos a Davourlis proti Řecku*, č. 1234/05, rozsudek ze dne 15. ledna 2009, § 41–43).

c) Okolnosti pořízení záběrů, obsah, forma a následky odvysílání mediální zprávy

Rozhovor s tehdy jedenáctiletou stěžovatelkou byl pořízen před školou, kterou navštěvovala, v nepřítomnosti rodičů, blízkých příbuzných či učitelů a bez předchozího souhlasu kohokoli z nich. V reportáži, kterou televize odvysílala, sice možná byl obličej stěžovatelky rozostřen, avšak podle hlasu, který nebyl za účelem ochrany její podoby a soukromí nijak zkeslen, ji bylo možné bez problémů poznat. Skutečně pak byla učitelé i spolužáky identifikována.

Soud poznamenal, že i když mediální zpráva přispívá k veřejné debatě, zveřejnění soukromých informací o nezletilém, který se stal svědkem dramatické události, nesmí překročit volnost danou redakčnímu hodnocení a musí být odůvodněné (viz *mutatis mutandis MGN Limited proti Spojenému království*, č. 39401/04, rozsudek ze dne 18. ledna 2011, § 147–151; srov. též *Alkaya proti Turecku*, č. 42811/06, rozsudek ze dne 9. října 2012, § 32–36). V projednávané věci navíc stěžovatelka ani přímým svědkem dané události nebyla. Dále Soud

poukázal na to, že soudy vyšších instancí se tu náležitě nezabývaly otázkou, zda bylo dodrženo vnitrostátní právo, které stanoví, že právo nezletilé osoby na ochranu soukromí převažuje nad potřebou získávat informace. Dle Soudu může uveřejnění informací o totožnosti dítěte ohrozit jeho důstojnost a blaho ještě vážněji než v případě dospělých, neboť děti jsou zranitelnější, což vyžaduje zvláštní právní záruky.

Soud navíc shledal, že odvodování rozhovoru mělo vážné dopady na soukromý život stěžovatelky a její tvrzení se v tomto ohledu nezdála nepodložená či neopodstatněná (Aleksey Ovchinnikov proti Rusku, č. 24061/04, rozsudek ze dne 16. prosince 2010, § 51 *in fine*).

d) Závěr

Soud považoval absenci veřejné známosti stěžovatelky, její nízký věk, zanedbatelný příspěvek rozhovoru k debatě ve veřejném zájmu a zvláštní zájem nezletilé na ochraně jejího soukromého života za dostatečně závažné důvody k nahrazení názoru vnitrostátních soudů a konstatoval, že nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi soupeřícími zájmy a nesplnily pozitivní závazek účinně chránit soukromý život stěžovatelky. Článek 8 Úmluvy proto byl porušen.

na základě znaleckých posudků. Děti na styk reagovaly pozitivně. V roce 2017 stěžovatelé požádali o rozšíření styku s odkazem na posudek znalce, který uvedl, že děti by se s prarodiči měly mít možnost stýkat doma. Žádali, aby styk nebyl asistovaný a probíhal jedno odpoledne v pracovní den, o víkendech a svátcích. V roce 2018 soud rozhodl o styku každou třetí středu v měsíci po dobu tří hodin pod dohledem sociálního pracovníka. V odůvodnění uvedl, že zájem prarodičů na neasistovaný styk musí být vyvážen zájmy dětí na ochranu před obtěžováním ze strany médií. Děti nebyly v řízení zastoupeny speciálním opatrovníkem, nebyly přímo slyšeny soudy a nebyl vyslechnut znalec, který se domníval, že styk by měl probíhat u prarodičů doma. Ústavní soud rozsudek v roce 2020 potvrdil.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že délka řízení o svěření dětí do jejich pěstounské péče byla nepřiměřená, jelikož řízení trvalo téměř šest let a stále probíhalo na prvním stupni

Rodinné právo

Rozsudek ze dne 8. února 2022 ve věci č. 19938/20 – Q a R proti Slovinsku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně konstatoval nepřiměřenou délku řízení ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o žádosti babičky o svěření vnoučat do její pěstounské péče poté, co byla jejich matka zavražděna. Soud naopak jednomyslně rozhodl o neporušení článku 8 Úmluvy v řízení o styku prarodičů s dětmi, ve kterém namítali absenci výsledku dětí soudem, absenci výsledku znalce a absenci určení zvláštního opatrovníka pro zastupování dětí.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé jsou prarodiče dětí, jejichž matka byla zavražděna v roce 2015, kdy jim bylo 3 a 5 let. Z vraždy byl obviněn otec dětí. Děti byly v péči prarodičů několik měsíců a poté byly přemístěny k pěstounce mimo biologickou rodinu. Případ vyvolal velký zájem médií. Babička dětí požádala o umístění dětí do své pěstounské péče, věc se po šesti letech vrátila na základě rozhodnutí ústavního soudu k soudu prvního stupně a v době rozhodování Soudu nebyla skončena. Dle rozhodnutí soudu měli stěžovatelé možnost se s dětmi stýkat dvě hodiny každý druhý týden ve speciálním zařízení pod dohledem sociálního pracovníka. K určení styku došlo

po vrácení věci ústavním soudem. Stížnost byla ve vztahu k dědečkovi dětí odmítnuta pro neslučitelnost s ustanoveními Úmluvy *ratione personae*, jelikož dědeček nebyl účastníkem vnitrostátního řízení.

Dle Soudu byly kromě určitých období nečinnosti hlavními důvody délky řízení příprava znaleckých posudků, vrácení věci na první stupeň po rozhodnutí ústavního soudu a opatření přijatá v souvislosti s pandemií Covid-19. Soudy nařídily vypracování znaleckých posudků za účelem určení schopnosti stěžovatelky vykonávat pěstounskou péči a určit nejlepší zájem dětí v tomto citlivém případě. Je však na státech, aby zorganizovaly svůj soudní systém tak, aby měl každý právo na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě (Comingersoll S. A. proti Portugalsku, č. 35382/97, rozsudek velkého senátu ze dne 6. dubna 2000, § 24). Soud prvního stupně neustanovil zvláštního opatrovníka a nevyslechl znalce, což byl důvod vrácení věci ústavním soudem. Pracovní přetíženi znalců způsobilo značnou prodlevu. Znalci však pracovali pod dohledem soudce, který je odpovědný za přípravu a rychlý průběh soudního řízení (Sürmeli proti

Německu, č. 75529/01, rozsudek velkého senátu ze dne 8. června 2006, § 129).

Omezení, která si vyžádala krize spojená s pandemií Covid-19, mohla mít pochopitelně nepříznivý vliv na vyřizování věcí, avšak stát tím nebyl zbaven odpovědnosti za zdlouhavé řízení. Případy, které byly určeny jako naléhavé, byly vyřizovány navzdory pandemii, avšak případ stěžovatelů nebyl dle vnitrostátních soudů naléhavý, což vláda vysvětlila tím, že se nejednalo o odebrání z péče a styk probíhal. Dle Soudu však případ vyžadoval zvláštní péči, jelikož kontakt mezi stěžovatelkou a dětmi byl omezený a předmět řízení byl pro ni důležitý, jelikož si přála postarat se po smrti dcery o svá vnoučata. Nadto stěžovatelka poukazovala na důsledky plynutí času na její vztah k vnoučatům (*mutatis mutandis*, Širvinskas proti Litvě, č. 21243/17, rozsudek ze dne 23. června 2019, § 110–111).

Byť byla věc do určité míry složitá, nebyla projednána v přiměřené lhůtě. Článek 6 odst. 1 Úmluvy tak byl porušen.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé rovněž namítali, že v rozporu s článkem 8 Úmluvy vnitrostátní soudy nevyslechly jednoho ze znalců ani názory dětí a neustanovily zvláštního opatrovníka, který by hájil jejich zájmy v řízení o určení styku.

Soud předně uvedl, že omezení styku rodičů s dětmi musí být nezbytné ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy, což platí i v případě styku prarodičů s dětmi (Nistor proti Rumunsku, č. 14565/05, rozsudek ze dne 2. listopadu 2010, § 73 a 75; Manuello a Nevi proti Itálii, č. 107/10, rozsudek ze dne 20. ledna 2015, § 58).

K nevyslechnutí dětí soudem Soud poukázal na mínění dětského psychiatra, že v rozhodné době děti ve věku 5 a 8 let nebyly schopny si na věc vytvořit vlastní názor. Soud při rozhodování o styku vycházel zejména ze zprávy dětského psychiatra, který děti vyšetřoval. Soud neměl důvod zpochybnit rozhodnutí soudu nevyslechnout děti přímo (*a contrario*, Petrov a X proti Rusku, č. 23608/16, rozsudek ze dne 23. října 2018, § 108).

K námitce stěžovatelů, že zájmy dětí hájilo centrum sociální péče, a nikoli zvláštní opatrovník, Soud předně uvedl, že děti nejsou stěžovateli (*a contrario*, C proti Chorvatsku, č. 80117/17, rozsudek ze dne 8. října 2020, § 57). Dle Soudu nebyly předloženy žádné argumenty prokazující, že údajná chyba v zastoupení dětí v řízení o styku mohla ovlivnit postavení stěžovatelů v tomto řízení.

Znalec, jehož nevyslechnutí bylo předmětem kritiky, byl jedním z několika znalců vyjadřujících se v řízení o pěstounské péči. V řízení o styku stěžovatelé namítali, že měl být vyslechnut, jelikož jeho názor byl relevantní pro

výsledek řízení – uváděl, že styk by mohl probíhat u prarodičů. Soud prvního stupně při jednání jeho posudek přečetl, avšak odmítl ho vyslechnout mimo jiné z důvodu jeho omezené odbornosti. Dva znalci byli jmenováni v době, kdy byl zajištěn styk mezi stěžovateli a jejich vnoučaty a uvedený znalec byl jmenován k žádosti stěžovatelů o rozšíření kontaktu. Stěžovatelé přitom mohli na jeho znalecký posudek reagovat písemně a ústně při jednání. Soud, před nímž řízení probíhalo, dostatečně vysvětlil, proč znalec nebyl vyslechnut, a jeho důvody schválil rovněž ústavní soud. Soud podotkl, že je zpravidla na vnitrostátních soudech, aby posoudily jim předložené důkazy včetně prostředků použitých k posouzení relevantních skutečností (Khusnutdinov a X proti Rusku, č. 76598/12, rozsudek ze dne 18. prosince 2018, § 87). S ohledem na výše uvedené Soud neshledal odmítavý postoj soudu k výslechu znalce za neodůvodněný.

K porušení článku 8 Úmluvy tak nedošlo.

Obchodní právo

Rozsudek ze dne 24. února 2022 ve věci č. 24314/13 – Fischer proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení stěžovatelova práva na přístup k soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když vnitrostátní soudy sice na jeho návrh konstatovaly nezákonnost usnesení valné hromady akciové společnosti, v jehož důsledku došlo k významnému snížení stěžovatelova podílu v této společnosti, ale s odkazem na ochranu práv třetích osob odmítly vyslovit neplatnost usnesení. Rovněž jednomyslně Soud odmítl stěžovatelovu námitku na poli práva na pokojné užívání majetku podle článku 1 Protokolu č. 1, a to pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, jelikož stěžovatel nevyužil možnost kompenzačního řízení podle obchodního zákoníku.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl zakladatelem a jediným akcionářem společnosti Cestovní kancelář FISCHER, a. s. (dále jen „společnost“). V listopadu 2003 došlo k uzavření konsorciální smlouvy mezi stěžovatelem a společností K&K Capital Group, a. s. (dále jen „KKCG“). Dle smlouvy měla KKCG odkoupit podíl ve výši 75 % akcií společnosti; stěžovateli tak měl zůstat zachován podíl ve výši 25 %. Smlouva dále stanovila, že v případě navyšování základního kapitálu společnosti budou mít obě smluvní strany právo účastnit se takového navyšení v poměru, jakým se podílí na základním kapitálu společnosti ke dni uzavření této smlouvy. Následně došlo k převodu 75 % akcií společnosti na KKCG.

V březnu 2004 přijala valná hromada společnosti usnesení o zvýšení základního kapitálu společnosti z částky 1 milion Kč na částku 11 milionů Kč; přednostní právo stávajících akcionářů k úpisu nových akcií bylo vyloučeno a akcie byly nabídnuty k úpisu společnosti Kapitálová společnost K&K, a. s. V důsledku toho se velikost stěžovatelova podílu na základním kapitálu snížila z 25 % na 2,3 %. Stěžovatel vzápětí vznesl žalobu na určení neplatnosti usnesení valné hromady. Ještě předtím, než soudy o této žalobě rozhodly, valná hromada společnosti v prosinci 2004 rozhodla o fúzi společnosti s dalšími třemi společnostmi. V březnu 2005 byla fúze

zapsána do obchodního rejstříku. V důsledku fúze podíl stěžovatele klesl na 0,07 %.

V únoru 2009 Vrchní soud v Praze konstatoval, že napadené usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu společnosti bylo přijato v rozporu s konsorciální smlouvou i dobrými mravy a znamenalo obcházení zákona; poukázal v této souvislosti zejména na to, že usnesení umožnilo vstup do společnosti subjektu ovládanému stejnou ovládající osobou jako v případě majoritního akcionáře. Vrchní soud dospěl nicméně k závěru, že návrhu na vyslovení neplatnosti tohoto usnesení vyhovět nelze, neboť by tím došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře třetími osobami ve smyslu § 131 odst. 3 písm. b) obchodního zákoníku. Těmito třetími osobami by dle vrchního soudu byli akcionáři zaniklých (fúzovaných) společností.

Dovolání stěžovatele proti tomuto usnesení Nejvyšší soud v červnu 2010 odmítl. Uvedl přitom, že porušení práv akcionáře, který se v důsledku ochrany poskytované třetím osobám nedomohl vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady přesto, že jím došlo k porušení zákona či stanov, pak zákon kompenzuje právem na náhradu vzniklé škody vůči společnosti a právem na přiměřené zadostiučinění za porušení základních práv společníka, které může být poskytnuto i v penězích (§ 131 odst. 4 obchodního zákoníku). Ústavní stížnost

stěžovatele v této věci byla v říjnu 2012 odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel předně namítal porušení svého práva na přístup k soudu podle článku 6 Úmluvy, a to s argumentem, že vnitrostátní soudy sice uznaly nezákonnost napadeného usnesení valné hromady, ale odmítly vyslovit jeho neplatnost.

Soud připomněl, že v minulosti již ze strany České republiky shledal porušení článku 6 v případech, kdy se vnitrostátní soudy odmítly zabývat tvrzenou nezákonností usnesení valné hromady (např. [Kohlhofer a Minarik proti České republice](#), č. 32921/03 a další, rozsudek ze dne 15. října 2009). Mezitím ale došlo na vnitrostátní úrovni k posunu, a to i v reakci na judikaturu Soudu. Projednávaná věc se od výše zmíněných případů odlišuje: Vrchní soud v Praze prozkoumal stěžovatelovy argumenty a ztotožnil se s jeho tvrzením, když v odůvodnění svého rozhodnutí z února 2009

uvedl, že napadené usnesení bylo přijato v rozporu s konsorciální smlouvou i dobrými mravy a znamenalo obcházení zákona. Stěžovateli se tedy dostalo meritorního přezkumu zákonnosti sporného usnesení. Jeho návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení už sice vrchní soud nevyhověl, avšak čl. 6 odst. 1 Úmluvy nezaručuje právo na konkrétní výsledek soudního řízení ([Klasen proti Německu](#), č. 75204/01, rozsudek ze dne 5. října 2006, § 43). Z pohledu práva na přístup k soudu je klíčové, aby se soudy nastolenou otázkou skutečně zabývaly ([Velikovi a ostatní proti Bulharsku](#), č. 43278/98 a další, rozsudek ze dne 15. března 2007, § 259).

V projednávané věci z odůvodnění příslušných rozhodnutí jasně plyne, že vnitrostátní soudy dospěly k závěru, že napadené usnesení je v rozporu s dobrými mravy a znamená obcházení zákona. Stěžovatelův argument v tomto směru tedy nezůstal bez odpovědi. Důvod, pro který soudy nevyslovily neplatnost usnesení, spočíval v ochraně práv třetích osob, které v mezidobí získaly v dobré víře podíl ve společnosti. Soud přitom již v podobném kontextu uznal, že poskytnutí flexibility společností při určování jejich vlastníků a s tím související omezení možnosti napadnout převod jmění, jakmile již

byl zapsán, lze chápat jako podporu obchodu, ekonomického rozvoje a stability na obchodních trzích, což představuje legitimní cíl ve veřejném zájmu, a to i v situaci, kdy má z převodu prospěch soukromá osoba, jako např. hlavní akcionář (*Kohlhofer a Minarik proti České republice*, cit. výše, § 98). V tomto smyslu Soud souhlasil s vládou, že taková úprava sleduje i legitimní cíl zachování právní jistoty.

Soud dále poukázal na to, že Nejvyšší soud ve svém usnesení z června 2010 zdůraznil, že stěžovatel má v návaznosti na závěr vrchního soudu o nezákonnosti napadeného usnesení možnost domáhat se podle ustanovení § 131 odst. 4 obchodního zákoníku vůči společnosti náhrady vzniklé škody, jakož i přiměřeného zadostiučinění. Stěžovatel nicméně tuto možnost nevyužil.

Ve světle uvedeného Soud dospěl k závěru, že v příslušná soudní rozhodnutí nelze považovat za nepřiměřené omezení stěžovatelova práva na přístup k soudu, a k porušení čl. 6 odst. 1 tudíž nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatel dále namítal i porušení práva na pokojné užívání majetku, a to s poukazem na to, že jeho podíl ve společnosti klesl v důsledku napadeného usnesení natolik, že v ní ztratil jakýkoliv vliv.

Soud připomněl, že ve věci *Kohlhofer a Minarik proti České republice* (cit. výše, § 51 a 112) uvedl, že na poli článku 1 Protokolu č. 1 je zásadní otázka kompenzačního řízení, byť se zde jednalo o vypořádání za vydané akcie podle jiného ustanovení obchodního zákoníku. Z ustálené judikatury Soudu přitom plyne, že pokud není určitý prostředek nápravy zjevně neúčinný, pouhé pochybnosti o jeho nadějnosti nezbavují stěžovatele povinnosti ho vyčerpat (*Shesti Mai Engineering OOD a ostatní proti Bulharsku*, č. 17854/04, rozsudek ze dne 20. září 2011, § 86).

V projednávané věci tehdy platný obchodní zákoník v § 131 odst. 4 výslovně stanovil, že i v případě, že soud nevysloví neplatnost usnesení valné hromady z důvodu ochrany práv třetích osob, dotčené osoby mají vůči společnosti právo na náhradu vzniklé škody a na přiměřené zadostiučinění. Vláda zároveň soudu předložila příklady vnitrostátní judikatury, kde soudy menšinovým akcionářům takovou kompenzaci skutečně přiznaly. Na druhou stranu stěžovatel nepoukázal na žádný vnitrostátní judikát, který by svědčil o opačném závěru. Za těchto okolností lze dle Soudu učinit závěr, že kompenzační řízení podle obchodního zákoníku představovalo pro stěžovatele dostupný prostředek nápravy a skýtaloby nezaobdobatelnou naději na úspěch.

Jelikož tedy stěžovatel odmítl využít prostředek podle § 131 odst. 4 obchodního zákoníku, Soud tuto část stížnosti prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Zneužití práva na podání stížnosti k Soudu

Rozhodnutí ze dne 20. ledna 2022 ve věci č. 12420/21 – *Lowáková proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu prohlásil jednomyslně stížnost za nepřijatelnou pro zneužití práva na podání stížnosti ve smyslu čl. 35 odst. 3 a 4 Úmluvy, neboť stěžovatelka zamlčela Soudu, že od státu obdržela odškodnění za průtahy ve vnitrostátním odškodňovacím řízení.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka uplatnila v září 2007 u Ministerstva spravedlnosti nárok podle zákona č. 82/1998 Sb. s poukazem na nepřiměřenou délku nalézacího řízení, které trvalo bezmála 10 let. Stěžovatelka nesouhlasila s výší odškodnění přiznaným Ministerstvem spravedlnosti, a proto se se svým nárokem obrátila na Obvodní soud pro Prahu 2, který jí v květnu 2009 přiznal další částku z titulu nemajetkové újmy. Tato částka byla k odvolání stěžovatelky Městským soudem v Praze v dubnu 2018 navýšena, a to i výslovně z důvodu průtahů utrpených v samotném odškodňovacím řízení. Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky, její ústavní stížnost pak byla odmítnuta v září 2020.

V říjnu 2020 uplatnila stěžovatelka u Ministerstva spravedlnosti nárok na náhradu nemajetkové újmy za průtahy utrpené v odškodňovacím řízení, které jí za řízení trvající téměř 13 let v dubnu 2021 přiznalo náhradu nemajetkové újmy. V rámci soudního řízení jí pak Obvodní soud pro Prahu 2 v srpnu 2021 přiznal další odškodnění a náhradu nákladů řízení.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelka v řízení před Soudem zejména namítala, že v rozporu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy neobdržela přiměřené odškodnění za průtahy v nalézacím řízení a žádné odškodnění za průtahy utrpěné v odškodňovacím řízení.

V průběhu řízení před Soudem vláda poukázala na skutečnost, že stěžovatelka ve své stížnosti k Soudu podané v únoru 2021 opomněla uvést, že v říjnu 2020 zahájila řízení, jímž se domáhala náhrady nemajetkové újmy za průtahy utrpěné v odškodňovacím řízení.

Soud připomněl, že stížnost může být prohlášena za nepřijatelnou pro zneužití práva stížnosti, je-li vědomě založena na nepravdivých skutečnostech, či pokud podává neúplné, a tudíž zavádějící, informace (srov. např. [Keretchashvili proti Gruzii](#), č. 5667/02, rozhodnutí ze dne 2. května 2006 a [Basileo proti Itálii](#), č. 11303/02, rozhodnutí ze dne 23. srpna 2011). Ze stejného důvodu ji lze odmítnout, pokud stěžovatel navzdory výslovné povinnosti uložené jednacím řádem Soudu neinformuje Soud o nových či důležitých skutečnostech, které se během řízení před Soudem objeví, jelikož takové počinání Soudu brání v rozhodování o věci s plnou znalostí

skutečností ([Bekauri proti Gruzii](#), č. 14102/02, rozhodnutí ze dne 10. dubna 2012, § 21–23).

Jelikož stěžovatelka neinformovala Soud o zahájení druhého kompenzačním řízení a obdrženém odškodnění za průtahy utrpěné v prvním kompenzačním řízení, a to nejen před komunikováním stížnosti vládě v květnu 2021, ale ani ve svém dalším podání k Soudu z října 2021, což nijak nevysvětlila, dospěl Soud k závěru, že stěžovatelka zamlčela informace, které se týkaly samotného jádra případu, a proto její stížnost odmítl pro zneužití práva na podání stížnosti ve smyslu čl. 35 odst. 3 a 4 Úmluvy.

Soud zároveň vyzdvihl, že zjevně zneužívající jednání stěžovatelů či jejich zástupců pro něj představuje zcela zbytečnou práci, která je neslučitelná s jeho skutečnými funkcemi (viz [Petrović proti Srbsku](#), č. 56551/11 a 10 dalších, rozhodnutí ze dne 18. října 2011). Jednání právního zástupce stěžovatelky proto výslovně označil za neprofesionální a zavádějící.

Výpovědi svědků

Rozsudek ze dne 10. února 2022 ve věci č. 32084/19 – *Al Alo proti Slovensku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že trestní řízení vedené proti stěžovateli nebylo spravedlivé dle čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy, neboť odsouzení stěžovatele bylo do značné míry založeno na výpovědi svědků, kteří nebyli dostupní pro hlavní líčení a které nemohl stěžovatel vyslechnout nebo dát vyslechnout v přípravném řízení.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel syrské státní příslušnosti byl v lednu 2017 s pomocí tlumočnicka vyslechnut v postavení osoby obviněné ze spoluorganizování nedovoleného překročení státní hranice. Byl zároveň informován, že jako svědkové budou vyslechnuti C a D. Tito svědkové připustili, že byli nelegálními migranty směřujícími do západní Evropy, k čemuž jim stěžovatel napomáhal. Stěžovatel ani žádný jeho zástupce těmto výslechům nebyl přítomen.

vědi však krajský soud vyhodnotil jako klíčové pro odsouzení stěžovatele.

Opravné prostředky stěžovatele k nejvyšším a ústavnímu soudu byly odmítnuty.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že mu nebyla poskytnuta právní pomoc v počátečním stadiu řízení a že jeho odsouzení bylo v zásadě založeno na výpovědích svědků C a D z přípravného řízení, k nimž se nemohl v hlavním líčení vyjádřit.

Obecné zásady týkající se použití usvědčující výpovědi nedostupného svědka jako důkazu v soudním řízení byly shrnuty ve věci *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011, § 119–147). Ve věci *Schatschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015, § 125–131) bylo upřesněno vymezení faktorů vyvažujících nemožnost obhajoby zpochybnit výpověď svědka

Následujícího dne byl stěžovateli ustanoven obhájce. Podle protokolu ze svého výslechu si stěžovatel nepřál účastnit se vyšetřovacích úkonů včetně výslechů svědků. Výzvy v tomto ohledu směřovaly jeho obhájci.

Při hlavním líčení vyšel okresní soud z výpovědí C a D, důkazů od policistů A a B, výpovědí taxikáře, dalšího svědka, znalce a z listinných důkazů. V květnu 2017 shledal okresní soud stěžovatele vinným a uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody v délce pět let. Z rozsudku ani ze spisu nevyplývá, že by okresní soud podnikl kroky k vyslechnutí svědků C a D.

Ve svém odvolání stěžovatel tvrdil, že svědkové C a D nebyli před soudem vyslechnuti a že nelze vyloučit, že jsou nadále přítomni na území Slovenska. V dalších podáních stěžovatel poskytl soudu adresy na svědka C v Rumunsku a svědka D v Dánsku a předložil jejich identifikační dokumenty jako žadatelů o azyl. V srpnu 2017 krajský soud odvolání stěžovatele zamítl. Podle něj byli svědkové C a D ze země vyhoštěni. Za těchto okolností bylo na obhajobě, aby prokázala, že mají oprávnění vstoupit na území Slovenska. Protože tak ale obhajoba neučinila, byli označeni za nedosažitelné. Jejich výpo-

v jeho přítomnosti. Jejich účelem by mělo být řádné vyhodnocení spolehlivosti takového důkazu. Ke zmíněným faktorům patří: (i) zda soudy přistupovaly k výpovědi nepřítomného svědka obezřetně a odůvodnily, nakolik takový důkaz považují za spolehlivý, (ii) zda byl při hlavním líčení reprodukován videozáznam výpovědi svědka z přípravného řízení, (iii) zda existovaly důkazy podporující výpověď nedostupného svědka, (iv) zda měla obhajoba možnost klást svědkovi otázky nepřímou, např. písemně, (v) zda měl stěžovatel či jeho obhájce možnost klást otázky svědkovi v přípravném řízení, (vi) zda dostal obžalovaný příležitost předložit soudu vlastní verzi událostí a zpochybnit hodnověrnost nepřítomného svědka.

Soud dále promítl vymezené obecné zásady do konkrétních skutkových okolností věci.

a) Zda existovaly dobré důvody pro připuštění výpovědí svědků z přípravného řízení

Účastníci řízení nezpochybovali, že výpovědi svědků C a D z přípravného řízení byly připuštěny jako důkaz při hlavním líčení, jakkoli s tím stěžovatel vyjádřil nesou-

hlas a tito svědkové se hlavního líčení neúčastnili. Daný postup předvídal trestní řád za podmínky, že svědek dlouhodobě pobývá v cizině. Splnění této podmínky však musí být prokázáno na základě konkrétních okolností.

Krajský soud skutečně vysvětlil, že svědkové C a D byli v důsledku vyhoštění ze Slovenska nedosažitelní. Soud nicméně upozornil, že vnitrostátní soudy dospěly k tomuto závěru, přestože stěžovatel jim v průběhu odvolacího řízení poskytl adresy svědků a jejich identifikační dokumenty. Krajský soud však konstatoval, že takový postup nepostačuje, protože je stěžovatelovou povinností prokázat, že by svědkům bylo umožněno vstoupit na území Slovenska.

Soud v této souvislosti dále upozornil, že takové rozložení důkazního břemene nemělo oporu ve slovenských právních předpisech ani v ustálené praxi. Vnitrostátní soudy také nijak nezkoumaly okolnosti vyhoštění svědků, což by jim umožnilo vyhodnotit, zda se nadále nemohou nacházet na území Slovenska. Rovněž nebyla přijata žádná opatření, která by stěžovateli umožnila svědky vyslechnout či nechat vyslechnout. Zde se nabízí např. prostředky justiční spolupráce v trestních věcech mezi zeměmi Evropské unie, kam patří všechny státy dotčené v projednávané věci.

Soud dospěl k závěru, že za těchto okolností a vzhledem ke konkrétním a přímým možnostem zajistit

přítomnost svědků C a D při hlavním líčení se stěžovatelem a bez poskytnutí vysvětlení, proč nebyly tyto prostředky využity, neexistovaly dostatečné důvody, aby bylo možné připustit výpovědi svědků C a D z přípravného řízení namísto jejich osobní účasti v hlavním líčení.

b) Zda bylo stěžovatelovo odsouzení založeno výlučně či zejména na sporných výpovědích

Krajský soud shledal, že výpovědi svědků C a D byly klíčové pro stěžovatelovo odsouzení. Soud k tomu poznamenal, že ať už byly doplněny dalšími důkazy, nebo ne, je zřejmé, že nesly významnou váhu a jejich připuštění mohlo obhajobu znevýhodnit.

c) Zda byly k dispozici dostatečné vyvažující faktory

Soud vyšel ze skutečnosti, že stěžovatel byl předem informován o tom, že proběhne výslech svědků, a rozhodl se ho neúčastnit. Článek 6 Úmluvy přitom nikomu nebrání vzdát se dobrovolně záruk práva na spravedlivý proces, ať už výslovně či mlčky. Je proto na Soudu, aby vyhodnotil, nakolik bylo dané vzdání se práva doprovázeno minimálními zárukami. Dle judikatury Soudu musí být prokázáno, že při implicitním vzdání se práva mohl stěžovatel rozumně předvídat důsledky svého počínání (*Zachar a Čierny proti Slovensku*, č. 29376/12 a 29384/12, rozsudek ze dne 21. července 2015, § 60 a 68). Soud podotkl, že nic nevypovídá o tom, že by se stěžovatel

výslovně vzdal svého práva na výslech svědků. Informace v tomto ohledu mu byly podány prostřednictvím předtištěných formulářů s přepisem jeho vyjádření z přípravného řízení; nebyla mu však poskytnuta žádná individualizovaná rada o důsledcích jeho neúčasti při výslechu svědků. Toto selhání orgánů činných v trestním řízení bylo navíc umocněno dvěma dalšími skutečnostmi. Jednak si tyto orgány musely být vědomy, že příslušní svědkové nemusí být v pozdějších stadiích řízení dostupní. Jednak je stěžovatel uvědomil, že příliš nerozumí právním záležitostem. Ve světle uvedeného nelze dospět k závěru, že stěžovatel se implicitně a zcela vzdal svého práva vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě, zaručeného v čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy. Navíc, i kdyby tomu tak bylo, toto vzdání se nebylo doprovázeno minimálními zárukami odpovídajícími významu tohoto kroku. Soud zároveň připomenul, že i krajský soud považoval odůvodnění okresního soudu na hraně přezkoumatelnosti.

S ohledem na výše uvedené Soud učinil závěr, že bez přijatelných důvodů a bez dostatečných vyvažujících faktorů bylo stěžovatel zbaven možnosti vyslechnout

nebo dát vyslechnout svědky, jejichž výpovědi měly významnou váhu při jeho odsouzení. Řízení proti němu tudíž jako celek nebylo spravedlivé, čímž došlo k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

Rozhodnutí ze dne 31. března 2022 ve věci č. 9128/13 – Podlipní proti České republice

Výbor páté sekce Soudu dospěl k závěru, že trestní řízení proti stěžovatelům, ve kterých byly před soudem přečteny výpovědi svědků z přípravného řízení, bylo jako celek spravedlivé, jelikož výpovědi nepřítomných svědků nebyly výlučnými ani rozhodujícími důkazy. Nedošlo tak k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Před obviněním stěžovatelů z kráčení daně policie vyslechla za přítomnosti soudce v režimu tzv. neodkladného a neopakovatelného úkonu svědka K., ukrajinského státního příslušníka, na kterého bylo vydáno rozhodnutí o vyhoštění. Následně české státní zastu-

pitelství požádalo své ukrajinské protějšky o součinnost za účelem výslechu O., bývalého obchodního partnera prvního stěžovatele, který nebyl ochoten vycestovat do České republiky. Výslech O. proběhl na Ukrajině bez přítomnosti obhájců, jelikož jejich účast byla zamítnuta z důvodu rozporu s ukrajinským právem. Na hlavním líčení krajský soud vyslechl stěžovatele a jejich spoluobviněné, zpracovatele znaleckých posudků a řadu svědků. Výpovědi K. a O. byly přečteny. V roce 2008 byli stěžovatelé uznáni vinnými a byl jim uložen trest odnětí svobody v trvání šesti let. Krajský soud se opřel o značné množství důkazů, zejména o výpovědi spoluobviněných stěžovatelů, svědecké výpovědi, řadu listinných důkazů a znalecké posudky. Z odůvodnění rozsudku vyplývá, že O. vyvrátil obhajobu stěžovatelů, jelikož doložil, že podpis na příslušných listinách nebyl jeho a že ze společnosti v roce 2000 odešel. K výpovědi K. soud uvedl, že nebyla plně věrohodná. Vrchní soud rozsudek potvrdil s tím, že krajský soud vysvětlil, proč nebylo třeba dále vyslýchat O. a K. Dle Ústavního soudu výpovědi nepřítomných svědků nebyly rozhodujícími důkazy a byly podpořeny řadou dalších důkazů.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že trestní řízení nebylo spravedlivé v důsledku nemožnosti vyslechnout svědky K. a O.,

kých orgánů o právní pomoc, přičemž přítomnost obhájce stěžovatelů u jeho výslechu zapovídalo ukrajinské právo. Judikatura Soudu vyžaduje, aby vnitrostátní orgány aktivně vyhledávaly svědky svědčící proti obviněnému, aby mu umožnily jejich výslech ([Lučić proti Chorvatsku](#), č. 5699/11, rozsudek ze dne 27. února 2014, § 79; [Colac proti Rumunsku](#), č. 26504/06, rozsudek ze dne 10. února 2015, § 47). Krajský soud se však spokojil s přečtením výpovědí svědků z přípravného řízení, aniž uvedl konkrétní důvody jejich nepřítomnosti. Dle Soudu nic nenasvědčuje tomu, že by soud podnikl nějaké kroky, aby se tito svědci dostavili k hlavnímu líčení. Z rozsudku krajského soudu ani z rozhodnutí Ústavního soudu nevyplývá, že by krajský soud zjišťoval, zda se policie někdy pokusila zjistit jejich nové adresy nebo podrobnosti o jejich nepřítomnosti, včetně toho, zda byla dočasná nebo trvalá (srov. [Gabrielyan proti Arménii](#), č. 8088/05, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, § 82). Soud učinil závěr, že nebyla prokázána existence pádných důvodů pro nedostavení se svědků K. a O.

čímž došlo k porušení jejich práv zaručených čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

1. Obecné zásady vyplývající z judikatury Soudu

Soud úvodem konstatoval, že relevantní zásady týkající se použití usvědčující výpovědi nevyslechnutého svědka jako důkazu v řízení před soudem byly shrnuty ve věcech [Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království](#) (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011) a [Schatschaschwili proti Německu](#) (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015). Soud tak zkoumá, zaprvé, zda existují závažné důvody pro nepřítomnost svědka u hlavního líčení a následné připuštění výpovědi nevyslechnutého svědka jako důkazu, zadruhé, zda se výpověď stala výlučným nebo rozhodujícím základem pro odsouzení obviněného a zda přijetí takového důkazu mohlo omezit jeho právo obhajoby, a zatřetí, zda existovaly dostatečně vyvažující faktory, které kompenzovaly obtíže obhajobě takto způsobené a zajistily, že dané řízení jako celek bylo spravedlivé.

2. Jejich použití na danou věc

a) *Zda existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědků*

Svědci K. a O. byli vyslechnuti v přípravném řízení. K. byl vyslechnut před obviněním stěžovatelů, O. byl vyslechnut ukrajinskými orgány na základě žádosti čes-

b) *Zda byly výpovědi nepřítomných svědků výlučným nebo rozhodujícím důkazem pro odsouzení stěžovatelů*

Mezi stěžovateli a vládou nebylo sporu, že ani jedna svědecká výpověď nebyla výlučným důkazem. Z rozsudku krajského soudu vyplývá, že svědectví O. pouze vyvrátilo verze skutkového stavu stěžovatelů, ale soud z něj při odsouzení stěžovatelů nijak nevycházel. Navíc bylo potvrzeno kopii cestovního dokladu O. a zprávou Interpolu. Krajský soud uvedl, že výpověď K. nesmí být přeceněna a není zcela důvěryhodná. Nadto fakt, že K. nepodepsal příslušné listiny, byl prokázán rovněž znaleckým posudkem. Uvedené závěry potvrdil i odvolací soud. Soud se proto domnívá, že výpovědi nepřítomných svědků nebyly pro usvědčení stěžovatelů ani rozhodující, ani neměly tak významnou váhu, že by mohly ztížit jejich obhajobu. Jejich odsouzení bylo založeno na velkém množství dalších důkazů, přičemž výpovědi nepřítomných svědků byly pouze dvěma střípky mozaiky, která dala soudu ucelenou představu o skutkovém stavu, tj. o schématu krácení daní stěžovateli. Na rozdíl od stěžovatelů je Soud toho názoru, že svědectví

nepřítomných svědků hrálo pouze doplňkovou úlohu a stěžovatelé byli odsouzeni na základě velkého množství důkazů.

c) *Zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, které kompenzovaly obtíže obhajoby*

Podle rozsudku ve věci *Schatschaschwili proti Německu* (cit. výše, § 125–131) mohou mezi vyvažující faktory, které je třeba vzít v potaz, patřit (i) přístup nalézacího soudu k neprověřeným důkazům, (ii) dostupnost a síla dalších usvědčujících důkazů a (iii) možnost stěžovatelů předložit vlastní verzi událostí, zpochybnit věrohodnost nepřítomných svědků a poukázat na jakoukoli nekonzistentnost v jejich výpovědích. Dle Soudu nebylo v projednávané věci nutné zkoumat existenci vyvažujících faktorů, a to vzhledem ke zjištění Soudu, že výpovědi nepřítomných svědků neměly rozhodující ani významnou váhu (*Schatschaschwili proti Německu*, cit. výše, § 116; *Sitnevskiy a Chaykovskiy proti Ukrajině*, č. 48016/06 a 7817/07, rozsudek ze dne 10. listopadu 2016, § 125). Vzhledem k omezenému dopadu neprověřených výpovědí nemohlo jejich připuštění narušit celkovou spravedlivost řízení. Odsouzení stěžovatelů bylo podpořeno řadou dalších usvědčujících důkazů. Stěžovatelé, zastoupení obhájci, měli neomezenou možnost předložit vlastní verzi událostí, které využili, a zpochybnit věrohodnost svědků a přípustnost jejich výpovědí. Existovaly tak dostatečné vyvažující faktory.

povolil jeho vydání. Dne 17. května 2016 byl stěžovatel vzat do vydávací vazby. Následujícího dne podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Den poté byl stěžovatel informován o odvolání přípravy realizace jeho vydání, a to do skončení azylového řízení.

Dne 15. června 2016 podal stěžovatel žádost o propuštění z vazby s odůvodněním, že jeho vazba již pozbyla svého účelu. Jeho žádost dne 29. června 2016 Městský soud v Praze zamítl. Vrchní soud v Praze následně rozhodnutí potvrdil s tím, že jakmile ministr spravedlnosti povolil vydání, je vydávací vazba obligatorním opatřením a dotyčná osoba může být propuštěna pouze tehdy, bylo-li rozhodnuto o odložení vydání nebo dosáhla-li vydávací vazba maximální přípustné doby šesti měsíců. Do maximální přípustné doby se však dle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nezapočítává doba zbavení svobody po dobu trvání azylového řízení. Stěžovatel podal v září 2016 proti usnesením městského a vrchního soudu ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v prosinci

d) *Závěr*

Soud proto dospěl k závěru, že trestní řízení jako celek bylo spravedlivé a stížnostní námitky jsou zjevně neopodstatněné.

Vydávací vazba

Rozsudek ze dne 3. února 2022 ve věci č. 20611/17 – *Komissarov proti České republice*

Senát páté sekce jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení práva stěžovatele na osobní svobodu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, jelikož byl držen ve vydávací vazbě i dlouho poté, co uplynuly lhůty pro vydání rozhodnutí v souběžně probíhajícím azylovém řízení, přičemž vnitrostátní orgány na tyto průtahy nereagovaly s požadovanou péčí.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel – ruský státní příslušník – v roce 1988 přicestoval na území České republiky. V roce 1999 byl v Rusku obviněn z trestného činu podvodu. V říjnu 2014 podaly ruské orgány ministru spravedlnosti České republiky již několikátou žádost o zatčení stěžovatele a jeho vydání k trestnímu stíhání v Rusku. Po přezkumu žádosti ze strany vnitrostátních soudů ministr spravedlnosti

2016 odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Konstatoval, že osoba nemůže být propuštěna z vydávací vazby jen na základě skutečnosti, že podala žádost o mezinárodní ochranu. Zároveň podotkl, že obě řízení jsou vázána zákonnými lhůtami, které jsou přiměřené právu stěžovatele na jeho osobní svobodu.

Stěžovatel v listopadu 2016 podal další žádost o propuštění z vazby, jež byla zamítnuta jak městským, tak vrchním soudem, které nadále nepovažovaly stěžovatelovu délku vazby za nepřiměřenou, a to s ohledem na stále trvající azylové řízení. Stěžovatel neuspěl ani s další žádostí z května 2017.

Ministerstvo vnitra žádost stěžovatele o mezinárodní ochranu zamítlo dne 23. ledna 2017, tedy po více než osmi měsících. Dne 2. června 2017 zamítl stěžovatelovu správní žalobu městský soud. Kasační stížnost stěžovatele odmítl Nejvyšší správní soud dne 17. října 2017. Dne 15. listopadu 2017 byl stěžovatel předán ruským

orgánům. Ve vydávací vazbě dohromady setrval téměř osmnáct měsíců.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODS. 1 PÍSM. F) ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že délka jeho pobytu ve vydávací vazbě byla nepřiměřená a že vnitrostátní soudy nezvažily alternativní opatření k vazbě.

a) K přijatelnosti

Vláda poukázala na to, že stěžovatel mohl ve vztahu k období po rozhodnutí Ústavního soudu v prosinci 2016 znovu využít prostředky nápravy, včetně ústavní stížnosti, avšak neučinil tak. Soud měl za to, že tuto námitku je třeba spojit s přezkumem odůvodněnosti stížnosti.

b) K odůvodněnosti

V úvodu Soud připomněl, že obecné zásady týkající se vydávací a vyhošťovací vazby vyplývající z čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy jsou vymezeny v rozsudcích *Khlaifia a ostatní proti Itálii* (č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 88–92) a *Shiksaitov proti Slovensku* (č. 56751/16 a 33762/17, rozsudek ze dne 10. prosince 2020, § 53–56). Pokud jde o délku vydávací vazby, v případě, že je žádáno o vydání osoby pro

účely trestního stíhání, dožádaný stát je povinen postupovat se zvýšenou péčí, jelikož osoba zbavená svobody a) musí být až do pravomocného odsouzení považována za nevinou, b) v této fázi nemůže uplatnit své právo na obhajobu a c) dožádaný stát není oprávněn posoudit trestní věc samu (*Gallardo Sanchez proti Itálii*, č. 11620/07, rozsudek ze dne 24. března 2015, § 42). V řadě případů Soud shledal, že z čl. 5 odst. 1 písm. f) nevyplývá požadavek na existenci pevných lhůt a že při rozhodování o tom, zda nastala nezákonnost vazby, bude každou námitku posuzovat individuálně (např. *A. H. a J. K. proti Kypru*, č. 41903/10 a 41911/10, rozsudek ze dne 21. července 2015, § 190). Mezi faktory významné pro posouzení „kvality právní úpravy“ – v některých případech označované jako „záruky proti svévoli“ – patří existence jednoznačných zákonných ustanovení upravujících vzetí do vazby, prodloužení vazby a stanovení vazebních lhůt, jak Soud rozhodl ve věci *J. N. proti Spojenému království* (č. 37289/12, rozsudek ze dne 19. května 2016, § 77).

V projednávané věci Soud shledal, že stěžovatelova vazba nemohla být sama o sobě považována za svévolnou, neboť stěžovatelovo vydání bylo povoleno. Jeho realizace však musela být přerušena z důvodu zahájení řízení o stěžovatelově žádosti o mezinárodní ochranu. V souladu s rozhodovací praxí Ústavního soudu v případě souběhu extradičního a azylového řízení není

možné dotyčnou osobu vydat před pravomocným rozhodnutím zamítajícím její žádost o mezinárodní ochranu (např. stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13 ze dne 13. srpna 2013). Pro situace, kdy současně probíhá extradiční a azylové řízení vnitrostátní právo stanoví, že Ministerstvo vnitra musí o žádosti o mezinárodní ochranu rozhodnout „bez zbytečného odkladu“, maximálně však do šedesáti dnů. Po šedesáti dnech mají na rozhodnutí rovněž oba stupně soudní soustavy, pokud je rozhodnutí Ministerstva vnitra napadeno u soudu. V projednávané věci však byly tyto lhůty značně překročeny, kdy jen správní rozhodnutí o zamítnutí stěžovatelovy žádosti bylo vydáno až po osmi měsících. Azylové řízení včetně soudního přezkumu tak trvalo namísto vnitrostátním právem stanovených šesti téměř sedmáct měsíců.

Byť lhůty samy o sobě nejsou dle Soudu nezbytné ani dostačující pro naplnění požadavků čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy (*Auad proti Bulharsku*, č. 46390/10, rozsudek ze dne 11. října 2011, § 131), jsou-li stanoveny pevně, jejich nedodržení může být relevantní pro posouzení požadavku „zákonnosti“ vazby, neboť vazba překraču-

jící dané limity nebude zřejmě považována za zákonnou z pohledu vnitrostátního práva.

Dle názoru Soudu představovaly striktní lhůty pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu v projednávané věci důležitou záruku proti svévoli. Na jejich překročení ovšem vnitrostátní orgány při posuzování žádostí stěžovatele o propuštění z vazby nereagovaly, přestože na ně stěžovatel upozorňoval. Soud poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 13. prosince 2016, které bylo vydáno v okamžiku, kdy azylové řízení trvalo déle než šest měsíců, tedy déle, než zákon připouští pro celkovou délku azylového řízení v případech, kdy je žadatel ve vydávací vazbě. Uvedl proto, že stěžovateli nelze vytýkat, že se na Ústavní soud neobrátil i ve vztahu k pozdějším žádostem o propuštění. Soud uvedl, že zvláštní lhůta stanovená ve vnitrostátním řádu pro vyřízení žádosti o mezinárodní ochranu v případě souběhu extradičního a azylového řízení má zajistit, aby celková délka vazby nebyla nepřiměřená. V důsledku průtahů v azylovém řízení v projednávané věci ovšem celková délka vydávací vazby trvala téměř osmnáct měsíců.

Vzhledem k výše uvedenému Soud dospěl k závěru, že nebyl dodržen požadavek zákonnosti, a došlo proto k porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy. Nepovažoval pak již za potřebné se zabývat možnými alternativami k vazbě.

Vězeňské právo

Rozsudek ze dne 31. března 2022 ve věci č. 38321/17 a 8 dalších – *Maslák proti Slovensku* (č. 2)

Senát první sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že výkon trestu odnětí svobody na oddělení se zvýšenou ostrahou nebyl v souladu s článkem 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní systém stěžovateli neposkytoval přiměřenou právní ochranu před zneužitím. Stížnostní námitka na poli článku 3 Úmluvy z důvodu omezení návštěv byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl od června 2015 do července 2018 z preventivně-bezpečnostních důvodů umístěn na oddělení se zvýšenou ostrahou (*oddiel s bezpečnostným režimom*), a to ve věznicích v Leopoldově, Ilavě a Banské Bystrici. Výkon trestu odnětí svobody mj. za vydírání

z uvedeného důvodu účinnými prostředky nápravy v projednávané věci.

b) K podání stížností ve lhůtě šesti měsíců

Stěžovatel neměl k dispozici kompenzační prostředek nápravy, nicméně vyčerpal preventivní prostředek nápravy, na který odkazovaly správní soudy a ústavní soud, přičemž nedostatky v jeho fungování souvisí s praxí vnitrostátních orgánů. Stěžovatel podal stížnosti k Soudu na všechny dotčené věznice ve lhůtě šesti měsíců od posledních rozhodnutí ve věci (*Ulemek proti Chorvatsku*, č. 21613/16, rozsudek ze dne 31. října 2019, § 92). Tyto stížnosti proto nelze odmítnout pro opožděnost.

B. K ODŮVODNĚNOSTI

a) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

S odvoláním na články 6, 8 a 13 Úmluvy stěžovatel namítal, že (i) jeho umístění na oddělení věznice se zvýšenou ostrahou a prodloužení doby, kterou v něm strávil, bylo nezákonné a svévolné, (ii) omezení jeho práva přijímat návštěvy a nastavení denního režimu bylo nezákonné a svévolné a (iii) neměl k dispozici

v délce trvání deseti let mu udělily české soudy. V řízení před vnitrostátními soudy stěžovatel brojil proti výkonu části trestu odnětí svobody v oddělení se zvýšenou ostrahou, příslušnému právnímu rámci a omezení práva na návštěvy.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K PŘIJATELNOSTI

a) K vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy

Vláda namítala, že stěžovatel nepodal žalobu na ochranu osobnosti a antidiskriminační žalobu. Stěžovatel se opakovaně obracel se stížnostmi na vězeňskou službu, jejíž rozhodnutí byla v konečném důsledku přezkoumatelná ústavním soudem. Dle Soudu se žaloba na ochranu osobnosti historicky využívá především v případech pomluvy. Pokud ji někdy Soud označil za účinný prostředek nápravy, bylo to v případech, které se zásadně lišily od projednávané věci (*Babjak a další proti Slovensku*, č. 73693/01, rozhodnutí ze dne 30. března 2004; *Furdík proti Slovensku*, č. 42994/05, rozhodnutí ze dne 2. prosince 2008 a *Baláž a ostatní proti Slovensku*, č. 9210/02, rozhodnutí ze dne 28. listopadu 2006). Výkon trestu odnětí svobody je pokračováním a nedílnou součástí trestního řízení, proto nemůže být náprava provedena občanskoprávními soudy. Žaloba na ochranu osobnosti a antidiskriminační žaloba nejsou

účinný prostředek nápravy. Soud konstatoval, že na základě konkrétních okolností dané věci je třeba stížnostní námitky přezkoumat podle článku 8 Úmluvy.

Je nesporné, že článek 8 Úmluvy je použitelný na skutkové okolnosti projednávané věci (*Messina proti Itálii* (č. 2), č. 25498/94, rozsudek ze dne 28. září 2000, § 61–62; *Van der Ven proti Nizozemsku*, č. 50901/99, rozsudek ze dne 4. února 2003, § 68–69; *Enea proti Itálii*, č. 74912/01, rozsudek velkého senátu ze dne 17. září 2009, § 125–127; a *Piechowicz proti Polsku*, č. 20071/07, rozsudek ze 17. dubna 2012, § 207).

Režim, ve kterém si trest odpykával stěžovatel, je přísnější než běžný režim výkonu trestu odnětí svobody. Není tedy pochyb o tom, že povinnost stěžovatele strávit část výkonu trestu odnětí svobody v přísnějším režimu představovala zásah do jeho práva na respektování soukromého a rodinného života. Vystavení vězně zvláštnímu režimu není samo o sobě v rozporu s článkem 8 Úmluvy; aby však bylo slučitelné s požadavky tohoto ustanovení, musí být uplatňováno „v souladu se zákonem“, sledovat legitimní cíl a být nezbytné (viz

[Piechowicz proti Polsku](#), cit. výše § 212). Současně právní úprava musí být dostatečně jasná, aby jednotlivci věděli, za jakých okolností a podmínek mohou orgány veřejné moci tato opatření uložit. Navíc právo musí poskytovat ochranu proti svévolnému zasahování orgánů veřejné moci do práv zaručených Úmluvou. Zákon proto musí jasně stanovit rozsah diskreční pravomoci orgánů a způsob jejího výkonu v dané oblasti ([Al-Nashif proti Bulharsku](#), č. 50963/99, rozsudek ze dne 20. června 2002, § 119; [mutatis mutandis Zoltán Varga proti Slovensku](#), č. 58361/12 a 2 další, rozsudek ze dne 20. července 2021, § 151).

Umístění stěžovatele do oddělení se zvýšenou ostrahou bylo založeno na příslušném ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Vězeňské orgány se odvolávaly na jeho předchozí odsouzení, stíhání za trestné činy, které měl v minulosti spáchat, a jeho osobnostní rysy – byl považován za nebezpečného z důvodu dominantního a manipulativního jednání. Soud měl jisté výhrady k vnitrostátní právní úpravě, která nespécifikuje povahu preventivně-bezpečnostních důvodů na zavedení zvýšeného bezpečnostního režimu a rozhodnutí je v diskreci ředitele věznice.

Dle Soudu je prvotní umístění vězně do oddělení se zvýšenou ostrahou možné založit na předchozích událostech, avšak pouhý odkaz na trestný čin, za který byl odsouzen, již kritizoval Výbor OSN proti mučení ve své

nejnovější zprávě o Slovensku. Zavedení takového režimu musí být založeno na individuálním posouzení rizik a nemělo by být automatickým výsledkem uloženého trestu. Nadto je konstatování preventivně-bezpečnostních důvodů založených na základě trestných činů, za které vězeň nebyl odsouzen, v rozporu s presumpcí nevinu. Byť zákon obsahoval požadavek zohlednit chování vězně při přezkumu důvodů pobytu v oddělení se zvýšenou ostrahou, v projednávané věci nebylo prokázáno, že by toto kritérium bylo vzato v potaz. Dále, aktuální hodnotící zpráva Výboru OSN proti mučení kritizuje absenci účasti vězně na rozhodování o jeho umístění do oddělení se zvýšenou ostrahou a jeho prodloužení (srov. [Lazoriva proti Ukrajině](#), č. 6878/14, rozsudek ze dne 17. dubna 2018, § 63). Rozhodnutí se vězňům ani nedoručují a stěžovatel musel opakovaně podávat žádosti o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím, aby získal jejich kopie. Soud měl dále výhrady k možnosti přezkumu rozhodnutí o umístění do oddělení se zvýšenou ostrahou, obecně k držení stěžovatele v tomto oddělení a k otázce přijímání návštěv. Vězeňská služba nereagovala na konkrétní argumenty stěžovatele, nadto nemá pravomoc poskytovat odškodnění. Ústavní soud nezkoumá skutkové otázky a řídí se zásadou subsidiarity. Nastavení pravidel návštěv není samo o sobě v rozporu s článkem 8 Úmluvy, avšak musí existovat určité záruky ([Piechowicz proti Polsku](#), cit. výše, § 212 a 220). Nejsou-

li stanoveny blíže podmínky pro výjimečné povolení návštěvy s přímým kontaktem, uvážení ředitele se zdá být příliš široké. Soud poznamenal, že rozhodnutí o nepovolení návštěvy nemá předepsanou formu a nemusí být vězni doručeno.

Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní systém stěžovateli neposkytoval přiměřenou právní ochranu před zneužitím. Výkon části trestu na oddělení s přísnějším režimem byl v rozporu se zákonem ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy.

b) K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Stěžovatel namítal, že výkon trestu na oddělení s přísnějším režimem představoval zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

U zvláštních vězeňských režimů, jako je detence na oddělení se zvýšenou ostrahou, Soud již rozhodl, že samotné podmínky tohoto režimu nevyvolávají rozpor s článkem 3 Úmluvy ([Ramirez Sanchez proti Francii](#), č. 59450/00, rozsudek velkého senátu ze 4. července 2006, § 80–82 a 138; [Csüllög proti Maďarsku](#), č. 30042/08, rozsudek ze dne 7. června 2011, § 13–16; [Piechowicz](#)

[proti Polsku](#), cit. výše, § 161 a 162; a [Rohde proti Dánsku](#), č. 69332/01, rozsudek ze dne 21. července 2005, § 93). Zákaz kontaktu s jinými vězni z bezpečnostních, disciplinárních nebo ochranných důvodů sám o sobě nepředstavuje nelidské zacházení nebo trest ([Ramirez Sanchez proti Francii](#), cit. výše, § 123). Současně však úplná izolace může zničit osobnost a představuje formu nelidského zacházení, kterou nelze ospravedlnit bezpečnostními požadavky ani žádným jiným důvodem (tamtéž, § 120).

Stěžovatel však nepoukazoval na nedostatečný kontakt jako takový, ale výhradně na zákaz návštěv s přímým kontaktem v několika případech, což v kontextu celého případu nepředstavuje porušení článku 3 Úmluvy. Stěžovatel nevyužil všechny možnosti návštěv, na které měl ze zákona právo, ani těch, které mu ředitel věznice povolil nad zákonné minimum. Stěžovatel navíc neuvedl konkrétní dopady na jeho psychické zdraví (*a contrario*, [Razvjazkin proti Rusku](#), č. 13579/09, rozsudek ze dne 3. července 2012, § 107). Jeho tvrzení o zhoršení fyzického zdraví a předložené zdravotní záznamy jsou neprůkazné. Soud proto tuto stížnostní námitku odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Ne bis in idem

Rozsudek ze dne 1. března 2022 ve věci č. 23126/16 – *Stavilá proti Rumunsku*

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o porušení zásady *ne bis in idem* zakotvené v článku 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě v situaci, kdy původní rozhodnutí státního zastupitelství o zastavení trestního stíhání a uložení správní sankce za řízení vozidla bez řidičského oprávnění, založené na nízké společenské nebezpečnosti tohoto jednání, později zrušilo vyšší státní zastupitelství, které se s tímto pohledem neztotožnilo. Soud vedle toho odmítl námitky stěžovatele založené na právu na spravedlivý proces.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl v dubnu 2013 přistižen při řízení bez řidičského oprávnění. Státní zastupitelství v listopadu 2013 jeho původní trestní stíhání zastavilo pro nízkou společenskou nebezpečnost, stěžovatelovu lítost a jeho spolupráci s úřady a uložilo mu správní pokutu. Toto rozhodnutí nabylo právní moci a vykonatelnosti.

V srpnu 2014 vyšší státní zastupitelství původní rozhodnutí zrušilo, protože považovalo sporné jednání naopak za potenciálně nebezpečné, a věc předložilo soudci k rozhodnutí o zákonnosti obnovy trestního stíhání. Soudce obnovu v září 2014 potvrdil. Stěžovatele v

okolností nutné učinit závěr, že tato částí stížnosti byla opožděná.

Ohledně postupu soudů v obnoveném řízení Soud podotkl, že stěžovatel zřejmě není spokojen s odvodněním, s nímž odmítly jeho argumenty. Podle Soudu však vnitrostátní rozhodnutí lze označit za svévolné pouze tehdy, pokud není odůvodněno vůbec nebo jsou v něm uvedené důvody založeny na zjevném skutkovém nebo právním omylu dosahujícím odmítnutí spravedlnosti (*Moreira Ferreira proti Portugalsku* (č. 2), č. 19867/12, rozsudek velkého senátu ze dne 11. července 2017, § 85). Taková situace však v projednávané věci nenastala, a proto je tato částí stížnosti zjevně neopodstatněná.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 4 PROTOKOLU Č. 7 K ÚMLUVĚ

Stěžovatel namítal, že rozhodnutí vyššího státního zastupitelství o obnově trestního stíhání bylo nepřipustné z hlediska zásady zákazu dvojího stíhání pro tentýž trestný čin.

souladu s právní úpravou, později zrušenou ústavním soudem, předtím nevyslechl. Následné trestní řízení vyústilo v rozhodnutí odvolacího soudu z října 2015, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně odsuzující stěžovatele k trestu odnětí svobody.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel z hlediska práva na spravedlivý proces napadal rozhodnutí soudce, který potvrdil obnovu trestního stíhání, a následná rozhodnutí soudů v obnoveném řízení, jež se podle něj nevypořádala s jeho argumenty ohledně postupu, který k obnově vedl.

Soud konstatoval, že samotné původní rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nabylo právní moci ve smyslu Úmluvy, když uplynula lhůta, v níž mohl stěžovatel rozhodnutí napadnout, bez ohledu na to, že ten uloženou pokutu nikdy nezaplátil. Samotná lhůta pro podání stížnosti k Soudu začala plynout v září 2014 samotným rozhodnutím soudce, který potvrdil rozhodnutí státního zastupitelství o obnově trestního stíhání. Bylo totiž zřejmé, že trestní soudy následně neměly žádný zákonný důvod přezkoumat samotná rozhodnutí o obnově a že pozdější rozhodnutí ústavního soudu mělo pouze účinek *ex nunc*. Jelikož se stěžovatel obrátil na Soud až v roce 2016, bylo po přezkoumání řady dalších

Soud poukázal na zásady výkladu článku 4 Protokolu č. 7, které formuloval ve věci *Michalache proti Rumunsku* (č. 54012/10, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2019, § 47–49).

Konstatoval, že mezi účastníky řízení není sporné, že rozhodnutí o zastavení trestního stíhání z listopadu 2013 a rozhodnutí vedoucí k rozsudku odvolacího soudu z října 2015 byla trestní povahy, týkala se týchž skutkových okolností a prvně zmíněné rozhodnutí navíc zahrnovalo odsouzení stěžovatele. Soud již také dospěl k závěru, že v době, kdy se vyšší státní zastupitelství rozhodlo stíhání obnovit, bylo původní rozhodnutí o zastavení trestního stíhání v právní moci.

Podle judikatury Soudu rozhodnutí vyššího státního zastupitelství o obnově trestního stíhání ukončeného pravomocným odsouzením, které vychází toliko z přehodnocení skutkových okolností ve světle použitelného práva, bez nových nebo nově odhalených skutečností či zjištění podstatné vady v předešlém řízení, nespadá pod některou z výjimečných okolností, na které se odvolává čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 (*Mihalache proti Rumunsku*, rozsudek citovaný výše, § 135–137).

V projednávané věci bylo rozhodováno o obnově trestního stíhání na základě stejného spisu, aniž byly provedeny další důkazy. Nejde tedy o situaci nových či nově odhalených skutečností. Nadto byla obnova řízení odůvodněna jiným výkladem příslušné právní úpravy a jiným posouzením skutkových okolností, které podle vyššího státního zastupitelství a soudce spadaly do oblasti trestního práva a na které podle nich nebylo možné nahlížet jako na skutek postižitelný pouhou správnou pokoutou.

I za předpokladu, že by k obnově mohlo dojít na základě vad, jichž se státní zastupitelství původně dopustilo, takové omyly či vady státních orgánů mohou být na prospěch jen obžalovanému. Jinými slovy, rizika spojená s chybou, již se dopustí orgány činné v trestním řízení, musí nést stát a nelze je napravovat na úkor dotyčného jednotlivce (*Radchikov proti Rusku*, č. 65582/01, rozsudek ze dne 24. května 2007, § 50).

Skutečnost, že vyšetřování nesprávně vedlo k zastavení řízení, nemůže při nedostatku soudních omylů či závažných porušení procesu před soudem, zneužití pravomoci, zjevných hmotněprávních vad nebo jiných vážných důvodů vyplývajících ze zájmů spravedlnosti vést k závěru o podstatné vadě v předešlém řízení. Jinak by totiž bylo břemeno důsledků vyplývajících z jakýchkoli nedostatků v postupu orgánů činných v trestním řízení přeneseno zcela na obviněného a pouhé tvrzení

o vadách, a to i nepodstatných, by vytvořilo neomezenou možnost, aby obžaloba zneužila procesní postup a žádala o obnovu již uzavřených řízení (tamtéž, § 48).

Současně není podle Soudu v projednávané věci dána žádná ze situací, která by umožnila kombinovat (A a B *proti Norsku*, č. 24130/11 a 29758/11, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 2016, § 112–134) nebo obnovit řízení. Stěžovatel byl tedy stíhán dvakrát za tentýž trestný čin v rozporu se zásadou *ne bis in idem*, čímž došlo k porušení článku 4 Protokolu č. 7.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Grozev nesouhlasil se způsobem, jakým se většina vypořádala s námitkou stěžovatele vůči rozhodnutí soudce, který potvrdil obnovu trestního stíhání. Podle něj klíčová otázka zněla, zda namítaná porušení závažným způsobem ovlivnila následné trestní stíhání. Jelikož je na tuto otázku jasně záporná odpověď, měla být tato část stížnosti být odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

Zajištění majetku

Rozsudek ze dne 17. března 2022 ve věci č. 24827/14 – FU QUAN, s. r. o. proti České republice

Senát první sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že navrácením zajištěného majetku společnosti až rok a čtyři měsíce po tom, co byli její společníci v příslušném trestním řízení zproštěni obžaloby, došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Stejným poměrem hlasů Soud rozhodl, že není nezbytné zabývat se námitkami na poli čl. 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy; zároveň stěžovatelce přiznal náhradu majetkové škody ve výši 12 milionů Kč.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka je obchodní společností se dvěma společníky, z nichž jeden je rovněž jejím jednatelem. V dubnu 2005 byli oba společníci obviněni z daňových úniků a vzati do vazby. Zároveň Městské státní zastupitelství

v Praze vydalo usnesení o zajištění majetku stěžovatelky, přičemž se jednalo zejména o oblečení dovezené na český trh z Číny. K zajištění majetku došlo během května a června 2005. Jeho správou byl pověřen Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Podle znaleckého posudku přesahovala hodnota majetku 62 milionů Kč. Oba společníci podali proti usnesení o zajištění majetku stížnost, kterou v červnu 2005 zamítl Městský soud v Praze jako nedůvodnou. Uvedl, že oba společníci mají silné vazby na Čínu, kde mají rodinné zázemí a kterou pravidelně navštěvují, což vede k obavám, že by mohli výkon trestu propadnutí majetku zmařit tím, že by veškerý majetek převedli do Číny.

V dubnu 2006 byla proti společníkům vnesena obžaloba. Tři postupně vydané rozsudky městského soudu, který oba společníky shledal vinnými z krácení daně, byly zrušeny Vrchním soudem v Praze, který rozsudkem z února 2009 oba společníky zprostil obžaloby. Již v březnu 2007 byli oba společníci propuštěni z vazby. Usnesením městského soudu z července 2010 bylo

rozhodnuto o vrácení zajištěného zboží stěžovatelce. K předání zboží došlo během září 2010.

V lednu 2011 stěžovatelka uplatnila u Ministerstva spravedlnosti nárok na náhradu škody podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. S poukazem na znehodnocení zajištěného zboží se domáhala náhrady škody ve výši přes 61 milionů Kč. V květnu 2011 ministerstvo nárok zamítlo, přičemž konstatovalo, že stát neodpovídá za plynutí času a tvrzené znehodnocení zboží nebylo ničím podloženo. Stěžovatelka následně zahájila soudní řízení.

Obvodní soud rozsudkem z prosince 2011 žalobu zamítl s odůvodněním, že neshledal aktivní legitimaci stěžovatelky, která jako právnická osoba nebyla účastníkem trestního řízení, v jehož rámci byli stíháni její společníci. Stěžovatelka se odvolala. Městský soud se v rozsudku z května 2012 ztotožnil s názorem prvostupňového soudu. Uvedl, že pokud je jako příčina škody uplatněno rozhodnutí o vazbě fyzické osoby, pak dle zákona o odpovědnosti za škodu může takový nárok uplatnit pouze tato fyzická osoba. Dovolání ani ústavní stížnost stěžovatelky nebyly úspěšné.

zásady *iura novit curia*, aby podřadily skutkový stav případu, jak ho stěžovatelka popsala, pod vhodná ustanovení zákona o odpovědnosti za škodu.

Vláda dále uvedla, že stěžovatelka mohla podat ústavní stížnost proti usnesení o zajištění majetku. Dle Soudu však takový postup nelze považovat za účinný prostředek nápravy, neboť jeho účelem je namídat nezákonnost rozhodnutí o zajištění majetku, a nikoliv zabránit poškození tohoto majetku během zajištění nebo získat náhradu již poškozený majetek. Stěžovatelka přitom usilovala právě o náhradu škody vzniklé na majetku plynutím času během zajištění.

Do třetice vláda zmínila možnost podat žádost o zrušení či omezení zajištění dle trestního řádu. Soud nicméně upozornil na to, že tuto žádost může podat pouze obviněný, a tudíž stěžovatelka takto postupovat nemohla. Ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu navíc státu ukládá, aby vrátil věc tomu, komu byla odňata, není-li této věci k dalšímu řízení už třeba a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabránění. Je tedy přede-

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelka předně namítala, že v důsledku postupu státních orgánů došlo k porušení jejího vlastnického práva.

a) K přijatelnosti

Vláda vznesla námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Poukázala předně na žalobu dle zákona o odpovědnosti za škodu, přičemž uvedla, že stěžovatelka tento prostředek nápravy neuplatnila řádně, jelikož se náhrady škody domáhala z nesprávného odpovědnostního titulu. Dle vlády se mohla stěžovatelka náhrady škody domáhat z titulu nikoliv nezákonného rozhodnutí, ale nesprávného úředního postupu; v takovém případě zákon o odpovědnosti za škodu přiznává aktivní legitimaci každému, komu škoda skutečně vznikla, bez ohledu na to, zda byl účastníkem řízení, v němž došlo k nesprávnému úřednímu postupu.

Soud k tomu poznamenal, že stěžovatelka vznesla proti státu žalobu na náhradu škody, aniž by upřesnila, z jakého titulu se náhrady škody domáhá. Z této žaloby nicméně jasně plynulo, že sleduje náhradu škody za znehodnocení zajištěného zboží, k němuž došlo plynutím času. Bylo tedy na vnitrostátních soudech, v duchu

vším odpovědností státu vrátit odňatý majetek, pokud potřeba jeho zajištění pominula.

Vzhledem k tomu měl Soud za to, že stěžovatelka podnikla všechny kroky, které od ní bylo možno rozumně očekávat, aby vyčerpala dostupné vnitrostátní prostředky nápravy.

b) K odůvodněnosti

Soud připomněl, že při posuzování zákonnosti zabavení majetku je nutno vzít v potaz nejen to, zda bylo původní rozhodnutí o zabavení majetku v souladu s vnitrostátním právem, ale rovněž následné počínání příslušných orgánů. V minulosti tak Soud shledal porušení článku 1 Protokolu č. 1 např. v situaci, kdy vnitrostátní orgány konaly v rozporu se zákonem upravujícím povinnost státu při zacházení se zajištěným majetkem ([Metalco Bt. proti Maďarsku](#), č. 34976/05, rozsudek ze dne 1. února 2011, § 17) nebo kdy byl majetek zajištěn po dobu, která nebyla přiměřená okolnostem případu ([Patrikova proti Bulharsku](#), č. 71835/01, rozsudek ze dne 4. března 2010, § 98).

V projednávané věci Soud poukázal na to, že usnesení městského státního zastupitelství o zajištění majetku z dubna 2005 spočívalo na důvodném podezření, že tento majetek pochází ze závažné trestné činnosti, a nadto existovala obava z jeho převozu do Číny. Zásah do vlastnického práva zde tedy lze hodnotit jako opatření k zajištění materiálních důkazů v probíhajícím trestním řízení (srov. [Avendi OOD proti Bulharsku](#), č. 48786/09, rozsudek ze dne 4. června 2020, § 65 a tam uvedené odkazy). Soud tudíž uznal, že původní rozhodnutí o zajištění majetku stěžovatelky bylo v souladu s vnitrostátním právem, a to konkrétně s ustanovením § 347 trestního řádu, které upravuje podmínky zajištění majetku obviněného v trestním řízení.

Tento právní základ však dle Soudu pozbyl relevance v únoru 2009, kdy byli oba společníci zproštěni obžaloby. O navrácení zboží přitom městský soud rozhodl až v červenci 2010, tj. o rok a čtyři měsíce později. Pro tuto prodlevu nelze najít žádné dostatečné vysvětlení. Zajištění zboží po únoru 2009 představovalo tedy nezákonný zásah do vlastnického práva společnosti, čímž došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 A ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

Stěžovatelka dále namítala porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy a porušení práva

na účinný právní prostředek nápravy podle článku 13 Úmluvy. Soud však uvedl, že stěžejní právní otázky nastolené touto stížností již prozkoumal na poli článku 1 Protokolu č. 1, a není tudíž nezbytné vyjádřit se odděleně také ke zbývajícím námitkám.

C. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

Stěžovatelka uvedla, že v důsledku namítaného zásahu utrpěla majetkovou škodu ve výši přes 59 milionů Kč. Soud konstatoval, že není s to přesně stanovit, do jaké míry se dané porušení Úmluvy dotklo majetkových práv stěžovatelky. Aniž by se pouštěl do spekulací o tom, jaký zisk by stěžovatelka utřžila, pokud by k porušení Úmluvy nedošlo, Soud shledal, že stěžovatelka dozajista utrpěla skutečnou ztrátu příležitostí. Za těchto okolností je dle Soudu vhodné přiznat jí paušální částku jako kompenzaci za znehodnocení zajištěného zboží. Je zde nutno zohlednit i skutečnost, že stěžovatelka následně dokázala odprodat jen malou část vráceného zboží a navíc na vnitrostátní úrovni neobdržela za předmetné období žádnou náhradu. Vzhledem ke uvedenému Soud rozhodl o přiznání náhrady majetkové škody ve výši 12 milionů Kč.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudkyně Koskelo a soudce Eicke v nesouhlasném stanovisku uvedli, že stížnost měla být odmítnuta pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Žaloba

společnosti na náhradu škody byla totiž formulována tak, že jako příčina škody v ní bylo uvedeno rozhodnutí o vazbě jednatele, což dle tvrzení společnosti paralyzovalo její činnost. Šlo tedy o žalobu na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, pro jejíž podání však společnost postrádala aktivní legitimaci. Proto také soudy žalobě nevyhověly. Jestliže společnost tvrdila, že došlo ke znehodnocení zboží, měla usilovat o odškodnění z titulu nesprávného úředního postupu. Nejenže tak neučinila, ale nikdy ani neupřesnila, v čem by měl spočívat nesprávný úřední postup, který způsobil znehodnocení jejího zboží, a tím náležitě nevymezila skutkový základ pro svůj nárok. Za daných okolností se soudy nemohly touto otázkou zabývat z vlastní iniciativy a postupovat jinak, než postupovaly. Jinými slovy, stěžovatelka podala žalobu, která byla od počátku jasně odsouzena k neúspěchu, a naopak nevyužila prostředek nápravy, který byl zjevně dostupný.

Osoby s postižením

Rozsudek ze dne 25. ledna 2022 ve věcech č. 29907/16 a tři další – *Negovanović a ostatní proti Srbsku*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně shledal, že článek 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě je použitelný na případ čtyř nevidomých šachistů, medailistů z šachových olympiád pro nevidomé, kterým byly na rozdíl od vidoucích šachistů, medailistů z šachových olympiád, odepřeny určité finanční výhody. Zároveň poměrem hlasů pěti proti dvěma dospěl k závěru o porušení uvedeného článku z důvodu neexistence objektivního a rozumného odůvodnění rozdílného zacházení se stěžovateli z důvodu jejich zdravotního postižení.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Čtyři stěžovatelé jsou nevidomé šachisté, občané Srbska, kteří v letech 1961 až 1992 získali řadu medailí pro Jugoslávii na šachových olympiádách pro nevidomé.

sportovních úspěchů, a stěžovatelé tudíž neměli nárok na finanční výhody.

Soud v této souvislosti připomněl, že zatímco článek 14 Úmluvy obsahuje zákaz diskriminace v užívání práv a svobod přiznaných Úmluvou, článek 1 Protokolu č. 12 představuje obecný zákaz diskriminace (*Baralija proti Bosně a Hercegovině*, č. 30100/18, rozsudek ze dne 29. října 2019, § 45). Bylo třeba určit, zda situace stěžovatelů spadá do jedné ze čtyř kategorií, které jsou uvedeny v důvodové zprávě k Protokolu č. 12 (*Savez crkava „Riječ života“ a ostatní proti Chorvatsku*, č. 7798/08, rozsudek ze dne 9. prosince 2010, § 105). Soud uvedl, že vnitrostátní právo stanovilo, že pouze šachisté, kteří získali medaile na šachové olympiádě organizované pro vidoucí šachisty, měli nárok na finanční odměnu. Tím byli fakticky vyloučeni ostatní šachisté, včetně stěžovatelů, kteří získali medaile na olympiádách pro nevidomé šachisty. Srbské orgány tak uplatnily svou diskreční pravomoc na odlišné zacházení s vidoucími a nevidomými šachisty, přestože získali podobná mezinárodní ocenění. Situaci stěžovatelů tak lze podřadit pod třetí kategorii uvedenou v důvodové zprávě – diskriminace

Srbské orgány jim odepřely finanční výhody poskytované podle vyhlášky o uznávání a odměňování sportovních úspěchů. Konkrétně se jednalo o doživotní měsíční platbu a jednorázovou platbu, kterou obdrželi všichni vidoucí šachisté a ostatní sportovci, kteří získali obdobná mezinárodní ocenění. Ministerstvo mládeže a sportu jejich žádosti zamítlo s tím, že nesplňují zákonné podmínky. Jejich stížnosti na diskriminaci vnitrostátní soudy zamítly.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 12 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelé namítali, že byli diskriminováni srbskými úřady tím, že jim byly na rozdíl od vidoucích šachistů odepřeny určité finanční výhody poskytované podle vyhlášky o uznávání a odměňování sportovních úspěchů, čímž došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě.

(i) K přijatelnosti

Vláda namítala, že olympiáda pro nevidomé šachisty nebyla zahrnuta do vyhlášky o uznávání a odměňování

orgánem veřejné moci při výkonu diskreční pravomoci (např. při udílení určitých dotací).

S ohledem na výše uvedené je článek 1 Protokolu č. 12 použitelný na skutkovou podstatu stížností stěžovatelů a námitka vlády v tomto ohledu musí být zamítnuta.

(ii) K odůvodněnosti

Soud připomněl, že pojem „diskriminace“ má stejný význam v článku 14 Úmluvy i v článku 1 Protokolu č. 12 (*Sejdić a Finci proti Bosně a Hercegovině*, č. 27996/06 a 34836/06, rozsudek ze dne 22. prosince 2009, § 55). Lze tedy dovodit, že na případy projednávané pod zorným úhlem článku 1 Protokolu č. 12 se v zásadě použijí stejné standardy judikatury Soudu, které se týkají ochrany poskytované článkem 14 Úmluvy (*Napotnik proti Rumunsku*, č. 33139/13, rozsudek ze dne 20. října 2020, § 69). S odkazem zejména na doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1592 (2003) k plnému sociálnímu začlenění osob se zdravotním postižením ze dne 29. února 2003 a Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením je Soud toho názoru, že existuje shoda na evropské a mezinárodní úrovni

na ochraně osob se zdravotním postižením před diskriminací. Uvedené zahrnuje závazek přijmout „přiměřené úpravy“, které mají osobám se zdravotním postižením umožnit plně realizovat jejich práva, v opačném případě by došlo k diskriminaci (*G. L. proti Itálii*, č. 59751/15, rozsudek ze dne 10. září 2020, § 60–66). V případech osob se zdravotním postižením je přitom prostor státu pro uvážení při zavádění odlišného právního zacházení značně zúžen, a to s ohledem na potřebu začlenit tyto osoby do společnosti (*Glor proti Švýcarsku*, č. 13444/04, rozsudek ze dne 30. dubna 2009, § 84).

Soud podotkl, že podstatou stížnostních námitek byl dopad vyhlášky, která zajistila doživotní měsíční peněžní částku vidoucím šachistům, kteří získali medaile na šachové olympiádě, nikoli však nevidomým šachistům za zisk medailí na šachové olympiádě pro nevidomé. Pokud jde o jednorázovou finanční odměnu, situace nebyla tak jasná, jelikož vyhláška odkazovala pouze na osoby, které získaly medaile pro Srbsko, a nikoli rovněž pro Jugoslávii. Se stěžovateli tak bylo částečně zacházeno odlišně ve smyslu článku 1 Protokolu č. 12 z důvodu jejich zdravotního postižení.

Nevidomí šachisté, kteří získali medaile na šachové olympiádě pro nevidomé, na jedné straně a vidoucí šachisté, kteří získali medaile na šachové olympiádě, na straně druhé představují dvě skupiny osob zabýva-

jících se stejnou činností, tedy hraním šachů. Nadto se jedná o dvě skupiny osob, jejichž členové získali nejvyšší mezinárodní ocenění. Nevidomí a vidoucí šachisté se tak nacházeli v obdobných nebo relativně srovnatelných situacích.

Vláda uváděla, že vyhláška se soustředila na největší sportovní úspěchy a nejdůležitější soutěže, což bylo dle Soudu legitimní. Vláda však neprokázala, proč nepochybně vysoká ocenění získaná stěžovateli byla méně populární nebo mezinárodně významná než ocenění získaná vidoucími šachisty. Mezinárodní šachová organizace nevidomých šachistů ostatně uváděla, že nevidomí šachisté byli na základě svých výsledků na jedné listině Mezinárodní šachové federace spolu se šachisty bez zrakového poškození. Dle Soudu je nemyslitelné, aby prestiž sportu závisela pouze na tom, zda ho provozují osoby bez postižení nebo s postižením. Vyhláška přitom postavila olympiádu a paralympiádu na stejnou úroveň a považovala tak úspěchy sportovkyň a sportovců se zdravotním postižením za rovnocenné. Rovné zacházení v legislativě s nevidomými a vidoucími šachisty za podobné úspěchy mohlo také posloužit ke zlepšení pověsti země v zahraničí. Konečně ze všech medailistů a šampionů v průběhu let, tedy celkem asi 400 osob včetně vidoucích šachistů, pouze nevidomým šachistům bylo odepřeno jejich národní ocenění za sportovní úspěchy. Přičtení čtyř uchazečů k tomuto

počtu tedy zjevně nemohlo oslabit finanční stabilitu země.

Soud dospěl k závěru, že neexistovalo objektivní a rozumné odůvodnění pro rozdílné zacházení se stěžovateli pouze na základě jejich zdravotního postižení. Prostor státu pro uvážení byl přitom v tomto konkrétním případě značně zúžen. Soud proto rozhodl, že k porušení článku 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě v případě stěžovatelů došlo.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudce Kjølbro a soudkyně Koskelo ve svém společném nesouhlasném stanovisku poznamenali, že vnitrostátní vyhláška se vztahovala jak na olympijské, tak na paralympijské sporty. Je tak zřejmé, že zdravotní postižení stěžovatelů nesloužilo jako rozlišovací kritérium. Současně vyjádřili respekt k úspěchům, kterých stěžovatelé dosáhli.

Rozsudek ze dne 8. února 2022 ve věci č. 62250/19 – *Jivan proti Rumunsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, který zaručuje právo na respektování soukromého života, jelikož vnitrostátní orgány nesprávně klasifikovaly závažnost zdravotního postižení stěžovatele, v důsledku čehož mu upřely nárok na pomoc osobního asistenta.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl postarší osobou ve věku takřka 90 let, měl částečně amputovanou nohu a mimo to trpěl dalšími zdravotními potížemi, jako jsou šedý zákal, nedslychavost a inkontinence. Byl prakticky imobilní a permanentně upoutaný na lůžko, neboť neměl sílu manipulovat s invalidním vozíkem. Při každodenních činnostech mu pomáhal jeho syn. V červnu 2017 posuzovala zdravotní stav stěžovatele lékařka z komise pro posuzování dospělých osob se zdravotním postižením. Udělila mu tři body podle indexu závislosti. Ty mu podle

vnitrostátní právní úpravy zaručovaly nárok na přidělení osobního asistenta. Poté navštívili domácnost stěžovatele dva sociální pracovníci. V první zprávě o sociálním šetření bylo uvedeno, že stěžovatel je upoután na lůžko a po bytě se pohybuje pouze na vozíku. Potřebuje pomoc při stravování, pohybu a v dopravě, při používání komunikačních prostředků a užívání léků. Je plně závislý na pomoci třetí osoby při osobní hygieně, oblékání, přípravě jídla, domácích pracích a nákupu potravin. V druhé zprávě byl zdravotní stav stěžovatele popsán jako špatný. Stěžovatel totiž nebyl schopen se sám postarat o své základní životní potřeby a výrazně ztratil svalovou hmotu, takže vážil jen asi 40 až 45 kg. Sociální pracovník proto doporučil, aby mu byla přiznána stálá podpora.

Komise následně vydala osvědčení, ve kterém označila stav stěžovatele za středně těžké zdravotní postižení. Stěžovatel tento závěr napadl a požádal, aby byl uznán osobou s těžkým zdravotním postižením vyžadujícím osobní asistenci. Soud prvního stupně mu vyhověl, neboť zjistil nesoulad mezi lékařskými a sociálními posudky a osvědčením komise. Odvolací soud nicméně zrušil rozsudek tohoto soudu s tím, že osvědčení komise považuje za správné. Podotkl, že částečná amputace nohy spadá mezi středně těžká zdravotní postižení a že stěžovatel neprokázal, že by trpěl jinými závažnými onemocněními.

stěžovatel čelil životní perspektivě, která byla v rozporu s jeho pevně zakořeněnými představami o sobě samém. Jeho stav byl skutečně vážný. Měl téměř 90 let, byl skoro hluchý, imobilní a inkontinentní. Potřeboval tak pomoc při každodenních činnostech. Skutečnost, že stěžovatelův stav nebyl klasifikován jako těžké zdravotní postižení, znamenala, že neměl podle vnitrostátního práva nárok na osobního asistenta, což mohlo nepříznivě ovlivnit výkon jeho práva na respektování soukromého života. V důsledku toho Soud rozhodl o použitelnosti článku 8 Úmluvy.

(ii) K odůvodněnosti

Soud se musel předně vypořádat s tím, zda posuzovat případ prizmatem negativních nebo pozitivních závazků státu. V minulosti uznal, že neuhrazení požadované péče, léčby nebo zdravotních pomůcek může spadat pod pozitivní závazky státu (např. [McDonald proti Spojenému království](#), č. 4241/12, rozsudek ze dne 20. května 2014, § 48), protože je ze své podstaty namítána nečinnost vnitrostátních orgánů. Tak tomu bylo v konečném důsledku i ve věci stěžovatele, kterému

Stěžovatel v roce 2020 zemřel a v řízení před Soudem za něho pokračoval jeho syn.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní orgány porušily jeho právo na respektování soukromého života, když mu odepřely nárok na osobního asistenta. Argumentoval především tím, že neprovedly komplexní posouzení jeho zdravotního stavu, respektive že z něho nevyvodily patřičné důsledky ohledně stupně jeho závislosti na péči třetí osoby. Zbavily ho tak osobní autonomie, přístupu k vnějšímu světu a fakticky jej odsoudily k domácí izolaci.

(i) K použitelnosti článku 8 Úmluvy

Soud připomněl, že se článek 8 Úmluvy neuplatní po každé, když je narušen každodenní život jednotlivce, ale pouze ve výjimečných případech, kdy nepřijetí opatření ze strany státu zasahuje do práva jednotlivce na osobní autonomii a rozvoj a do jeho práva navazovat a udržovat vztahy s ostatními lidmi a vnějším světem ([Zehnalová a Zehnal proti České republice](#), č. 38621/97, rozhodnutí ze dne 14. května 2002). Ačkoliv se skutkové okolnosti projednávané věci značně lišily od věci [Pretty proti Spojenému království](#) (č. 2346/02, rozsudek ze dne 29. dubna 2002, § 65), Soud zdůraznil, že i

nebyl poskytnut osobní asistent. Soud se proto věc rozhodl posuzovat z hlediska pozitivních závazků státu.

Soud připomněl, že v otázkách obecné politiky, včetně sociální, hospodářské a zdravotní, je státu podle Úmluvy ponechán široký prostor pro uvážení (tamtéž, § 54). Pokud se však omezení základních práv týká zvláště zranitelné skupiny společnosti, která byla v minulosti značně diskriminována, jako jsou osoby se zdravotním postižením nebo starší závislé osoby, je prostor pro uvážení státu podstatně užší a stát musí mít pro daná omezení velmi závažné důvody ([Guberina proti Chorvatsku](#), č. 23682/13, rozsudek ze dne 22. března 2016, § 73; [Alajos Kiss proti Maďarsku](#), č. 38832/06, rozsudek ze dne 20. května 2010, § 42).

Za klíčové Soud považoval, že zákon o zdravotních postiženích vyžaduje komplexní a individuální hodnocení, které určuje míru postižení jednotlivce. To by se mělo opírat nejen o lékařské poznatky, ale i o další ukazatele, jako je schopnost vykonávat samostatně základní životní potřeby. Kromě toho Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, jíž je žalovaný stát

smluvní stranou, nahlíží na osoby se zdravotním postižením jako na plnoprávné subjekty a nositele práv, podporuje respektování jejich důstojnosti, individuální autonomie a nezávislosti. Soud zdůraznil, že právě zásady uvedené v člancích 19, 20 a 28 této úmluvy mají pro projednávanou věc zvláštní význam, neboť zavazují smluvní státy k přijetí účinných a vhodných opatření, která pomohou osobám se zdravotním postižením žít samostatně, začlenit se do společnosti a zajistit jejich mobilitu.

Soudu s ohledem na zásadu subsidiarity nepřísluší nahrazovat názory vnitrostátních orgánů vlastními ani vykládat a uplatňovat vnitrostátní právo (*Glor proti Švýcarsku*, č. 13444/04, rozsudek ze dne 30. dubna 2009, § 91). Vnitrostátní orgány však musí vykládat vnitrostátní právo způsobem, který je v souladu se závazky smluvních států podle Úmluvy. V této souvislosti Soud podotkl, že se komise i odvolací soud zaměřily toliko na hlavní zdravotní problém stěžovatele, tj. amputaci končetiny. Výslovně se však nezabývaly jeho dalšími zdravotními obtížemi a sociální situací. Nezohlednily ani právo stěžovatele na osobní autonomii a respektování jeho důstojnosti, neboť se ve svých rozhodnutích nevypořádaly s těžkostmi jeho životních podmínek (stěžovatel bydlel ve čtvrtém patře a byl imobilní) ani s nedostatkem podpory ze strany sousedů nebo rodiny. Stranou jejich zájmu zůstal i věk stěžovatele a skutečnost, že přišel o nohu ve věku 85 let. V tomto věku se přitom osoba nutně adaptuje na nově vzniklou životní

situaci výrazně hůře. Podle názoru Soudu byl stěžovatel neposkytnutím osobního asistenta v podstatě ponechán vlastnímu osudu. Projednávanou věc tak odlišil od dřívějších případů, kde se stěžovatelé domáhaly svým způsobem nadstandardní péče či léčby (*Sentges proti Nizozemsku*, č. 27677/02, rozhodnutí ze dne 8. července 2003; *Pentiacova a ostatní proti Moldavsku*, č. 14462/03, rozhodnutí ze dne 4. ledna 2005), zatímco v projednávané věci šlo o péči nezbytnou k zajištění elementární důstojnosti stěžovatele.

Ve světle výše uvedeného Soud rozhodl, že vnitrostátní orgány neučinily to, co bylo vzhledem k okolnostem případu přiměřené, aby stěžovateli zajistily účinné respektování jeho soukromého života, a nedosáhly tak požadované spravedlivé rovnováhy. Došlo tedy k porušení článku 8 Úmluvy.

Tajné sledování

Rozsudek ze dne 11. ledna 2021 ve věci č. 70078/12 – *Ekimdzhiev a ostatní proti Bulharsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že právní úprava tajného sledování a uchování a zpřístupňování komunikačních dat, ve spojení s tím, jak je v praxi uplatňována, neposkytuje dostatečné záruky, že tyto zásahy do práva na respektování soukromého života a práva na respektování kores-

pondence nepřesáhnou rozsah, který je nezbytný v demokratické společnosti. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovateli jsou dva právníci specializující se mj. na zastupování v řízení před Soudem a dvě nevládní organizace činné v oblasti lidských práv, na jejichž vedení se první dva stěžovatelé podílejí. Stěžovatelé byli přesvědčeni, že jejich činnost je vystavuje riziku, že jejich komunikace bude sledována a státní orgány budou analyzovat jejich komunikační data, jak umožňuje vnitrostátní právní řád. Jelikož dle jejich názoru prostředky nápravy, které jim právní řád nabízí, nejsou účinné, žádné řízení na vnitrostátní úrovni nezahájili a obrátili se přímo na Soud.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K NAMÍTANÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

A. K TAJNÉMU SLEDOVÁNÍ

Stěžovatelé v první řadě namítali, že systém tajného sledování v Bulharsku nevyhovuje požadavkům článku 8 Úmluvy.

a) K přijatelnosti

Soud připomněl, že podstata námitky v projednávané věci je totožná s podstatou námitky, kterou se zabýval v rozsudku *Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhiev proti Bulharsku* (č. 62540/00, rozsudek ze dne 28. června 2007). Oba stěžovatelé z tohoto případu jsou i stěžovateli v projednávané věci. Skutkové okolnosti ale dle Soudu stejné nejsou. Zatímco v rozsudku z roku 2007 se Soud zabýval právní úpravou tajného sledování účinnou v té době, v projednávané věci je napadána právní úprava, která se od roku 2007 podstatně změnila.

Podle Soudu přijatelnosti stížnosti nebrání ani skutečnost, že v současné době Výbor ministrů Rady Evropy vykonává dohled nad výkonem uvedeného rozsudku z roku 2007. Úkolem Soudu v projednávané věci totiž není posoudit, zda bulharské orgány přijaly dostatečné změny relevantní právní úpravy, aby napravily porušení článku 8 Úmluvy shledané v dřívějším rozsudku, ale zda právní úprava a na ní založená praxe, jak funguje nyní, vyhovují požadavkům plynoucím z článku 8 Úmluvy. Ačkoli se v praxi posouzení Výboru ministrů v rámci

dohledu nad výkonem dřívějšího rozsudku a posouzení Soudu v projednávané věci může částečně překrývat či shodovat, opatření, která stát přijme, aby vykonal určitý rozsudek Soudu, mohou vyvolávat nové otázky, které vykonávaným rozsudkem nebyly řešeny.

Soud konečně rozhodl, že okolnost, že stěžovatelé na vnitrostátní úrovni nezahájili žádné řízení, a vláda proto namítala nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, posoudí v rámci odůvodnění stížnosti.

S ohledem na výše uvedené Soud prohlásil stížnost za přijatelnou.

b) K odůvodnění

1. Zda stěžovatelé mohou být považováni za oběti namítaného porušení Úmluvy

Soud úvodem konstatoval, že dle příslušné právní úpravy mohou být zvláštní prostředky sledování použity ve vztahu k osobám, které jsou podezřelé nebo bez svého vědomí využité k přípravě či spáchání vyjmenovaných trestných činů, vůči osobám či předmětům vztahujícím se k národní bezpečnosti, či ve vztahu k předmětům, které jsou nezbytné k identifikování takových osob. Mezi zvláštní prostředky sledování zákon řadí též odposlechy a nahrávání telefonické a elektronické komunikace. S ohledem na toto vymezení se teoreticky každý může stát předmětem tajného sledování.

povolil, správně zhodnotil, zda pro sledování byly dány rozumné důvody a bylo nezbytné a přiměřené. Žaloba na náhradu škody nadto není přístupná právními osobám.

Ani jiné prostředky nápravy dle Soudu nemohou zjednat nápravu.

Jelikož tajným sledováním může být dotčen každý a právní řád nedává k dispozici žádný účinný prostředek nápravy, není nutné zkoumat, zda jsou stěžovatelé s ohledem na svou individuální situaci ohroženi sledováním. Stěžovatelé tedy dle Soudu mohou být považováni za oběti namítaného porušení Úmluvy a je namístě přistoupit k abstraktnímu přezkoumání příslušné právní úpravy a praxe.

2. K odůvodnění zásahu

2.1. Obecné zásady

Soud úvodem připomněl, že příslušné obecné zásady podrobně stanovil ve věci [Roman Zakharov proti Rusku](#) (č. 47143/06, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2015, § 227–234, 236, 247, 250, 257–258, 275,

Právní řád přitom nezakotvuje účinný prostředek nápravy, který by mohl zmírnit podezření, že oprávnění k tajnému sledování mohou být zneužívána. Specificky zavedený prostředek nápravy – žalobu na náhradu škody podle zákona o zvláštních prostředcích sledování – mohou v praxi s úspěchem podat jen ti, kdo se o tom, že byli sledováni, dozvěděli v rámci následného trestního řízení. Podle dostupných údajů ale jen 24 až 60 % sledování vyústí ve zpracování důkazního materiálu. A jen část těchto případů dospěje do fáze obvinění dotčené osoby, a tedy její informování o sledování.

V ostatních případech se jednotlivec může dozvědět, že byl sledován, na základě oznámení úřadu pro kontrolu zvláštních prostředků sledování (dále jen „úřad“). Ten oznámení zasílá ale jen tehdy, pokud sám vyhodnotí, že sledování bylo protiprávní a zároveň oznámení nemůže ohrozit účel sledování nebo odhalit technické a operativní prostředky, kterými bylo prováděno. V praxi je takových oznámení velmi málo, v některých letech úřad takto neoznámil žádné sledování.

Praxe ukázala, že se nikdo nedomohl náhrady škody, aniž by předtím neměl informace o svém sledování z trestního řízení či od úřadu. Tyto osoby narazily na nepřekonatelné procesní překážky. V první řadě je pro ně obtížné již jen správně identifikovat žalovaný subjekt, jelikož nemají k dispozici informaci, kdo o jejich sledování požádal. Občanskoprávní soudy též nemají pravomoc přezkoumávat, zda soudce, který sledování

278 a 287–288) a v nedávné době zopakoval, byť v trochu odlišném kontextu hromadného sledování, ve věci [Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království](#) (č. 58170/13 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 25. května 2021, § 332–339). Klíčové v této oblasti je, že systém tajného sledování musí obsahovat účinné záruky, zejména co do přezkoumání a dohledu, které jednotlivce ochrání před inherentním rizikem zneužití a které zásah do práv chráněných článkem 8 Úmluvy udrží v rozsahu, který je v demokratické společnosti nezbytný. Soud přezkoumává příslušnou právní úpravu a praxi existující v okamžiku jeho rozhodnutí. Přihlíží přitom nejen ke znění zákona, ale též k tomu, jak sledování v praxi skutečně probíhá, a zda jsou k dispozici důkazy o jeho zneužívání.

2.2. Použití obecných zásad

2.2.1. Dostupnost zákona

Soud konstatoval, že příslušný zákon, stejně jako interní pravidla úřadu, byly úředně publikovány, vnitřní pravidla uchovávání a výmazu dat však nikoli. Pokyn nejvyššího státního zástupce o použití zvláštních prostřed-

ků sledování ve vztahu k advokátům sice nebyl úředně publikován, avšak zveřejnila ho advokátní komora ve svém bulletinu. To Soud považoval za dostatečné.

2.2.2. Důvody, pro které lze ke sledování přistoupit, a osoby, které mohou být sledovány

Příslušné právní předpisy taxativním způsobem vyměnovávají závažné úmyslné trestné činy, ohledně nichž lze zvláštní prostředky sledování použít. Nadto upřesňují, že mohou být použity pouze při důvodném podezření z přípravy či spáchání takového činu, a jen pokud jiné vyšetřovací prostředky pravděpodobně nemohou být úspěšné.

Soud dále poznamenal, že ze znění příslušné právní úpravy se zdá, byť to není zcela jasné, že národní bezpečnost nemůže být samostatným důvodem sledování a že vždy musí existovat spojení s předcházením trestného činu proti republice. Článek 8 Úmluvy však v každém případě nezakazuje, aby národní bezpečnost byla samostatným důvodem tajného sledování. V projednávané věci musí být i sledování z důvodu národní bezpečnosti povoleno soudem, což omezuje uvážení příslušného orgánu při výkladu pojmu „národní bezpečnost“, a jedná se tak o důležitou záruku proti zneužití.

Zákon podle Soudu dostatečně jasně vymezuje okruh osob, které mohou být sledovány. Ačkoli při sledování z důvodu národní bezpečnosti je zákonné vymezení

vágnější, záruka v podobě soudního povolení sledování se uplatní i zde.

Současně však příslušné právní předpisy nedefinují dostatečně jasně pojem „předmět“, který se vztahuje k národní bezpečnosti nebo který je nutné sledovat z důvodu identifikace osob, které je třeba sledovat. Juridikatura vnitrostátních soudů ukazuje, že soudy tento pojem vykládají velmi široce a zahrnují do něj např. také policejní informační systémy. V tomto ohledu tedy dle Soudu zákon nevyhovuje požadavkům plynoucím z článku 8 Úmluvy.

2.2.3. Délka tajného sledování

Zákon stanoví úvodní i maximální délku sledování. Proloužení sledování musí opět nařídít soudce, kterému musí být předloženy výsledky dosavadního sledování. Zákon též vymezuje okolnosti, kdy musí být sledování zastaveno.

Dle Soudu je nicméně problematické, že zákon umožňuje povolit sledování z důvodu národní bezpečnosti až na dva roky. Tak dlouhá doba, ve spojení s inherentně nejasně vymezeným pojmem „národní bezpečnost“, značně oslabuje soudní kontrolu.

2.2.4. Povolení sledování

Soud připomněl, že v tomto ohledu je relevantní status orgánu, který povoluje tajné sledování, a způsob, kterým posuzuje žádosti o sledování a vydává povolení.

2.2.4.1. Standardní řízení

Soud konstatoval, že zákon stanoví robustní záruky proti zneužití. Jen omezené množství orgánů může požádat o povolení sledování. Žádost musí předtím projít interním schválením a podat ji může jen vedoucí daného úřadu. O žádosti rozhoduje předseda příslušného soudu a jím specificky určení soudci. Žádosti musí být odůvodněny, popisovat způsob zamýšleného sledování, skutkové okolnosti věci, výsledky dosavadního vyšetřování s odůvodněním, proč nemohou být dostatečnými jinými metodami, než je tajné sledování, a na jakou dobu se o povolení žádá. Soudce musí vydat odůvodněné rozhodnutí.

Je nicméně třeba zkoumat i praktické fungování systému. V této souvislosti Soud uvedl, že až do roku 2015 byl k vydání povolení příslušný městský soud v Sofii. Jeho soudci svá rozhodnutí nijak neodůvodňovali či výjimečně připojili obecná, blanketní odůvodnění. Poté, co tato skutečnost vyšla najevo a předsedkyně soudu byla za toto pochybení trestně stíhána, soudci začali rozhodnutí odůvodňovat. Následně prudce poklesl počet žádostí o vydání povolení a příslušné orgány začaly žádosti podávat zvláštnímu trestnímu soudu. Ten svá

rozhodnutí doprovázel jen obecnými odůvodněními, která mohla být použita k libovolnému případu.

Obavy o to, do jaké míry se žádostmi o povolení sledování soudy zabývaly, přizívuje i srovnání počtu žádostí, které se pohybovaly mezi čtyřmi a pěti a půl tisíci ročně, s počtem soudců, kteří byli oprávněni se jimi zabývat, tedy jen předseda či pověřený místopředsedové soudů. Zvláštní trestní soud na zátěž spojenou s žádostmi ostatně také poukazoval.

K obavám přispívá i vysoké procento žádostí, kterým soudy vyhověly, a které se pohybovalo okolo 90 %.

V neposlední řadě odvolací zvláštní trestní soud zastával názor, že se soudce má zabývat jen splněním formálních náležitostí žádostí, nikoli i dokumenty přiloženými na jejich podporu.

Dle Soudu výše uvedené dokládá, že způsob, jakým příslušní soudci posuzují žádosti o povolení tajného sledování, vyústilo v případy nedůvodného sledování. Navzděčuje tomu i zřízení zvláštní parlamentní komise k vyšetření možného nezákonného a nedůvodného sledování opozičních politiků, novinářů a stovek účastníků protivládních protestů v roce 2020.

Dle Soudu proto řízení o povolení tajného sledování v praxi neposkytuje účinnou záruku, že tajné sledování bude povoleno, jen když je skutečně nezbytné a přiměřené.

2.2.4.2. *Naléhavé řízení*

Naléhavé řízení, kdy zákon v případech, kdy bezprostředně hrozí spáchání závažného trestného činu či je bezprostředně ohrožena národní bezpečnost, umožňuje přistoupit ke sledování bez povolení soudu, dle Soudu neobsahuje jiné problematické body, než které jsou vlastní i běžnému řízení. V těchto případech musí soud povolení vydat do 24 hodin a musí schválit zpětně i již proběhlé sledování. Nadto, v praxi k těmto případům dochází jen minimálně; tvoří jen necelé půl procento všech případů.

2.2.5. *Uchovávání dat a přístup k nim, jejich zkoumání, použití, sdílení a výmaz*

2.2.5.1. *Obecně*

Soud v této souvislosti shledal několik mezer v právní úpravě. V první řadě právní předpisy nijak neupravují, jak mají být originální záznamy získané sledováním a datové nosiče, na nichž jsou uloženy, uchovávány. Není též nijak specifikováno, jaké osoby k nim mají přístup. Neobsahují ani žádné záruky integrity a důvěrnosti těchto dat. Od roku 2012 přitom platí, že tato data nejsou považována za utajovaná. Neexistují žádná veřejně

přístupná pravidla, která stanoví, jak mají být data zkoumána, jak mají být analyzována a jak vyříděna irelevantní zachycená data a ta smazána.

Pakliže je ze zachycených dat vyhotoven důkazní materiál, je součástí vyšetřovacího či trestního spisu. Ten je uchováván a zničen podle pravidel platných pro celý spis. To dle Soudu neposkytuje adekvátní úroveň ochrany informací, které mohou zahrnovat intimní aspekty soukromého života.

Neexistují též žádná veřejně dostupná pravidla pro uchovávání informací získaných sledováním z důvodu národní bezpečnosti.

Dle Soudu absence jasných pravidel a adekvátních záruk v této oblasti umožňuje, že informace získané tajným sledováním mohou být zneužity k účelům, které mají jen málo společného s těmi zákonem sledovanými.

2.2.5.2. *Ve vztahu ke sledováním dotýkajícím se chráněného profesního tajemství*

Soud dále shledal, že chybějí i dostatečně specifická pravidla pro uchovávání, nakládání a výmaz informací, které se dotýkají chráněné komunikace mezi advokátem a jeho klienty. Nad rámec obecných pravidel je stanoveno toliko zákaz dané informace využít jako důkazní prostředek. Tento zákaz se však nevztahuje na informace pocházející z veškeré chráněné komunikace, ale jen z té, která se týká již probíhajícího trestního řízení.

2.2.6. *Dohled nad sledováním*

Soud poznamenal, že v žalovaném státě existují tři orgány, které mohou dohlížet na tajné sledování: soudce, který vydal povolení, úřad pro kontrolu zvláštních prostředků sledování a zvláštní parlamentní komise.

Dohled soudce dle Soudu není účinný, jelikož v případech, kdy neprobíhá trestní řízení, soudce nemá pravomoc nařídit žádná nápravná opatření, např. výmaz příslušných dat. Není též oprávněn konat vlastní šetření, jeho přezkum je omezen na zprávu o sledování, kterou mu předloží příslušný sledující orgán. Konečně, s ohledem na velké pracovní vytížení příslušných soudců je pochybné, do jaké míry se soudci v praxi mohou přezkumu zpráv o sledování věnovat.

Dohled úřadu dle Soudu též trpí vadami. Zaprvé, chybí záruky nezávislosti jeho členů. Těmi mohou být, a v praxi také jsou, osoby přicházející z orgánů, které o tajné sledování žádají, a po skončení mandátu se do těchto orgánů vrací. Dále, členové úřadu pro výkon funkce potřebují bezpečnostní prověrku, kterou vydává orgán, na jehož činnost úřad také dohlíží. Zadruhé,

zákon nevyžaduje, aby člen úřadu měl právní vzdělání či zkušenosti; ze současných členů je má pouze jeden. Zatřetí, členové úřadu nemají volný přístup ke všem materiálům, které by jim umožnily posoudit důvodnost a nezbytnost sledování. V praxi si úřad opakovaně stěžoval, že mu kontrolované orgány nepředkládají úplné informace. V neposlední řadě, úřad nemá pravomoc nařídit dotčenému orgánu nápravná opatření, např. výmaz dat. Může na nesrovnalosti toliko upozornit vedoucího příslušného orgánu. Může sice vydávat pokyny, ale pouze obecné povahy, nikoli ve vztahu k jednotlivým případům.

Konečně, ani parlamentní komise nemá pravomoc nařizovat nápravná opatření a nadto kontrolní pravomoc nevykonává pravidelně.

Dle Soudu tedy systém dohledu nad tajným sledováním neposkytuje účinnou záruku proti zneužití sledování.

2.2.7. *Oznámení o sledování*

Úřad je povinen jednotlivci oznámit jen skutečnost, že byl sledován nezákonně. Pokud není k dispozici účinný prostředek nápravy, který lze využít i bez oznámení,

z judikatury Soudu vyplývá, že jednotlivec musí být zpraven o sledování, jakmile je možné tak učinit, aniž by byl ohrožen účel sledování (*Roman Zakharov proti Rusku*, cit. výše, § 287). V projednávané věci je v tomto ohledu vypovídající, že zatímco počet povolených sledování se pohybuje mezi čtyřmi a pěti a půl tisíci ročně, počet oznámení v žádném roce nepřekročil deset. Nadto, povinnost oznámení se nevztahuje na právnické osoby.

2.2.8. Prostředky nápravy

Soud zopakoval, že specifický prostředek nápravy, který příslušný zákon zakotvil, nemůže být považován za účinný: není možné ho v praxi s úspěchem využít bez předchozího oznámení úřadu, soud není oprávněn zkoumat nezbytnost sledování a žalobu nemohou podat právnické osoby. Nadto, soudy mohou toliko přiznat náhradu škody. Nemohou nařídít nápravná opatření, např. zničení materiálu získaného sledováním. Bulharský právní řád tedy nenabízí účinný prostředek nápravy každému, kdo nemá jednoznačný důkaz, že byl podroben nezákonnému sledování.

2.2.9. Závěr

Ačkoli byla po rozsudku *Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhievi proti Bulharsku* (cit. výše) příslušná právní úprava značně vylepšena, ve spojení s tím, jak je v praxi uplatňována, stále

neposkytuje minimální záruky proti svévoli a zneužití vyžadované článkem 8 Úmluvy:

- vnitřní pravidla uchovávání a zničení materiálu získaného sledováním nebyla zpřístupněna veřejnosti;
- pojem „předmět“ není definován tak, aby nemohl být využit jako podklad pro široké sledování;
- dlouhá počáteční doba sledování z důvodu národní bezpečnosti značně oslabuje soudní kontrolu;
- praktické fungování řízení o povolení sledování není schopno zajistit, že sledování bude probíhat pouze tehdy, je-li to nezbytné v demokratické společnosti;
- řada aspektů uchovávání, přístupu, zkoumání, použití, sdílení a výmazu dat není v právních předpisech upravena;
- systém dohledu nevyhovuje požadavkům na nezávislost, odbornost a pravomoci;
- oznamovací povinnost je pojata příliš úzce; a
- prostředek nápravy není účinný.

Tyto nedostatky mají dle Soudu hmatatelný dopad na fungování systému tajného sledování v Bulharsku. Několik skandálů, které ohledně tajného sledování v zemi propukly, svědčí o tom, že dochází k zneužití tajného sledování, což je umožněno i nedostatečnými právními zárukami. Příslušné právní předpisy tedy nevyhovují

požadavkům na kvalitu zákona a nejsou schopné udržet tajné sledování v rozsahu, který je nezbytný v demokratické společnosti. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

B. K UCHOVÁVÁNÍ A PŘÍSTUPU KE KOMUNIKAČNÍM DATŮM

Stěžovatelé dále namítali, že systém uchovávání komunikačních dat a následný přístup orgánů veřejné moci k nim také nevyhovuje požadavkům článku 8 Úmluvy.

a) Zda stěžovatelé mohou být považováni za oběť namítaného porušení Úmluvy

1. K uchovávání komunikačních dat poskytovateli komunikačních služeb

Soud konstatoval, že zákon poskytovatelům komunikačních služeb ukládá, aby po dobu šesti měsíců uchovávali data o komunikačním provozu, poloze a odběratelská data všech uživatelů. Tato povinnost dle Soudu nepochybně zasahuje do soukromého života obou stěžovatelů, kteří jsou fyzickými osobami. Tato povinnost zasahuje i do jejich práva na respektování korespon-

dence (viz též *Ben Faiza proti Francii*, č. 31446/12, rozsudek ze dne 8. února 2018, § 66–67). Zasahuje také do práva na respektování korespondence obou stěžovatelů, kteří jsou právnickými osobami. Ačkoli jde o zásah, který činí soukromé osoby, dělají tak na základě povinnosti uložené zákonem, za jejíž nesplnění jim mohou být uloženy sankce. Zásah je tedy přičitatelný státu.

2. K přístupu ke komunikačním datům orgány veřejné moci

Přístup k zachyceným datům představuje další zásah do práv chráněných článkem 8 Úmluvy. Orgány veřejné moci se skutečně seznamují jen s některými daty. Jelikož však jednotlivci nemají žádnou možnost dozvědět se, zda jejich data byla orgány veřejné moci použita, je otázka, zda stěžovatelé mohou být považováni za oběti namítaného porušení Úmluvy z důvodu samotné existence příslušného zákona, namísto posoudit podle stejných kritérií jako v případě tajného sledování. V první řadě je tedy třeba zkoumat, jaký je rozsah příslušného zákona, a pak otázku, zda mají jednotlivci k dispozici účinné prostředky nápravy.

2.1. K rozsahu zákona

Zákon stanoví, že se úřady mohou seznamovat s komunikačními daty, je-li to nezbytné pro ochranu národní bezpečnosti; předcházení, odhalování a vyšetřování závažných trestných činů; trasování osob, které byly pravomocně odsouzeny za závažný trestný čin; trasování osob, které mohou být v ohrožení života či zdraví; a pro záchranné operace osob v nouzi. Komunikační data každé osoby tedy dle Soudu mohou teoreticky být nezbytná pro některý ze zmíněných účelů. Všichni stěžovatelé jsou proto příslušnou právní úpravou dotčeni.

2.2. K dostupnosti prostředků nápravy

Soud shledal, že bulharský právní řád nezakotvuje žádný prostředek nápravy, kterým by bylo možné brojit proti uchovávání a přístupu ke komunikačním datům.

2.3. Závěr

Podle Soudu není třeba zkoumat, zda existuje riziko, že z důvodu osobní situace stěžovatelů se orgány veřejné moci seznámí s jejich komunikačními daty. Abstraktní přezkum příslušné právní úpravy je tedy namístě.

b) Odůvodnění zásahu

1. Obecné zásady

Soud připomněl, že komunikační data mohou odhalit velké množství osobních informací. Zmapování sociálních sítí, trasování polohy, sledování historie prohlížení internetu a přehled osob, s nimiž jednotlivec komunikoval, o něm může vykreslit intimní obrázek. Sledování těchto dat tedy může být stejně intenzivním zásahem jako sledování obsahu komunikace. Obecné zásady posouzení souladu tohoto sledování s požadavky článku 8 Úmluvy jsou proto totožné ([Big Brother Watch proti Spojenému království](#), cit. výše, § 363).

2. Použití obecných zásad

2.1. Dostupnost zákona

Příslušný zákon byl řádně publikován, a je tedy veřejnosti dostupný.

2.2. Ochrana dat poskytovateli komunikačních služeb

Soud konstatoval, že zákon těmto datům poskytuje stejnou ochranu jako osobním údajům.

2.3. Důvody, pro něž se orgány veřejné moci mohou s daty seznámit

Výše uvedený výčet, kdy se orgány veřejné moci mohou s komunikačními daty seznámit, je dle Soudu dostatečně jasný. V roce 2020 byl sice tento výčet důvodů rozšířen o vynucení izolace a karantény v souvislosti s nakažlivými nemocemi, toto ustanovení však bylo záhy ústavním soudem zrušeno, jelikož umožňovalo nepřiměřeně zasahovat do ústavně zaručeného práva na soukromí.

2.4. Řízení o povolení seznámení se s daty

2.4.1. Standardní řízení

Soud konstatoval, že zákon obsahuje záruky, které mají za cíl zajistit, že komunikační data budou zpřístupněna státním orgánům, jen je-li to důvodné. Jen omezený okruh orgánů může o přístup žádat. O žádosti rozhoduje soudce.

V praxi však tyto záruky nejsou účinné. Předně, pokud se o přístup k datům žádá v rámci probíhajícího trestního řízení, žádající orgán nemusí v žádosti zdůvodnit, proč je přístup k datům skutečně potřebný. Dále, zákon žádajícímu orgánu neukládá povinnost soudci sdělit všechny okolnosti věci, tedy i ty, které oslabují potřebu seznámit se s daty. Zákon mu neukládá ani povinnost k žádosti přiložit dokumenty, o něž se opírá. V neposlední řadě, soudce není povinen své rozhodnutí odůvodnit.

Řízení o povolení seznámení se s daty tedy nezajišťuje, že je přístup povolen jen tehdy, kdy je to s ohledem na okolnosti věci skutečně nezbytné a přiměřené.

2.4.2. Naléhavé řízení

Dle Soudu řízení v naléhavých případech, kdy je možné se s daty seznámit bez povolení soudu, nevyvolává žádné další otázky. Soudce musí tento postup schválit *ex post*, a to do 24 hodin.

2.5. Délka uchovávání a použití dat

Data, která nejsou využita v trestním řízení, musí být vymazána do tří měsíců. Žádné takové omezení nicméně neplatí pro komunikační data, která jsou získána během trestního řízení. Ačkoli jsou určitá pravidla obsažena v pokynu nejvyššího státního zástupce, ten není veřejnosti dostupný.

2.6. Uchovávání dat a přístup k nim, jejich zkoumání, použití, sdílení a výmaz

Soud konstatoval, že v tomto ohledu neexistují žádná specifická pravidla, a uplatní se tak obecná pravidla nakládání s trestními spisy. S komunikačními daty se tak může seznámit každý, kdo má přístup do trestního spisu. To dle Soudu neposkytuje adekvátní ochranu datům, která mohou obsahovat intimní aspekty ze soukromého života.

2.7. Dohled nad sledováním

Tři orgány mají pravomoc dohlížet nad uchováváním a zpřístupňováním komunikačních dat: komise na ochranu osobních údajů; soudce, který vydal povolení k seznámení se s daty; a parlamentní komise, která je příslušná i pro dohled nad tajným sledováním.

Komise na ochranu osobních údajů nicméně nemá vůči orgánům, které se mohou seznamovat s daty, žádné pravomoci. Soudce též není příslušný těmto orgánům

nařadit nápravná opatření. Nadto může zkoumat jen listinné důkazy, nikoli provádět rovněž vlastní šetření na místě. Ani parlamentní komise nemá pravomoc nařadit nápravná opatření, jakým je například smazání dat. Může toliko vydávat obecné pokyny nebo na jednotlivá pochybení upozornit vedoucího příslušného orgánu nebo orgány činné v trestním řízení. Její členové nadto nemusí mít právní vzdělání či zkušenosti.

Dohled nad uchováváním a zpřístupňováním komunikačních dat tedy dle Soudu neposkytuje účinnou záruku proti zneužití.

2.8. Oznámení o sledování

Jen parlamentní komise může jednotlivci oznámit, že jeho data byla zpřístupněna. Může to však udělat pouze tehdy, bylo-li zpřístupnění protiprávní a oznámení nemůže ohrozit účel, pro který byla data zpřístupněna. Judikatura Soudu nicméně vyžaduje, aby k oznámení došlo vždy, jakmile je tak možné učinit bez ohrožení účelu zpřístupnění dat.

2.9. Prostředky nápravy

Soud zopakoval, že právní řád neposkytuje žádný účinný prostředek nápravy.

2.10. Závěr

Ačkoli byla po rozsudku *Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhev proti Bulharsku* (cit. výše) příslušná právní úprava značně vylepšena, ve spojení s tím, jak je v praxi uplatňována, stále neposkytuje minimální záruky proti svévoli a zneužití vyžadované článkem 8 Úmluvy:

- povolovací řízení nemůže zajistit, že ke zpřístupnění dat dojde jen tehdy, pokud je to nezbytné v demokratické společnosti;
- není stanovena maximální délka uchovávání dat, která byla zpřístupněna v rámci trestního řízení;
- veřejnosti nejsou dostupná pravidla uchovávání, zpřístupňování, zkoumání, užívání, sdílení a ničení dat, která byla orgánům veřejné moci zpřístupněna;
- systém dohledu nad nakládáním s komunikačními daty neposkytuje účinné záruky proti zneužití;
- oznamovací mechanismus je příliš úzce zaměřen;
- není k dispozici žádný účinný prostředek nápravy.

Příslušné právní předpisy tedy dle Soudu nevyhovují požadavkům na kvalitu zákona a nemohou udržet uchovávání a zpřístupňování komunikačních dat v rozsahu, který je nezbytný v demokratické společnosti. I v této části stížnosti proto Soud shledal porušení článku 8 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 18. dubna 2022 ve věci č. 14833/18 – *Adomaitis proti Litvě*

Senát druhé sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že propuštění stěžovatele jakožto ředitele věznice ze služby v kárném řízení, vněmž byly použity informace zajištěné při odposlechu jeho telefonu během později odloženého trestního řízení pro korupční jednání, nepředstavovalo porušení jeho práva na spravedlivé řízení podle článku 6 Úmluvy. Šesti hlasy proti jednomu Soud shledal, že použití takto zajištěných důkazů nepředstavovalo ani porušení práva na respektování soukromého života chráněného článkem 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl ředitelem věznice v Kybartai, proti němuž bylo v roce 2015 z důvodu podezření ze zneužití pravomoci zahájeno trestní řízení s využitím operativně pátracích prostředků. Státní zástupce podal na základě informací od vězeňské služby návrh na sledování stěžovatelovy elektronické komunikace pro podezření z korupčního jednání spočívajícího v tom, že měl za úplatu některým vězňům přilepšovat. Krajský soud v červnu 2015 schválil odposlech jeho telefonu a další komunikace na dobu tří měsíců, když shledal, že předchozí operativně pátrací prostředky nebyly vzhledem ke specifickým stěžovatelovy pozice dostatečné. Opatření bylo následně třikrát na dobu tří měsíců prodlouženo. V červnu 2016 bylo trestní řízení s využitím operativně pátracích prostředků odloženo pro nedostatek usvědčujících důkazů, na jejichž základě by mohlo být vzneseno obvinění.

Informace zajištěné při tajném sledování však státní zástupce povolil využít v kárném řízení, které nakonec vedlo k propuštění stěžovatele ze služby. Stěžovatel následně usiloval o získání informací, které proti němu byly při sledování zajištěny, a rozporoval zákonnost použití uvedených opatření.

spis. Odvolání stěžovatele bylo přezkoumáno krajským soudem, který pečlivě zdůvodnil, proč bylo použití operativně pátracích prostředků proti stěžovateli zákonné a přiměřené. Krajský soud si vyžádal od vězeňské služby záznamy z operativního pátrání a přezkoumal meritorně námitky stěžovatele. Tuto skutečnost později zdůraznil i správní soud, když shledal, že není důvod označit postup vnitrostátních orgánů za protiprávní. Stěžovatel byl schopen na základě poskytnutých dokumentů formulovat dostatečně své námitky. K tomu Soud dodal, že právo na odhalení relevantních důkazů není absolutní, a ačkoli stěžovatel neměl v řízení před krajským soudem ještě k dispozici všechny materiály, později mu byly zpřístupněny. V každém řízení se mohou střetávat soupeřící zájmy jako národní bezpečnost či zájem na utajení některých policejních metod, které je třeba vyvažovat s právem na obhajobu. To byl přesně případ řízení proti stěžovateli. Soud shledal, že stěžovateli byly poskytnuty informace o schválení sledování a základní informace o rozhodnutí, jímž bylo schváleno, jak judikatura Soudu vyžaduje (*Šantare and Labaznikovs proti Lotyšsku*, č. 34148/07, rozsudek ze dne 31. března 2016, § 55).

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6

Stěžovatel namítal porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy, a to jednak z toho důvodu, že mu nebyly zpřístupněny materiály z jeho tajného sledování, které se staly základem pro jeho propuštění ze služby, jednak pro tvrzený nedostatečný právní rámec upravující postup při používání operativně pátracích prostředků a rozporování zákonnosti jejich použití.

Relevantní obecné zásady Soud shrnul ve věcech *Drakšas proti Litvě* (č. 36662/04, rozsudek ze dne 31. července 2012, § 67), *Pocius proti Litvě* (č. 35601/04, rozsudek ze dne 6. července 2010, § 51–52), *Prebil proti Slovinsku* (č. 29278/16, rozsudek ze dne 19. března 2019, § 42) a *López Ribalda a ostatní proti Španělsku* (č. 1874/13 a 8567/13, rozsudek velkého senátu ze dne 17. října 2019, § 150–152).

U námitky nemožnosti napadnout zákonnost použitých prostředků Soud nejprve odlišil projednávanou věc od výše citované věci *Drakšas proti Litvě*, když konstatoval, že stěžovatel měl k dispozici dvouinstanční přezkum rozhodnutí o jejich použití. Napřed se obrátil na státního zástupce, který detailně přezkoumal jeho stížnost, a následně na soud. Ačkoli se státní zástupce v rozhodnutí opíral pouze o dokumenty, které nebyly utajované, podle dostupných informací měl k dispozici vyšetřovací

Dále Soud podotkl, že skutečnost, že řízení před krajským soudem probíhalo písemně, neznamená, že by přezkoumání námitek stěžovatele bylo toliko formální nebo že by stěžovatel byl ve znevýhodněné pozici. Soud konstatoval, že obě strany měly příležitost soudu předstížit svá stanoviska. Účelem čl. 6 odst. 1 je především zajistit zájmy stran a zájmy řádného výkonu spravedlnosti (*Nideröst-Huber proti Švýcarsku*, č. 18990/91, rozsudek ze dne 18. února 1997, § 30) a rovněž respektování základních zásad, jako jsou kontradiktornost řízení a rovnost zbraní. Soud také uvedl, že během následného řízení, v němž byla znovu přezkoumávána zákonnost použití operativně pátracího prostředku, stěžovatel souhlasil s nekonáním ústního jednání.

Stěžovatelova další námitka spočívala v tom, že byl propuštěn ze služby na základě materiálů shromážděných při tajném odposlechu jeho telefonu. K tomu Soud podotkl, že již v roce 2016 při projednávání kárného deliktu uložil krajský správní soud příslušným orgánům, aby stěžovateli zpřístupnily v rámci zásady rovnosti zbraní řadu dokumentů, na nichž byl kárný postih založen. Relevantní dokumenty byly stěžovateli dále poskytnuty v letech 2017 a 2020.

Soud shledal, že přiměřenost použití informací v kárném řízení byla pečlivě posouzena krajským správním soudem a nejvyšším správním soudem, které se opíraly o judikaturu soudu ústavního. Jak tyto soudy podotkly, stěžovatel v řízení nenapadl věrohodnost použitých důkazů. Soud poznamenal, že propuštění stěžovatele ze služby bylo založeno nejen na odposleších, ale na celém souboru důkazů, který zahrnoval smlouvy s telefonními operátory a svědecké výpovědi. Stěžovatel tak byl informován o důkazech proti němu a měl možnost na ně reagovat. Rovněž nijak nerozporoval návrh soudu, aby bylo řízení v roce 2020 vedeno z důvodů zdravotní situace v zemi jen písemně.

Soud učinil závěr, že stěžovatel měl účinný přístup k soudu, pokud jde o stížnosti týkající se odposlechu jeho telefonické komunikace a použití takto získaných informací, a že jeho námitky byly řádně přezkoumány vnitrostátními obecnými i správními soudy. Stěžovatel tudíž měl přístup k soudu, řízení plně odpovídalo požadavkům kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní a zahrnovalo přiměřené záruky na ochranu zájmů stěžovatele. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že jeho tajné sledování bylo v rozporu s jeho právem na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Pokud jde o legitimní cíl, Soud podotkl, že stěžovatel byl podezřelý z korupce s cílem dosáhnout osobního prospěchu. Takové jednání, které mohlo v daném kontextu vést k propuštění vězňů před jejich nápravou, bylo nebezpečné pro společnost. Jednání stěžovatele navíc diskreditovalo systém výkonu trestu a poškozovalo důvěru společnosti ve veřejnou správu. Jak zdůraznily vnitrostátní soudy, použití získaných informací sloužilo k předcházení korupčnímu jednání, zajištění transparentnosti a otevřenosti veřejné správy. Soud tak naznal, že zásah sledoval legitimní cíl ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy, a to ochranu pořádku a předcházení zločinnosti, jakož i ochranu práv a svobod jiných.

K nezbytnosti a přiměřenosti zásahu Soud uvedl, že krajský soud povolil odposlech telefonu stěžovatele na základě žádosti nejvyššího státního zastupitelství obsahující informace, že se stěžovatel podílel na korupčním jednání. V té době již přitom byla použita jiná vyšetřovací opatření, která však k prošetření možné trestné činnosti nepostačovala. K dispozici byly informace o konkrétním vězni, který získal ve vězení výhody. Dle Soudu proto měl krajský soud dostatečné důvody založené na konkrétních informacích k povolení a prodlou-

Soud zdůraznil, že zaznamenávání telefonních hovorů představuje obzvláště závažný zásah do osobních práv a lze jej povolit jen na základě velmi vážných důvodů založených na rozumném podezření, že osoba je zapojena do závažné trestné činnosti (*Iordachi a ostatní proti Moldavsku*, č. 25198/02, rozsudek ze dne 10. února 2009, § 51). Zásadní otázkou v této věci bylo, zda byl zásah v souladu s druhým odstavcem článku 8, který stanoví výjimku z práva zaručeného Úmluvou, a je tak třeba jej vykládat úzce. Tajné sledování občanů charakterizuje policejní stát, a je tudíž tolerovatelné pouze v míře nezbytně nutné pro ochranu demokratických institucí (*Rotaru proti Rumunsku*, č. 28341/95, rozsudek velkého senátu ze dne 4. května 2000, § 47).

Soud konstatoval, že zásah se opíral o zákon o operativním pátrání a odposlouchávání stěžovatele bylo schváleno soudem. Ke stejnému závěru došel Soud ohledně využití získaných materiálů v kárném řízení proti stěžovateli, které bylo schváleno státním zástupcem a mělo oporu v judikatuře ústavního soudu. K požadavku předvídatelnosti Soud poznamenal, že tento aspekt nemůže znamenat, že jednotlivec bude schopen předvídat, že vnitrostátní orgány jej budou odposlouchávat, neboť by tomu mohl přizpůsobit své chování (*Drakšas proti Litvě*, cit. výše, § 67). Absence předchozího upozornění na odposlechy byla v tomto případě kompenzována přísnými zákonnými podmínkami pro použití sledovacích opatření.

žení odposlechu telefonních hovorů. Neshledal, že by povolení bylo bezdůvodné ani že by sledování bylo „obecné“ nebo „průzkumné“ (*Klass a ostatní proti Německu*, č. 5029/71, rozsudek ze dne 6. září 1978, § 51). Dal zapravdu krajskému soudu, že během každého rozhodování o prodloužení opatření se objevily nové okolnosti, které ukazovaly na zapojení stěžovatele do nezákonné činnosti. Celková doba trvání odposlechu nepřekročila maximální dvanáctiměsíční lhůtu stanovenou zákonem. A konečně, odposlech byl přiměřený vzhledem k postavení stěžovatele, který byl ředitelem strážnického vězeňského zařízení, což výrazně omezovalo jiné vyšetřovací prostředky.

Pokud jde o přiměřenost použití těchto informací v kárném řízení, Soud vyzdvihl postavení stěžovatele jakožto ředitele věznice a závažnost vyšetřovaných skutků. Souhlasil s krajským správním soudem, že skutečnost, že vůči stěžovateli nebylo vzneseno obvinění, sama o sobě nezakládá nezákonnost použití informací v kárném řízení. Soud rovněž poznamenal, že použití materiálů získaných během vyšetřování prostřednictvím operativního pátrání nebylo neomezené; naopak,

zákon ho omezoval na jednání korupční povahy. Přiměřenost takového použití – za účelem zajištění efektivity orgánů činných v trestním řízení a potřeby vysokého etického standardu u státních úředníků – zdůvodnil nejvyšší správní soud. Ten shledal, že kárné delikty stěžovatele byly zjištěny na základě souhrnu důkazů, přičemž stěžovatel nezpochybnil v průběhu kárného řízení jejich věrohodnost. Stěžovatel rovněž mohl zpochybnit přiměřenost použití těchto informací. Soud konstatoval, že při posuzování nezbytnosti a přiměřenosti použití těchto informací pro vyšetřování kárných deliktů stěžovatele se správní soudy řídily pokyny ústavního soudu a poskytly účinnou ochranu jeho právům. Konečně, stěžovatel měl možnost se účastnit soudního řízení za účelem rozporování zákonnosti a přiměřenosti použití materiálů. Soud tak dospěl k závěru, že zásah do práv stěžovatele na respektování soukromého života byl nezbytný a přiměřený, a nedošlo tudíž k porušení článku 8 Úmluvy.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudkyně Koskelo ve svém částečně nesouhlasném stanovisku kritizovala závěr většiny senátu o neporušení článku 8 Úmluvy. Zdůraznila, že odposlech telefonu představuje extrémně závažný zásah do práv chráněných článkem 8 a že odposlechy byly původně povoleny pro potřeby trestního řízení proti stěžovateli, které bylo pro nedostatek důkazů odloženo. Důkazy zjištěné při odposlouchávání však byly později využity

v kárném řízení proti němu. Konstatovala, že využití odposlechů v kontextu trestního vyšetřování může být bezesporu nezbytné, avšak jejich použití mimo trestní řízení vyvolává závažné otázky na poli článku 8 Úmluvy. Zdůraznila, že Soud vyvinul pro posuzování zákonnosti tajného sledování minimální záruky, které mají zabránit tomu, aby nebylo zneužíváno. Vnitrostátní orgány přitom podle ní dostatečně nezdůvodnily nezbytnost a přiměřenost použití odposlouchávaných informací v kárném řízení.

Utajované dokumenty

Rozsudek ze dne 3. února 2022 ve věci č. 39325/20 – Šeks proti Chorvatsku

Senát první sekce Soudu jednomyslně konstatoval, že nedošlo k porušení práva stěžovatele na svobodu přijímat a rozšiřovat informace ve smyslu článku 10 Úmluvy, když vnitrostátní orgány odmítly k žádosti stěžovatele, bývalého politika sepisujícího knihu o historických základech vzniku chorvatského státu, zpřístupnit část jím požadovaných písemností prezidenta republiky kvůli jejich utajované povaze poté, co shledaly, že důvody jejich utajení trvají i nadále, a tudíž upřednostnily ochranu národní bezpečnosti nad zájmem jednotlivce na jejich odtajnění. Dle Soudu zahrnoval nezávislý soudní přezkum dostatečně procesní záruky proti vyloučení svévole.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel, bývalý významný politický funkcionář, požádal v roce 2017 státní archiv o zpřístupnění řady písemností z období let 1994–1999 za účelem sepsání knihy. Jelikož dané písemnosti byly utajovanými informacemi, které náležely kanceláři prezidenta, požádal ji archiv o posouzení, zda lze utajení zrušit, či nikoli. Kancelář prezidenta po vyžádání stanoviska specializovaného poradního orgánu seznámeného s obsahem písemností shledala, že u části z nich zrušení utajení možné není, nadále totiž trvají důvody k jejich utajení (bezpečnost, integrita, nezávislost a zahraniční vztahy státu). Žádosti stěžovatele bylo proto vyhověno pouze částečně. Odvolací orgán po seznámení se s obsahem písemností dospěl k témuž závěru, přičemž zdůraznil, že stěžovatel nevysvětlil, proč by mělo být utajení zrušeno, resp. proč jeho zájem na zpřístupnění převažuje nad zájmem na utajení písemností. Současně uvedl, že pravomoc zrušit utajení má pouze orgán, kterému dané informace náleží, a postup vyřízení žádosti byl v souladu se zákonem. Stěžovatel nebyl úspěšný ani v navazujícím soudním řízení. Vnitrostátní soudy konstato-

valy, že řízení proběhlo v souladu s právními předpisy, včetně posouzení přiměřenosti omezení práv stěžovatele na přístup k informacím. K důvodům pro nevyhovění žádosti se podrobněji nevyjádřily, jelikož by tím nutně naznačily, jaký je obsah informací v režimu utajení.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že odmítnutím vnitrostátních orgánů zrušit utajení u části písemností, aby se mohl seznámit s jejich obsahem pro publikační účely, došlo k porušení jeho práva na přijímání informací a že soudní přezkum rozhodnutí správních orgánů nedostál požadavkům vyplývajícím z Úmluvy.

a) K přijatelnosti

Stran použitelnosti článku 10 Úmluvy na danou věc Soud připomněl, že toto ustanovení nezakládá všeobecné právo na přístup k informacím, které mají orgány veřejné moci k dispozici, ani těmto orgánům neukládá, aby je žadatelům poskytovaly. Toto právo či povinnost

však mohou vzniknout, představuje-li poskytnutí informace nutný předpoklad pro výkon práva jednotlivce na svobodu projevu, zejména „svobodu přijímat a rozšiřovat informace“. Při posuzování, zda se za konkrétních okolností lze dovolávat použitelnosti článku 10 Úmluvy se Soud řídí následujícími kritérii: a) účel žádosti o informace; b) povaha vyžadované informace; c) role žadatele; d) zda je informace bez dalšího přichystaná a dostupná (*Magyar Helsinki Bizottság proti Maďarsku*, č. 18030/11, rozsudek velkého senátu ze dne 8. listopadu 2016, § 156 a 149–180).

Stěžovatel požádal o přístup k utajovaným písemnostem, aby získané informace použil pro sepsání knihy o vzniku státu, přičemž dle vnitrostátního práva neměl povinnost vysvětlit důvody, pro které žádal o zpřístupnění písemností. Dle Soudu přitom není rozhodující, zda dané písemnosti byly opravdu pro sepsání jeho monografie nezbytné; postačuje, že k nim stěžovatel chtěl získat přístup, aby čtenářům poskytl ucelený a podrobný vývoj událostí v daném období. Stran povahy informací je stěžejní splnění testu veřejného zájmu; ten je obecně naplněn, pokud informace přispívají k transparentnosti způsobu vyřizování veřejných záležitostí, čímž umožňují účast veřejnosti jako celku na správě věcí veřejných. Co je věcí veřejného zájmu pak záleží na konkrétních okolnostech případu. U stěžovatele Soud souhlasil s vnitrostátními soudy, že vědecká publikace o vzniku státu byla věcí veřejného zájmu. Pokud jde o

roli žadatele, Soud již v minulosti přiznal zvýšenou úroveň ochrany autorům knih o věcech veřejného zájmu (*Lindon, Otchakovsky-Laurens a July proti Francii*, č. 21279/02 a 36448/08, rozsudek velkého senátu ze dne 22. října 2007, § 48). Konečně, jakkoli odtajnění písemností mohlo být pracovním postupem, zahrnujícím několik různých dotčených orgánů, nic nenasvědčuje tomu, že by písemnosti nebyly bez dalšího „připravené či dostupné“ (srov. *Saure proti Německu*, č. 6106/16, rozhodnutí ze dne 19. října 2021, § 37).

Soud proto shledal, že stěžovatel, jakožto bývalý politik, který měl v úmyslu publikovat historickou monografii, potřeboval požadované písemnosti k výkonu svobody projevu o věci veřejného zájmu, takže je na jeho případ článek 10 Úmluvy *ratione materiae* použitelný.

b) K odůvodněnosti

1. Obecné zásady

Odmítnutí žádosti stěžovatele o deklasifikaci a vydání požadovaných písemností nepochybně představovalo zásah do jeho svobody přijímat a rozšiřovat informace. Jelikož mezi stranami nebylo sporu o zákonnosti zásahu a že tento sledoval legitimní cíl v podobě ochrany národní bezpečnosti, zaměřil se Soud na posouzení nezbytnosti zásahu. Stran obecných zásad odkázal především na rozsudek ve věci *Animal Defenders International proti Spojenému království* (č. 48876/08, rozsudek

velkého senátu ze dne 22. dubna 2013, § 100). Dále Soud připomněl svou judikaturu ve vztahu k národní bezpečnosti, což je pojem, který se jednak vyvíjí, jednak závisí na kontextu. Státům obecně náleží široký prostor pro uvážení při posuzování, co pro ně představuje hrozbu v určitém čase [*Liu proti Rusku* (č. 2), č. 29157/09, rozsudek ze dne 26. července 2011, § 88]. Pojem národní bezpečnosti je nutné uplatňovat zdrženlivě, vykládat restriktivně a vzývat jen tehdy, pokud byla skutečně prokázána naléhavá potřeba ochrany důvěrnosti informací v zájmu ochrany národní bezpečnosti (*Stoll proti Švýcarsku*, č. 69698/01, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2007, § 54). Soudu obecně nepřísluší, aby zpochybňoval úvahy vnitrostátních orgánů ohledně toho, jaké otázky se dotýkají zájmu na ochraně národní bezpečnosti. Avšak i když je národní bezpečnost v sázce, pojmy zákonnosti a právního státu vyžadují, aby v demokratické společnosti opatření dotýkající se lidských práv podléhala nějaké formě kontradiktorního řízení před nezávislým orgánem nadaným pravomocí přezkoumat důvody rozhodnutí (*Yam proti Spojenému království*, č. 31295/11, rozsudek ze dne 16. ledna 2020, § 56). Jinak by nebylo

možné zpochybnit tvrzení orgánů výkonné moci o ohrožení národní bezpečnosti a stát by mohl svobodně zasahovat do práv chráněných Úmluvou. Konečně Soud uvedl, že spravedlivost řízení a procesní záruky patří mezi faktory, které bere v úvahu při posuzování přiměřenosti zásahu do svobody projevu dle článku 10 Úmluvy. V případech opatření přijatých v zájmu ochrany národní bezpečnosti, která vedou k omezením lidských práv, Soud přezkoumá, zda řízení na vnitrostátní úrovni obsahovalo odpovídající záruky k ochraně zájmů dotčené osoby (*Yam proti Spojenému království*, cit. výše, § 56).

2. Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud poznamenal, že žádost stěžovatele se týkala písemností klasifikovaných nejvyšším stupněm utajení na dobu 30 let. Jejich obsah byl nejprve posouzen ve spolupráci se specializovaným poradním orgánem, což vedlo k odtajnění většiny z nich (31 z 56). Navazující odvolací řízení provedl nezávislý orgán pověřený ochranou, sledováním a posilováním práva na přístup k informacím. Ten měl přitom možnost seznámit se s obsahem utajovaných písemností, a tak mohl přezkoumat,

zda je trvání utajení nezbytné. Jakkoli je dle vnitrostátního práva zrušení utajení pouze v pravomoci orgánu, kterému písemnosti náleží, v dané věci odvolací orgán nedospěl k jinému závěru, resp. nesnažil se argumentovat odlišným způsobem. Právě naopak i dle odvolacího orgán rovněž dospěl k závěru, že by zrušení utajení mohlo způsobit újmu národní bezpečnosti. Zneužití správního uvážení tedy neshledal. Nadto odvolací orgán vytkl stěžovateli, že nevysvětlil, proč by jeho zájem na zpřístupnění informací měl v dané situaci převážit nad uvedenými a zásadními veřejnými zájmy.

Současně Soud shledal, že nic nenasvědčuje tomu, že by vnitrostátní orgány neprovedly hodnocení přiměřenosti zásahu do práv stěžovatele, jak od nich vyžadovala vnitrostátní úprava. Jeho žádost byla posouzena pěti různými orgány; obsah předmětných písemností přezkoumaly přinejmenším dva z nich. Soud také zohlednil, že nesouhlas se zrušením utajení ze strany kanceláře prezidenta se zakládal na názoru specializovaného orgánu zabývajícího se otázkami národní bezpečnosti a byl přezkoumán v rámci odvolacího a navazujícího soudního řízení. Soud přitom nedospěl k závěru, že by posouzení žádosti stěžovatele bylo zatíženo zásadními nedostatky či postrádalo vhodné procesních záruky.

Stran důvodů rozhodnutí Soud uvedl, že v kontextu národní bezpečnosti, tj. oblasti, která tradičně tvoří samotné jádro toho, co spadá pod koncept státní

suverenity, nelze od vnitrostátních orgánů očekávat podrobné odůvodňování jako je tomu u běžných správních či občanskoprávních řízení. Bližší sdělení důvodů, proč nebylo vyhověno žádosti o odtajnění přísně tajných písemností by se totiž mohlo dostat snadno do rozporu s tím, proč tyto informace byly klasifikovány (viz *mutatis mutandis* Regner proti České republice, č. 35289/11, rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017, § 158). S přihlédnutím k rozsahu procesních záruk poskytnutých stěžovateli Soud považoval zdůvodnění vnitrostátních orgánů stran zamítnutí přístupu k dotčeným písemnostem za relevantní a s ohledem na okolnosti tohoto případu i za postačující.

Zásah do práva stěžovatele na přístup k informacím tak byl dle Soudu nezbytný a přiměřený vzhledem k ochraně národní bezpečnosti, tedy důvodu, o který se opíralo zamítnutí žádosti. Současně následný nezávislý přezkum nevybočil z širokého prostoru pro uvážení, který náleží státu v dané oblasti.

Dle Soudu proto k porušení článku 10 Úmluvy nedošlo.

Armáda

Rozsudek ze dne 18. ledna 2022 ve věci č. 3959/14 – Khudoroshko proti Rusku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení hmotněprávní složky práva na život dle

článku 2 Úmluvy, protože vojenské orgány nepřijaly rozumná opatření, aby zabránily sebevraždě syna stěžovatelky během výkonu povinné vojenské služby, ač věděly nebo měly vědět, že v jednotce, kam byl zařazen, je běžným jevem šikana nováčků ze strany služebně starších branců. Soud shledal dále porušení článku 13 Úmluvy, jelikož stěžovatelka neměla k dispozici účinný vnitrostátní prostředek nápravy, jehož prostřednictvím by se mohla domoci odškodnění za pochybení orgánů veřejné moci spočívající v nepřijetí rozumných opatření k ochraně života jejího syna.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Syn stěžovatelky byl povolán k výkonu povinné vojenské služby v listopadu 2010. Vstupní zdravotní prohlídka ani psychologické vyšetření u něho neodhalily sebevražedné sklony. Od ledna 2011 sloužil u jednotky námořnictva se základnou na poloostrově Kamčatka. V dubnu 2011 byl nalezen oběšený na vlastním opasku ve

sklepě. Vzápětí poté se rozeběhlo vyšetřování okolností jeho úmrtí. Při něm bylo zjištěno, že si v lednu téhož roku stěžoval matce, že se stal terčem šikany, protože ji požádal o 1 000 rublů, které byl nucen předat agresorovi. Šetření ukázalo, že i někteří další nováčci žádali rodiče o podobné částky s tím, že je musí dát služebně starším. V období od ledna do března 2011 zdravotníci zaslali velitelům jednotky několik zpráv, v nichž upozorňovali, že při pravidelných prohlídkách byly u desítek mladších branců zaznamenány pohmožděny a další známky špatného zacházení. Také u syna stěžovatelky byly takto dvakrát zjištěny šrámy a modřiny. Podle závěrů jiného vnitřního šetření byla šikana v dané jednotce široce rozšířeným jevem. Časté byly zejména případy vydírání tzv. bažantů, kteří museli služebně starším platit za to, aby jim dopřáli klid. Zpráva o výsledcích šetření uváděla, že velení jednotky selhalo, když nepřijalo žádná preventivní opatření, aby těmto praktikám zamezilo. Tolerance tohoto jednání nejspíš dovedla syna stěžovatelky k zoufalému činu sebevraždy. Bránc, který od něho přijal zmíněných tisíc rublů, byl odsouzen za vydírání k trestu odnětí svobody na pět let. Žalobu stěžovatelky na odškodnění směřující vůči státu

soudy zamítly s tím, že za smrt jejího syna odpovídá odsouzený, nikoli stát. Několik dalších členů předmětné jednotky bylo stíháno kárně.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Vnitrostátním právem byl založen systém pro psychologické hodnocení a pomoci v rámci ozbrojených sil. Jeho cílem bylo identifikovat včas jedince trpící psychickými problémy, poskytnout jim odbornou podporu a zmírnit tak riziko sebevražd. Na základě materiálů poskytnutých Soudu se nezdálo, že by tento systém jako takový trpěl zásadními nedostatky, které by přispěly ke smrti syna stěžovatelky. Vnitrostátní právní rámec nicméně neobsahoval zvláštní postupy a záruky ve prospěch obětí a oznamovatelů šikany v ozbrojených silách proti zastrašování, ponižování a týrání z pomsty, kterou by na nich mohli chtít vykonat agresori, s cílem zamezit riziku sebepoškozování nebo jiných tragických činů ohrožujících životy a zdraví. Soudu však nepřísluší přezkoumávat právní úpravu *in abstracto*, nýbrž posoudit způsob, jakým byla použita v každé konkrétní věci. V případě článku 2 Úmluvy musí být právní úprava nastavena takovým způsobem, aby obsahovala nezbytné nástroje pro ochranu života osoby, takže zjištěné nedostatky v kvalitě právní úpravy ještě samy o sobě neznamenají porušení tohoto ustanovení (*Fernandes de Oliveira proti Portugalsku*, č. 78103/14, rozsudek ze

dne 31. ledna 2019, § 119). Musí být prokázáno, že vadná právní regulace způsobila újmu na právech dotyčné osoby (tamtéž, § 107).

Osoby podstupující povinnou vojenskou službu se nacházejí – stejně jako například osoby omezené na osobní svobodě – pod výlučnou kontrolou státních orgánů, protože veškeré dění v armádě je pod kontrolou úřadů, které mají povinnost chránit jejich životy a zdraví. Tato povinnost však musí být vykládána způsobem, který neukládá na orgány nemožné nebo nepřiměřené břemeno, a to s ohledem na nepředvídatelnost lidského jednání a operativní rozhodování, které je nutné činit z hlediska priorit a zdrojů. Ne každé ohrožení života brance tedy může na základě Úmluvy zakládat povinnost úřadů přijmout operativní opatření, aby zhmotnění tohoto rizika zabránily (*Malik Babajev proti Ázerbájdžánu*, č. 30500/11, rozsudek ze dne 1. června 2017, § 66).

Soud již dříve apeloval na státy, aby přijaly vhodná opatření k boji proti šikaně v ozbrojených silách (*Mosendz proti Ukrajině*, č. 52013/08, rozsudek ze dne 17. ledna 2013, § 113; *Perevedentsevy proti Rusku*, č. 39583/05, rozsudek ze dne 24. dubna 2014, § 99–100).

V projednávané věci vyšetřující orgány zjistily, že syn stěžovatelky byl vystaven šikaně, včetně fyzického násilí a vydírání, v důsledku čehož spáchal sebevraždu. Stejně tak odhalily, že po dobu nejméně tří měsíců před

touto tragickou událostí měli mladší branci v příslušné vojenské jednotce, stěžovatelčina syna nevyjímaje, na těle stopy po týrání, jež byly zdokumentovány a nahlášeny zdravotníky velitelům jednotky. Vnitrostátní vyšetřování dospělo k závěru, že šikana byla v dané vojenské jednotce běžným jevem a že mezi těmito praktikami a smrtí stěžovatelčina syna existovala přímá spojitost. Velitelé jednotky si tudíž byli nebo měli být vědomi toho, že mladším brancům hrozí újma na životě či zdraví. Vojenské orgány byly tudíž povinny přijmout rozumná opatření, aby tato rizika minimalizovaly. I když nelze s jistotou říct, že by se věci vyvíjely jinak, pokud by úřady promptně a vhodně zareagovaly, test na poli článku 2 Úmluvy nevyžaduje, aby bylo prokázáno, že by jinak nedošlo ke smrti dotčené osoby. Namísto toho je důležité – a k převzetí odpovědnosti státu podle tohoto článku postačuje –, že rozumná opatření, která nebyla přijata, mohla reálně změnit sled událostí (*Bljakaj a ostatní proti Chorvatsku*, č. 74448/12, rozsudek ze dne 18. září 2014, § 124). V projednávané věci vojenské orgány před sebevraždou syna stěžovatelky nepodnikly žádné kroky k vyřešení problému s šikanou v dotčené vojenské jednotce. Její velitelé nepátrali po příčinách modřin na tělech mladších branců, nepokusili se je

oddělit od starších členů jednotky ani podniknout jiné rozumné kroky. Ačkoli vojenské orgány věděly nebo měly vědět, že syn stěžovatelky je obětí těchto praktik, které ho vystavují riziku újmy na zdraví a životě, včetně pohnutí k sebevraždě, nepřijaly žádná rozumná opatření, aby zabránily nebo alespoň minimalizovaly související rizika. Došlo tedy k porušení článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 2 ÚMLUVY

Soud připomněl, že je-li namítáno údajné selhání orgánů co do povinnosti ochrany před činy jiných osob, článek 13 Úmluvy vyžaduje, aby oběti nebo jejich příbuzní měli k dispozici mechanismus, jehož prostřednictvím se lze domoci vyslovení odpovědnosti ze strany představitelů veřejné moci nebo orgánů za jednání či opomenutí, které mělo za následek porušení práv podle Úmluvy (*Tagayeva a ostatní proti Rusku*, č. 26562/07 a 6 dalších, rozsudek ze dne 13. dubna 2017, § 620). V případě porušení nejzákladnějších práv chráněných články 2 a 3 Úmluvy by mělo být součástí dostupných prostředků nápravy i poskytnutí náhrady vzniklé nemajetkové újmy (*Mirzoyan proti Arménii*,

č. 57129/10, rozsudek ze dne 23. května 2019, § 78–83).

Soud shledal porušení článku 2 Úmluvy v jeho hmotně-právní složce. Námitka stěžovatelky je v tomto ohledu tedy „hájitelná“ i pro účely článku 13 ve spojení s článkem 2 Úmluvy. Soud vzal na zřetel argumenty vnitrostátních soudů, podle nichž stát nenesl odpovědnost za protiprávní chování brance, který svým jednáním pohнул syna stěžovatelky k sebevraždě. Podstatou námitky stěžovatelky není otázka trestního obvinění ani občanskoprávních nároků vůči pachateli, ale spíše to, že stát nepřijal rozumná opatření, aby zabránil sebevraždě jejího syna, třebaže vojenským orgánům bylo známo, že je vystaven rizikovým faktorům. Ve vztahu k takto formulované námitce není občanskoprávní nárok na odškodnění od pachatele trestného činu účinným prostředkem nápravy. V rámci takového řízení by totiž nebyla zkoumána případná odpovědnost státu (srov. *Gerasimenko a ostatní proti Rusku*, č. 5821/10 a 65523/12, rozsudek ze dne 1. prosince 2016, § 82). V projednávané věci neměla stěžovatelka k dispozici jiný mechanismus, jak se domoci odškodnění za případná pochybení, kterých se mohli dopustit představitelé veřejné moci. Jinými slovy, neměla k dispozici účinný vnitrostátní prostředek nápravy, pokud jde o její námitky týkající se porušení článku 2 Úmluvy. Článek 13 Úmluvy proto byl rovněž porušen.

Cizinecké právo

Rozsudek ze dne 3. března 2022 ve věci č. 14743/17 – *Nikoghosyan a ostatní proti Polsku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že automatické zajištění žadatelů o azyl, rodiny se třemi malými dětmi, po dobu šesti měsíců bez dostatečného posouzení jejich individuálních okolností a účinného zvážení alternativ k jejich detenci, nebylo krajním opatřením, a došlo proto k porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost podala arménská rodina se třemi nezletilými dětmi (narozeními v letech 2002, 2003 a 2015), která byla v listopadu 2016 zadržena polskou pohraniční stráží při pokusu o ilegální překročení hranice s Ukrajinou. Po svém zadržení požádali stěžovatelé o mezinárodní ochranu. Následně byli umístěni do zařízení pro zajištění cizinců z důvodu zabránění jejich nepovolenému vstupu na území. Stěžovatelé setrvali v zajištění šest měsíců. Posléze byli propuštěni z důvodu uplynutí maximální doby zajištění.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODS. 1 PÍSM. F) ÚMLUVY

Stěžovatelé před Soudem namítali, že zajištěním došlo k porušení jejich práva na svobodu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

1. K přijatelnosti

Vláda tvrdila, že stěžovatelé nevyčerpali všechny dostupné vnitrostátní prostředky nápravy. K tomu Soud uvedl, že v případě stále trvajících zbavení svobody lze za účinný prostředek nápravy považovat jen ten, který bude schopen zajištění ukončit (*Gavril Yossifov proti Bulharsku*, č. 74012/01, rozsudek ze dne 6. listopadu 2008, § 40). V projednávané věci byli stěžovatelé v době podání stížnosti k Soudu stále zbaveni svobody. Opravné prostředky, na které poukazovala vláda, byly nicméně pouze kompenzačního charakteru a ani v případě shledání nezákonnosti zajištění stěžovatelů nemohly vést k jejich propuštění (*Bilalova a ostatní proti Polsku*, č. 23685/14, rozsudek ze dne 26. března 2020, § 64). Námitce nevyčerpání prostředků nápravy proto Soud nevyhověl.

2. K odůvodněnosti

a) *Shrnutí obecných zásad*

Soud odkázal na obecné zásady vztahující se ke zbavení svobody shrnuté ve věcech *Saadi proti Spojenému království* (č. 13229/03, rozsudek velkého senátu ze dne 29. ledna 2008, § 61–74) a *Bilalova a ostatní proti Polsku* (cit. výše, § 73–76). Konkrétně připomněl, že i když ustanovení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy ve své první části umožňuje státům zajistit žadatele o azyl a jiné migranty před povolením jejich vstupu na území, zajištění musí být v souladu s celkovým účelem článku 5 Úmluvy, kterým je zabezpečit, aby nikdo nebyl zbaven své osobní svobody svévolným způsobem (*Saadi proti Spojenému království*, cit. výše, § 64–66). K tomu, aby zajištění nebylo svévolné, musí být provedeno v dobré víře; musí úzce souviset s účelem zabránění nepovolenému vstupu osoby na území státu; místo a podmínky zajištění by měly být vhodné s ohledem na skutečnost, že opatření se nevztahuje na osoby, které se dopustily trestných činů, ale na cizince, kteří často ve strachu o svůj život uprchli ze své země; a délka zajištění by neměla přesáhnout dobu přiměřeně potřebnou pro

sledovaný účel (tamtéž, § 74). Zajištění dětí musí zároveň naplňovat požadavek nezbytnosti. Soud připomněl, že přítomnost dětí doprovázejících své rodiče v zařízení pro zajištění cizinců bude v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy pouze tehdy, pokud vnitrostátní orgány prokáží, že k tomuto krajnímu řešení přistoupily až poté, co s ohledem na konkrétní individuální okolnosti případu ověřily, že není možné přijmout jiné opatření, které méně zasahuje do osobní svobody (G. B. a ostatní proti Turecku, č. 4633/15, rozsudek ze dne 17. října 2019, § 151 a 168; A. B. a ostatní proti Francii, č. 11593/12, rozsudek ze dne 20. července 2016, § 120). K tomu Soud zdůraznil, že různé mezinárodní orgány včetně Rady Evropy opakovaně vyzývají k úplnému ukončení imigračního zajištění dětí.

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

V projednávané věci byli stěžovatelé umístěni do zajišťovacího zařízení od 7. listopadu 2016 do 5. května 2017 z důvodu zabránění jejich nepovolenému vstupu na území. Jelikož proti stěžovatelům dosud nebylo vydáno rozhodnutí o vyhoštění, na jejich věc se použije čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy ve své první části.

Zajištění stěžovatelů proběhlo v souladu se zákonem na základě dvou důvodů.

Zprvce, bylo potřeba ověřit protichůdné výpovědi dospělých stěžovatelů týkající se důvodů odchodu jejich

rodiny ze země původu a jejich strachu z pronásledování v této zemi. K tomu Soud poznamenal, že poslední pohovor se stěžovateli v rámci azylového řízení proběhl dne 9. prosince 2016 a před rozhodnutím v jejich věci již od nich nebyla vyžadována jakákoli další součinnost. Daný důvod mohl být proto legitimní pouze pro prvotní rozhodnutí o jejich zajištění a případně i pro jejich potvrzení v rámci odvolacího řízení v prosinci 2016. Nemohl však sloužit jako důvod pro rozhodnutí o prodloužení jejich zajištění v lednu 2017 ani pro odmítnutí toto zajištění zrušit. Dle Soudu je rovněž možné usuzovat, že vnitrostátní orgány neprovedly důkladné a individualizované posouzení tohoto aspektu, neboť soud prvního stupně, když odkazoval na popis skutečností ze strany prvního stěžovatele, manžela druhé stěžovatelky, byl nepřesný, když použil ženský rod.

Zadruhé, důvodem pro zajištění stěžovatelů byla zákonná domněnka, že v jejich případě existuje vysoké riziko útěku, neboť se v minulosti měli pokusit vstoupit na území Polska nelegálně z ekonomických důvodů. K tomu Soud poznamenal, že čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy nebrání státům přijmout předpisy vymezující důvody pro zajištění, která zohledňují realitu většího přílivu žadatelů o azyl (Z. A. a ostatní proti Rusku, č. 61411/15 a tři další, rozsudek velkého senátu ze dne 21. listopadu 2019, § 163). Ani zajištění na základě uplatnění zákonné domněnky není *a priori* v rozporu s Úmluvou, pakliže má žadatel o azyl účinnou možnost

danou domněnku vyvrátit. Stěžovatelé uvedli, že byli opakovaně odvraceni od polských hranic. Tvrdili, že pohraniční stráž ignorovala jejich obavy z pronásledování v domovské zemi a chybně je považovala za ekonomické migranty. Soud jejich tvrzení nepřisvědčil, neboť ho nemohl ověřit, a to i přes nedávný rozsudek ve věci M. K. a ostatní proti Polsku (č. 40503/17 a dva další, rozsudek ze dne 23. července 2020) popisující praxi nenažívání azylových žádostí na polských hranicích. Navzdory tomu Soud nepovažoval posouzení ze strany vnitrostátních soudů za dostatečně důkladné a individualizované. Mimo již výše uvedené pochybení Soud poukázal na to, že i rozhodnutí týkající se druhé stěžovatelky, manželky prvního stěžovatele, obsahovalo řadu chyb, včetně jejího označování mužským rodem nebo jako „syna“.

Soud se již v minulosti kriticky vyjádřil k automatickému zajišťování žadatelů o azyl bez dostatečného individuálního posouzení jejich konkrétní situace a potřeb (Thimothawes proti Belgii, č. 39061/11, rozsudek ze dne 4. dubna 2017, § 73; Mahamed Jama proti Maltě, č. 10290/13, rozsudek ze dne 26. listopadu 2015,

§ 146). V projednávané věci Soud dané individuální posouzení nepovažoval za dostatečné. První rozhodnutí o zajištění nezohledňovalo skutečnost, že stěžovatelé byli doprovázeni dětmi. Až odvolací soud se zabýval materiálními podmínkami daného zařízení pro zajištění cizinců, když shledal, že jsou přizpůsobeny potřebám dětí. Vnitrostátní soudy ani nezohlednily, že druhá stěžovatelka během zajištění porodila čtvrté dítě (M. D. a A. D. proti Francii, č. 57035/18, rozsudek ze dne 22. července 2021, § 89). Soud připomněl, že dbání nejlepšího zájmu dítěte se nemůže omezit na zadržení celé rodiny společně, ale vnitrostátní orgány musí učinit všechna nezbytná opatření, aby co nejvíce omezily zajištění rodin s dětmi a účinně přitom chránily právo na rodinný život (Bistieva a ostatní proti Polsku, č. 75157/14, rozsudek ze dne 10. dubna 2018, § 85).

Z ustálené judikatury Soudu vyplývá, že umístění dětí do detenčního zařízení může být slučitelné s Úmluvou pouze za předpokladu, že zde panují vhodné podmínky a že k němu orgány přistoupily jako ke krajnímu řešení poté, co ověřily, že není možné přijmout žádná méně omezující opatření, a věc vyřizují s požadovanou

rychlostí (A. B. a ostatní proti Francii, cit. výše, § 123). V projednávané věci však vnitrostátní orgány dostatečně nezhodily alternativy k zajištění, když konstatovaly, že stěžovatelé u sebe mají pouze 50 eur a nemají adresu v Polsku, a nevztahuje se tak na ně žádná ze zákonných alternativ. Výše uvedené vedlo Soud k závěru, že zajištění jak dospělých, tak nezletilých stěžovatelů po dobu téměř šesti měsíců nebylo krajním opatření, které nemělo žádnou alternativu (R. K. a ostatní, č. 68264/14, rozsudek ze dne 12. července 2016, § 86). V případě zajištění dětí je ze strany vnitrostátních orgánů třeba postupovat s větší rychlostí a pečlivostí. Došlo proto k porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

Pojízdné bydlení

Rozhodnutí ze dne 8. března 2022 ve věci č. 30391/18 a 30416/18 – Faulkner a McDonagh proti Irsku

Senát páté sekce Soudu odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost, v níž stěžovatelky namítaly zásah do svého práva na obydlí podle článku 8 Úmluvy, když jim místní úřady nařídily vyklidit nezákonně obývané území, kde město plánovalo postavit novou silnici. Podle Soudu vnitrostátní orgány nepřekročily svůj

prostor pro uvážení při posuzování přiměřenosti daného zásahu vůči legitimním cílům veřejné bezpečnosti a ekonomického blahobytu země skrze zvyšování úrovně silniční sítě.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelky jsou sestry a členky kočovnické komunity, která je od roku 2017 oficiálně uznána za samostatnou etnickou skupinu v irské společnosti.

První stěžovatelka žila do roku 2013 na oficiálně vyhrazeném tábořišti. Místo s rodinou opustila po sebevraždě dcery. Nějakou dobu cestovali, než umístili karavany poblíž Coonagh. Toto místo zvolili, aby umožnili dětem navštěvovat školy na nedalekém předměstí. V rozhodné době vystěhování z daného místa v prosinci 2017 navštěvovaly její děti ve věku 16, 13 a 10 let místní školu. Druhá stěžovatelka bydlela v soukromém pronajatém ubytování do roku 2013. Poté bydlela v karavanu u Coonagh se svým manželem a dvěma dětmi. V době odjezdu z místa v prosinci 2017 bylo jejich dětem 21 a 16 let. Mladší dítě bylo zapsáno do místní školy. Rodiny obou stěžovatelek byly během pobytu v karavanech u Coonagh zařazeny na seznam čekatelů na sociální bydlení, avšak bezvýsledně; účastníci řízení se před Soudem neshodly na tom, zda bylo úsilí místních úřadů v tomto směru dostatečné.

V září 2017 se na místě tábořiště stěžovatelek začala stavět nová cesta, která byla od roku 2011 součástí

územního plánu. Následně stavitel upozornil městskou radu, že kolem těžké techniky se pohybují malé děti, a není tak možné bezpečně stavět, na základě čehož po městu požadoval vysokou smluvní pokutu. Městská rada dne 14. listopadu 2017 informovala obyvatele místa o nutnosti okamžitě vyklidit protiprávně obývané místo, čehož stěžovatelky neuposlechly. Dne 21. listopadu 2017 podala městská rada návrh na vydání soudních příkazů nařizujících obyvatelům vyklizení místa; téhož dne soud vyhověl žádosti městské rady o zkrácení doby mezi doručením a projednáním žádosti. Stěžovatelky obdržely formální vyrozumění o den později. Dne 30. listopadu 2017 soudce prvoinstančního soudu rozhodl za přítomnosti stěžovatelek, v té době nezastoupených právním zástupcem a namítajících, že nemají kam přesunout své karavany, o vydání příkazů nařizujících jim opustit místo do 3. prosince 2017, což neučinily. Dne 6. prosince 2017 stěžovatelky prostřednictvím právního zástupce požádaly o odklad vykonatelnosti příkazů. Dne 14. prosince 2017 se konalo jednání před vrchním soudem, který rozhodnutí nižšího soudu

potvrdil. Obě stěžovatelky následně místo u Coonagh opustily.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelky namítaly, že příkazy, které jim ukládaly opustit nezákonně obývané místo, představovaly zásah do jejich práva na respektování obydlí podle článku 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní orgány dostatečně nepřezkoumaly přiměřenost zásahu v souladu s požadavky čl. 8 odst. 2 Úmluvy. S odkazem na článek 6 Úmluvy stěžovatelky dále namítaly, že vnitrostátní řízení bylo vedeno v nepřiměřeném spěchu a že nebyly právně zastoupeny na jednání prvoinstančního soudu, který vydal příkazy k vystěhování. Soud námítky považoval za vhodné zkoumat pouze z pohledu článku 8 Úmluvy, který vyžaduje, aby rozhodovací proces vedoucí k zásahu byl spravedlivý a aby respektoval zájmy chráněné tímto ustanovením (Connors proti Spojenému království, č. 66746/01, rozsudek ze dne 27. května 2004, § 83).

Při zkoumání existence zásahu do obydlí stěžovatelek Soud připomněl, že posouzení, zda určitý prostor představuje „domov“ – což je autonomní pojem práva Úmluvy – a zasluhuje ochranu dle čl. 8 odst. 1, závisí na existenci dostatečných a trvalých vazeb s konkrétním místem (*Winterstein a ostatní proti Francii*, č. 27013/07, rozsudek ze dne 17. října 2013, § 141). To, zda lze majetek označit za „domov“, je skutkovou otázkou, nezávislou na zákonnosti pobytu na daném místě dle vnitrostátního práva (*Hirtu a ostatní proti Francii*, č. 24720/13, rozsudek ze dne 14. května 2020, § 65). V době opuštění místa v roce 2017 obě stěžovatelky s rodinami žily u Coonagh více než čtyři roky a jejich děti byly zapsány do tamních škol. Soud proto dospěl k závěru, že místo bylo možné v rozhodné době považovat za domov stěžovatelek. Příkazy k opuštění místa tak představovaly zásah do jejich práva na respektování obydlí.

K zákonnosti zásahu Soud shledal, že stěžovatelky nerozporovaly neoprávněnost užívání místa. Vnitrostátní právo zároveň dostatečně jasně a předvídatelně stanovilo postup pro takové situace; zásah byl proto v souladu se zákonem dle čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Ke kritice vnitrostátního právního rámce se Soud vyjádřil níže v části k přiměřenosti zásahu.

Soud uznal argument vlády, že napadené příkazy sledovaly legitimní cíl veřejné bezpečnosti ve smyslu zajištění osobní bezpečnosti všech přítomných na místě, jakož i

ekonomického blahobytu země skrze zvyšování úrovně silniční sítě.

K tomu, aby bylo možné považovat zásah za „nezbytný v demokratické společnosti“, musí odpovídat „naléhavé společenské potřebě“ a být danému cíli přiměřený. Byť toto hodnocení leží primárně na vnitrostátních orgánech, konečné posouzení dostatečnosti a relevance důvodů v souladu s Úmluvou zůstává na Soudu (*Winterstein a ostatní proti Francii*, cit. výše, § 147).

Jak vyplývá z ustálené judikatury Soudu (*Yordanova a ostatní proti Bulharsku*, č. 25446/06, rozsudek ze dne 24. dubna 2012, § 118 i–iv), meze prostoru pro uvážení vnitrostátních orgánů záleží na povaze dotčeného práva Úmluvy, jeho významu pro jednotlivce a druhu omezovaných činností, jakož i na povaze cíle sledovaného uloženým omezením. V oblastech sociálních a ekonomických otázek včetně bydlení mají státy v zásadě široký prostor pro uvážení. Tento prostor je nicméně užší v případech, kdy je dotčené právo zásadní pro účinný výkon základních či „intimních“ práv jednotlivce. To platí zejména pro práva podle článku 8, která jsou zcela zásadní pro identitu jednotlivce, sebeurčení, fyzickou a morální integritu, zachování vztahů s ostatními a zajištění bezpečného místa v komunitě. Ztráta domova je přitom nejextrémnější formou zásahu do práva na respektování obydlí; každá osoba ohrožená

takovým zásahem by proto měla mít možnost přezkoumání přiměřenosti opatření nezávislým orgánem ve světle zásad dle článku 8 Úmluvy, a to bez ohledu na to, zda místo obývala nezákonně. Vnitrostátní soudy mají námitky k přiměřenosti podrobně prozkoumat a poskytnout dostatečné odůvodnění (*Winterstein a ostatní proti Francii*, cit. výše, § 76).

Zároveň však platí, že pokud osoba místo obývala nezákonně, její pozice při vznesení námitek nepřiměřenosti vystěhování bude slabší. Zásah je zároveň vážnější v případech, kdy nebylo nabídnuto náhradní bydlení. Při hodnocení vhodnosti náhradního ubytování náleží místním orgánům široký prostor pro uvážení (*Chapman proti Spojenému království*, č. 27238/95, rozsudek ze dne 18. ledna 2001, § 102–104). Ačkoliv příslušnost k určité menšině s tradičním životním stylem nikomu nezaručuje nedotknutelnost vůči zákonným požadavkům, vzhledem ke zranitelnému postavení Romů a kočovníků je třeba věnovat pozornost jejich potřebám a odlišnému životnímu stylu jak při plánování regulace, tak v konkrétních rozhodnutích. V tomto rozsahu tedy existuje pozitivní povinnost států na základě článku 8 Úmluvy usnadnit způsob života Romů a kočovníků

(tamtéž, § 96). Uvedené ustanovení ovšem jako takové nezakládá právo na poskytnutí domova (*Ghailan a ostatní proti Španělsku*, č. 36366/14, rozsudek ze dne 23. března 2021, § 53) ani právo žít na konkrétním místě (*Garib proti Nizozemsku*, č. 43494/09, rozsudek velkého senátu ze dne 6. listopadu 2017, § 141) či právo mít své problémy s bydlením řešeny úřady, jelikož rozsah pozitivní povinnosti ubytovat osoby bez domova je omezen (*Hudorovič a další proti Slovinsku*, č. 24816/14 a 25140/14, rozsudek ze dne 10. března 2020, § 114).

Při použití výše zmíněných zásad na projednávanou věc Soud nejprve připomněl, že o případném porušení územně-plánovacích zákonů a přiměřenosti uloženého opatření mají rozhodovat soudy, což vnitrostátní úprava v dané věci splňovala.

Soud zvážil, zda měly stěžovatelky dostatečné procesní záruky a zda byl rozhodovací proces spravedlivý a respektoval jejich práva dle článku 8 Úmluvy. Stěžovatelky poukazovaly na zrychlenou povahu řízení a chybějící právní zastoupení při jednání dne 30. listopadu 2017, kdy byly příkazy poprvé vydány. Stěžovatelky byly před soudem vyslechnuty a mohly soudci vylíčit svou znevýhodněnou osobní situaci. Soud však vyslovil

pochybnost ohledně toho, zda se této fáze řízení stěžovatelky mohly účinně účastnit bez právního zastoupení, s přihlédnutím k jejich marginalizovanému postavení, resp. zranitelné povaze jakožto strany, která se brání zásahu do obydlí. Zdá se nadto, že prvoinstanční soud výslovně přiměřenost příkazů k odstěhování neposoudil. Stejně tak se jeví, že v okamžiku, kdy městská rada předložila soudu důvody k vydání příkazů, nebyla zvážena dostupnost náhradního ubytování. Soud měl proto o účinnosti procesních záruk před prvoinstančním soudem silnou pochybnost.

Na druhou stranu Soud připomněl, že řízení je třeba posuzovat jako celek (analogicky s článkem 6 Úmluvy; *Centro Europa 7 S.r.l. a Di Stefano proti Itálii*, č. 38433/09, rozsudek velkého senátu ze dne 7. června 2012, § 197). Znevýhodnění stěžovatelek způsobené chybějícím právním zastoupením na počátku řízení bylo odstraněno o několik dní později, kdy byla stěžovatelkám poskytnuta právní pomoc. Poté již mohly své zájmy účinně hájit nejen před prvoinstančním soudem (a to konkrétně podáním žádosti o odklad vykonatelnosti příkazů), ale také před vrchním soudem.

Ačkoliv se vrchní soud zabýval aspekty řízení jen v užším slova smyslu (přezkoumával pouze způsob a načasování odjezdu stěžovatelek z místa, nikoli odůvodněnost jeho nařízení), Soud považoval za klíčové právě posouzení, zda důvody, o které místní úřady opřely nutnost okamžitého opuštění místa, mají převážit nad zájmy

stěžovatelek, aby dostaly více času k nalezení vhodného náhradního ubytování. Z tohoto úhlu pohledu se k přiměřenosti vyjádřil před vrchním soudem i právní zástupce stěžovatelek.

Podle Soudu tedy rozsah řízení před vrchním soudem nebyl nedostatečný. Vrchní soud mohl sám posoudit, zda bylo vzhledem ke všem okolnostem a ve světle vyjádření stěžovatelek oprávněné odložit vykonatelnost příkazů vydaných obvodním soudem.

Soudce vrchního soudu dotčená práva zvažil, třebaže ne tak podrobně, jako kdyby se zabýval sporem ve věci samé. Identifikoval však zásadní dotčené zájmy, tedy vyhlídky stěžovatelek k danému datu na náhradní ubytování, značné ztráty, které by vznikly místním úřadům v důsledku prodlžení, a další důležitý veřejný zájem na zlepšení místního silničního systému. Zvažil i značnou dobu, která by uplynula, než by se meritorně projednalo odvolání stěžovatelek, a nevyhnutelné dopady, které by to mělo na nový silniční plán. Po zvážení všech těchto aspektů, jakož i nezákonnosti obývání místa stěžovatelkami rozhodl, že rovnováha je vychýlena proti nim.

Soud musel v neposlední řadě zhodnotit soulad opatření vůči stěžovatelkám s požadavky Úmluvy. Posuzoval přitom, zda vnitrostátní orgány jednaly v rámci svého prostoru pro uvážení (*Chapman proti Spojenému*

království, cit. výše, § 114). Shrnuje, že k zásahu došlo v kontextu silničních prací, jejichž význam pro místní komunitu potvrdily vnitrostátní soudy i vláda. To jasně spadá do oblasti sociální a hospodářské politiky, kde je obecně ponechán širší prostor pro uvážení. Zásah městské rady se řídil také zájmy veřejné bezpečnosti, a to jak pro děti i dospělé žijící v tábořišti, tak pro dělníky, kteří se snažili plnit své úkoly bez způsobení újmy na zdraví.

Další klíčovou otázkou při posuzování před vnitrostátními soudy bylo, zda měly stěžovatelky a jejich rodiny dostupné vhodné náhradní ubytování. Rozdělování těchto zdrojů přitom rovněž spadá do oblasti sociální politiky státu, což také obecně zakládá širší prostor pro uvážení.

Soud vzal dále v úvahu nezákonnost obývání místa stěžovatelkami, tedy slabší postavení při posuzování ochrany obydlí dle článku 8 Úmluvy. Zohlednil ovšem i znevýhodněné postavení Romů a kočovníků v Irsku a

obtíže spojené uspokojováním jejich bytových potřeb. Ačkoliv se účastníci řízení v tomto ohledu neshodli, je zřejmé, že stěžovatelkám bylo nabídnuto přinejmenším nouzové ubytování, takže nečelily situaci bezdomovectví uprostřed zimy. Snahy pokračovaly i po ukončení řízení a během roku 2018 se našlo řešení pro obě rodiny.

Soud objasnil, že není jeho úkolem v takovém řízení určovat povahu a rozsah povinnosti místních úřadů poskytnout ubytování podle vnitrostátního práva ani to, zda splnily tuto povinnost vůči stěžovatelkám. S ohledem na omezený rozsah působnosti článku 8 u poskytování ubytování je pravomoc Soudu omezena na rozhodnutí, zda daný stát dodržel tyto požadavky článku 8 Úmluvy za okolností projednávané věci. Ve světle uvedeného Soud neshledal prostředky použité k dosažení sledovaných legitimních cílů za nepřiměřené těmto cílům a dospěl k závěru, že namítaný zásah byl v mezích prostoru pro uvážení daného státu. K porušení článku 8 tedy nedošlo a Soud stížnost odmítl jako zjevně neo-

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva

Ve druhém čtvrtletí roku oznámil Soud vládě tři nové stížnosti. Kromě toho vláda v jedné věci využila práva intervence a předložila Soudu své stanovisko ke stížnosti podané proti třetímu státu, jež je aktuálně projednávána velkým senátem. Více prozradí navazující řádky.

Rodinné právo

Vinškovský (č. 59252/19) –
styk tzv. sociálního rodiče s dítětem

Stěžovatel se podílel dva roky na výchově dcery bývalé manželky jako tzv. sociální otec. Do doby, než odešel ze společné domácnosti, zajišťoval rodinu finančně i organizačně, nezletilá si na něj jako na otce zvykla. Následně mohl pravidelně docházet za nezletilou do domácnosti matky, společně trávili i některé víkendy. Následně však matka přerušila styky a stěžovatel nezletilou již neviděl.

Stěžovatel podal návrh k soudu na úpravu styku s nezletilou, máje za to, že mezi ním a nezletilou vznikl vztah srovnatelný se vztahem biologickým. Po zhruba osmi měsících přerušení kontaktu soud návrh stěžovatele zamítl s tím, že nezletilá již k němu nemá takové citové vazby, které by odpovídaly vztahům rodinným. Podle soudu sice situace střídání partnerů matky, kteří se podíleli na výchově nezletilé, nemá kladný dopad na její celkový emocionální vývoj, ale soudem stanovené styky stěžovatele s nezletilou by její situaci ještě více komplikovaly, zejména za situace, kdy nezletilá sama výslovně prohlásila, že se jí po stěžovateli ani ostatních členech jeho rodiny nestýská.

Stěžovatel namítá, že došlo k porušení jeho práva na respektování rodinného života dle článku 8 Úmluvy, a to tím, že vnitrostátní soudy odmítly upravit jeho styk s dcerou bývalé manželky, na jejíž výchově se dva roky podílel. Podle stěžovatele soudy svá rozhodnutí založily na pohovoru s nezletilou, která však byla matkou prokazatelně manipulována, navíc nebyla informována o smyslu řízení a důsledcích možného soudního rozhodnutí.

Sexuologická ochranná léčba

Tulej (č. 3762/22) – délka a důvody
prodloužení psychiatrické ústavní léčby

Stěžovatel vykonává již více než 27 let psychiatrickou ústavní léčbu se sexuologickým zaměřením. Ta mu byla uložena v roce 1994 v trestním řízení po pohlavním zneužití chlapce. V témže roce stěžovatel podstoupil kastraci, čímž se podle ošetřujících psychiatrů významně snížila jeho sexuální nebezpečnost. Soudy doposud vždy ochranné léčení stěžovatele prodloužily, a to maximálně v zákonné délce dvou let. Důvodem byla zejména nejistá sociální situace stěžovatele po případném propuštění z léčení. V roce 2019 byl pak bez předchozí informace přesunut z jedné psychiatrické nemocnice do jiné z důvodu svého nesouladného jednání vůči

personálu a pravidlům nemocnice. V nové nemocnici byl zařazen na začátek sexuologické léčby bez zohlednění předchozí terapie. Ošetřující lékaři i znalec uznali možnost propuštění stěžovatele z ochranné léčby do ambulantní formy léčení. Soudy přesto opakovaně rozhodly o jeho setrvání v ochranném léčení v letech 2020 a 2021 z důvodu, že nebylo možné ověřit adaptaci stěžovatele mimo zařízení kvůli zákazům dovolenek mimo nemocnici způsobených pandemií Covid-19. Ústavní soud dvě stížnosti stěžovatele odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Soud klade vládě otázku na poli článku 5 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost). Konkrétně se táže, zda nebyl stěžovatel zbaven svobody v rozporu s tímto článkem s ohledem na celkovou dobu trvání ochranné sexuologické léčby nařízené v roce 1994 a prodloužené po 1. červnu 2021 a zda takové prodloužení bylo dostatečně odůvodněno nejen funkcí ochrannou, ale i z terapeutického hlediska, jak vyžaduje judikatura Soudu.

Diskriminace v přístupu ke vzdělání

Suchý (č. 11746/16) – segregace Romů ve zvláštních školách určených pro mentálně postižené žáky

Stěžovatel, romského etnika, byl od svých dvou let svěřen do ústavní výchovy. Na základě posouzení pedagogicko-psychologické poradny („PPP“) byl v roce 1985 umístěn do zvláštní školy určené pro mentálně postižené žáky. Stěžovatel dokončil základní vzdělání na zvláštní škole v červnu 1995. V červnu 2008 podal žalobu na ochranu osobnosti. Tvrdil, že byl vystaven diskriminaci v přístupu ke vzdělání z důvodu své příslušnosti k etnické skupině, když měl být jako Rom nesprávně zařazen do zvláštní školy s mentálním postižením. Uvedl, že se nachází v prakticky totožné situaci jako stěžovatelé ve věci *D. H. a ostatní proti České republice* (č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007). V ní Soud rozhodl, že hrubý nepoměr v počtech žáků romského etnika na straně jedné a většinové populace na straně druhé zařazovaných do zvláštních škol zakládá vyvrátitelnou domněnku nepřímé diskriminace. Na základě oficiálních statistik z let

1985 až 1991 o zastoupení romských žáků ve zvláštních školách stěžovatel namítal, že ani v jeho případě nelze vyvrátit domněnku nepřímé diskriminace z důvodu příslušnosti k romskému etniku. Soudy žalobě nevyhověly. Ve svých odůvodněních uvedly, že v případě stěžovatele k diskriminaci nedošlo, neboť byl opakovaně odborně vyšetřen ze strany PPP. Uznanly, že psychologické testy, na jejichž základě jsou žáci umísťováni do zvláštních škol, nemusí být objektivní vůči romským žákům, neboť zřejmě nejsou s to zohlednit jejich jazykové a kulturní odlišnosti. V případě stěžovatele však nemělo dojít k předání specifík romského etnika, neboť od svých dvou let pobýval mimo romskou komunitu v dětském domově a navštěvoval mateřskou školu, která měla rozdíly smazávat. Jeho osobní situace se tak měla v podstatných rysech lišit od relevantní diskriminační praxe.

Stěžovatel před Soudem namítá porušení zákazu diskriminace v přístupu ke vzdělání dle článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1. Uvádí, že závěry rozsudku *D. H. a ostatní* (cit. výše) o neobjektivnosti psychologických testů s ohledem „na zvláštnosti a specifické charakteristiky romských žáků“ lze vztáhnout i na něho, třebaže vyrůstal v ústavní péči. Skutečnost, že testy byly v jeho případě provedeny opakovaně, dle jeho názoru ještě neznamená, že jejich výsledky byly objektivní.

Nenávistné projevy

Sanchez proti Francii (č. 45581/15) – trestněprávní odpovědnost za nenávistné komentáře třetích osob na internetu

V řízení jde o potrestání stěžovatele, toho času starosty a kandidáta do parlamentních voleb, za včasné neodstranění nenávistných komentářů, napsaných jinými autory, ze své veřejně přístupné zdi na Facebooku. Výroky se týkaly kritiky jeho politického oponenta s partnerkou. Vnitrostátní soudy mimo jiné dovodily stěžovatelovu trestní odpovědnost, protože měly za to, že byl s obsahem komentářů obeznámen, ale přesto je neshazoval. Dále nesl odpovědnost také proto, že umožnil přístup svým přátelům ke zveřejňování komentářů na své zdi, a byl proto odpovědný za kontrolu obsahu příspěvků. Vzhledem k možné političnosti komentářů měl obsah komentářů o to pečlivěji hlídat. Proto mu vnitrostátní soudy uložily v trestním řízení sankci ve výši 3 000 eur stejně jako oběma autorům komentářů.

Podle senátu páté sekce Soudu nedošlo k porušení stěžovatelova práva na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy. Věc byla postoupena velkému senátu. Česká vláda intervenovala v písemné části řízení. Poukázala na předchozí vývoj judikatury Soudu i Soudního dvora EU k nastavení režimu sdílené odpovědnosti za nenávistné výroky v online prostoru a upozornila na možný negativní účinek ukládání trestní sankce na výkon svobody projevu v online prostoru.

Velký senát Soudu

Ve druhém čtvrtletí roku 2022 vydal velký senát tři rozsudky, a to ve věcech *NIT S. R. L. proti Moldavsku*, *Khasanov a Rakhmanov proti Rusku* a *Savickis a ostatní proti Lotyšsku*.

Odebrání vysílací licence

NIT S. R. L. proti Moldavsku (č. 28470/12)

Stížnost vznesla soukromá moldavská televizní stanice, které stát v roce 2012 odebral vysílací licenci s odůvodněním, že se stala faktickou platformou místní komunitické strany a neposkytovala téměř žádný prostor jiným politickým názorům. Věc byla původně přidělena senátu, který se však v březnu 2020 vzdal pravomoci ve prospěch velkého senátu. Ten neshledal porušení svobody projevu podle článku 10 Úmluvy (čtrnácti hlasy proti třem) ani porušení vlastnického práva podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (patnácti hlasy proti dvěma). Uvedl, že státu náleží při volbě prostředků na zajištění mediálního pluralismu široký prostor pro uvážení, že řízení v projednávané věci bylo provázeno náležitými procesními zárukami a že namítaná sankce

nebyla politicky motivována. Poukázal rovněž na to, že stěžovatelská společnost mohla i po odebrání licence vysílat přes internet a že po uplynutí jednoho roku měla právo o udělení licence znovu požádat. V neposlední řadě velký senát zdůraznil, že k namítanému zásahu došlo ještě předtím, než Moldavsko přešlo na restriktivní digitální vysílání, tj. v době, kdy byl počet národních vysílacích frekvencí značně omezen, a tudíž existoval silný pozitivní závazek státních orgánů zabezpečit přesné a vyvážené zpravodajství.

Extradice příslušníků tvrzené zranitelné skupiny

Khasanov a Rakhmanov proti Rusku (č. 28492/15 a 49975/15)

Stížnost podali etničtí Uzbeki, u nichž ruské orgány v roce 2015 nařídily extradici do Kyrgyzstánu. Před Soudem namítali porušení článku 3 Úmluvy (zákaz

mučení a nelidského či ponižujícího zacházení) s poukazem na systematické pronásledování uzbecké menšiny v Kyrgyzstánu od roku 2010. V roce 2019 senát rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že v případě extradice stěžovatelů nedojde k porušení článku 3 Úmluvy. V dubnu 2020 byla věc na žádost stěžovatelů postoupena velkému senátu. Ten dospěl ke stejnému závěru jako senát, a to jednomyslně. Uvedl, že ve světle nedávných zpráv lidskoprávních orgánů OSN a mezinárodních i regionálních nevládních organizací neodůvodňuje současná situace v Kyrgyzstánu obecný zákaz extradice etnických Uzbeků, jelikož tito aktuálně nečelí v této krajině systematickému pronásledování. Ani jeden ze stěžovatelů navíc neprokázal, že by mu v Kyrgyzstánu na individuální úrovni hrozilo skutečné riziko špatného zacházení nebo že by jeho trestní stíhání bylo politicky či etnický motivováno.

Výpočet starobního důchodu

Savickis a ostatní proti Lotyšsku (č. 49270/11)

Stěžovatelé se narodili na území bývalého Sovětského svazu a přistěhovali se do Lotyšska ještě předtím, než tato země v letech 1990–1991 znovu nabyla samostatnosti. Poté se nestali lotyšskými občany, ale získali postavení „neobčanů s trvalým pobytem“. Na rozdíl od lotyšských občanů se jim do období relevantního pro výpočet starobního důchodu nezapočítávalo zaměstnání v jiných státech bývalého Sovětského svazu. Věc byla původně přidělena senátu, který se však v prosinci 2020 vzdal jurisdikce ve prospěch velkého senátu. Ten poměrem deseti hlasů proti sedmi dospěl k závěru, že nedošlo k porušení zákazu diskriminace podle článku 14 Úmluvy ve spojení s vlastnickým právem zakotveným v článku 1 Protokolu č. 1. Dle velkého senátu sice spočívalo rozdílné zacházení pouze na občanství, avšak

možnost získat lotyšské občanství byla stěžovatelům otevřena. Navíc státům náleží v oblasti sociálního zabezpečení široký prostor pro uvážení. Jako legitimní cíl pro rozdílné zacházení zde Soud přijal snahu vyhnout se retrospektivnímu uznání důsledků imigrační politiky praktikované v období neoprávněné okupace a anexe Lotyšska, a to s přihlédnutím ke specifickému historickému kontextu případu, kdy lotyšský národ po deseti letech získal zpátky svou nezávislost.

Velký senát vydal také dva posudky podle Protokolu č. 16 k Úmluvě – první na žádost arménského kasačního soudu, o kterém se více dočtete v závěrečné kapitole, a druhý na žádost litevského nejvyššího správního soudu.

Impeachment a odnětí pasivního volebního práva

Posudek k přiměřenosti obecného zákazu kandidovat ve volbách v návaznosti na ztrátu funkce v řízení o ústavní žalobě (č. P16-2020-002)

Nejvyšší správní soud Litvy se na Soud obrátil v kontextu řízení zahájeného bývalou poslankyní litevského

parlamentu, která o tuto funkci přišla v roce 2014 v důsledku ústavní žaloby (impeachment) za neomluvené absence na parlamentních schůzích. V roce 2020 chtěla opět kandidovat v parlamentních volbách, avšak volební komise ji odmítla zaregistrovat, jelikož dle litevského práva osoby zbavené poslaneckého mandátu v řízení o ústavní žalobě se již nemohou ucházet o nový mandát. Velký senát Soudu se ve svém posudku vyjádřil především ke kritériím pro posouzení slučitelnosti takového zákazu s čl. 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě, který zaručuje pasivní volební právo. Uvedl, že mezi tato kritéria patří to, zda je uvedený zákaz časově omezen a zda existuje možnost jeho přezkumu nezávislým orgánem, který posoudí individuální okolnosti případu a zohlední nejen události související s předchozím řízením o ústavní žalobě, ale rovněž – a především – požadavky řádného fungování instituce, do níž chce být příslušná osoba zvolena, a v širším záběru také celého ústavního systému a demokracie v daném státě. Účelem řízení o ústavní žalobě a navazujícího zákazu kandidovat ve volbách totiž dle Soudu primárně není uložit dotčené osobě další sankci, ale chránit parlamentní instituce. Je zde tedy potřeba zvážit zejména otázku, jaká je v případě zvolení dané osoby pravděpodobnost, že tato osoba významně naruší fungování parlamentu či dokonce demokracie ve státě jako takové, což souvisí s tím, zda prokazuje úctu vůči ústavě, zákonům, institucím a nezávislosti tohoto státu.

Dále v tomto období sice nebylo vyhověno ani jedné žádosti vlády či stěžovatele o postoupení věci velkému senátu, na druhou stranu se však ve čtyřech případech senát vzdal pravomoci ve prospěch velkému senátu, a to jednak ve věci *Yalçinkaya proti Turecku*, jednak ve třech případech týkajících se závazků států v boji proti klimatické změně: jde o věc *Duarte Agostinho a ostatní proti Portugalsku a dalším 32 státům*, o kterém jsme psali již ve Zpravodaji č. 4/2020 a kde je mezi žalovanými státy rovněž Česká republika, a dále o věci *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz a ostatní proti Švýcarsku a Carême proti Francii*.

Odsouzení za členství v teroristické organizaci

Yalçinkaya proti Turecku (č. 15669/20)

Stěžovatel byl v roce 2016 zatčen pro podezření z členství v teroristické organizaci. V následném procesu, který se odehrával po pokusu o státní převrat v Turecku v červenci 2016, byl odsouzen k odnětí svobody v délce

více než šest let. Před Soudem stěžovatel namítá porušení svých práv podle článku 6 Úmluvy (spravedlivé řízení), jakož i článku 7 (uložení trestu jen na základě zákona), článku 8 (respektování soukromého a rodinného života) a článku 11 (svoboda shromažďování a sdružování). V květnu 2022 senát rozhodl o vzdání se jurisdikce ve prospěch velkému senátu.

Tisková zpráva k předání věci velkému senátu je k dispozici [zde](#).

Dopad globálního oteplování na starší ženy

Verein KlimaSeniorinnen Schweiz a ostatní proti Švýcarsku (č. 53600/20)

Stížnost podalo jednak švýcarské sdružení bojující proti klimatické změně, jehož členkami jsou ženy v seniorovém věku, a jednak čtyři ženy ve věku 78 až 89 let, které trpí zdravotními problémy zejména během období

bí vysokých teplot, což dle jejich tvrzení zásadním způsobem zhoršuje kvalitu jejich života. Stěžovatelé se na vnitrostátní úrovni neúspěšně domáhali, aby byla do roku 2030 přijata veškerá nezbytná opatření za účelem dosažení cílů Pařížské klimatické dohody z roku 2015. Před Soudem namítají porušení článku 2 Úmluvy (právo na život), článku 6 (spravedlivé řízení), článku 8 (respektování soukromého a rodinného života) a článku 13 (právo na účinný prostředek nápravy).

V dubnu 2022 senát rozhodl o vzdání se pravomoci ve prospěch velkého senátu.

Tiskovou zprávu k předání věci velkému senátu najdete [zde](#).

Snížení emisí skleníkových plynů

Carême proti Francii (č. 7189/21)

Stěžovatel je obyvatelem a bývalým starostou francouzské obce Grande-Synthe. V roce 2018 adresoval jako fyzická osoba i jako starosta obce žádosti různým státním činitelům včetně prezidenta republiky směřující k tomu, aby podnikli kroky k omezení produkce skleníkových plynů na území Francie, jakož i další opatření

v boji proti změně klimatu. Když neobdržel žádnou odpověď, podal správní žalobu za nečinnost. V listopadu 2020 rozhodl nejvyšší správní soud, že stěžovatel jako fyzická osoba nemá v tomto řízení aktivní legitimaci; tu však na druhou stranu přiznal obci, kterou stěžovatel zastupoval. V červenci 2021 nařídil soud vládě, aby do konce března 2022 přijala opatření za účelem snížení emisí skleníkových plynů o 40 % do roku 2030, jak to vyžaduje Pařížská klimatická dohoda. Před Soudem stěžovatel namítá porušení článků 2 a 8 Úmluvy, a to zejména s poukazem na to, že nejvyšší správní soud neuznal jeho aktivní legitimaci ve vnitrostátním řízení jakožto fyzické osoby, byť ve skutečnosti je selháním vlády na poli boje proti klimatické změně přímo dotčen.

V červnu 2022 senát rozhodl o vzdání se pravomoci ve prospěch velkého senátu.

Tisková zpráva k předání věci velkému senátu je k dispozici [zde](#).

Nově pořízené anotace a překlady rozsudků Soudu proti třetím státům

V rámci projektu Strategie zvyšování povědomí o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a dalších mezinárodních závazcích České republiky v oblasti lidských práv, financovaného z Norských fondů, nechává kancelář vládního zmocněnce pořídit překlady relevantních částí významných rozsudků Soudu proti třetím státům, které mají význam pro české právní prostředí a na něž Soud ve své judikatuře hojně odkazuje. Vybrané rozsudky jsou zejména staršího data. Současně průběžně vyvstává potřeba pořídit anotace vybraných rozsudků proti třetím státům, např. v souvislosti s obhajobou České republiky v nově zahájených řízeních nebo v návaznosti na vznik tematických příruček k vybraným oblastem judikatury Soudu vytvářených pro kontext českého právního prostředí.

Rodinné právo

Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku (č. 41615/07, rozsudek velkého senátu ze dne 6. července 2010) – výkon rozsudku o navrácení dítěte ze Švýcarska do Izraele

Velký senát Soudu rozhodl šestnácti hlasy proti jednomu, že v případě výkonu rozsudku, kterým bylo nařízeno navrácení dítěte do Izraele dle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, by došlo k porušení článku 8 Úmluvy ve vztahu k oběma stěžovatelům, matce i dítěti. Navrácení dítěte do Izraele by nebylo v jeho nejlepším zájmu a navrácení matky spolu s dítětem do Izraele by bylo nepřiměřeným zásahem do jejího práva na respektování rodinného života.

Anotace rozsudku velkého senátu je dostupná [zde](#).

V. D. a ostatní proti Rusku (č. 72931/10, rozsudek ze dne 9. dubna 2019) – zrušení pěstounské péče po devíti letech a styk dítěte s bývalou pěstovankou

Senát třetí sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že automatické vyloučení bývalé pěstovanky a dalších dětí v pěstounské péči ze života dítěte, které u pěstovanky žilo téměř devět let, představuje porušení článku 8 Úmluvy. Naopak shledal, že pro vyhovění žádosti biologických rodičů o navrácení dítěte do jejich péče existovaly relevantní a dostatečné důvody a článek 8 Úmluvy porušen nebyl.

Anotace rozsudku je dostupná [zde](#).

Transgender

A. M. a ostatní proti Rusku (č. 47220/19, rozsudek ze dne 6. července 2021) – omezení rodičovských práv a zákaz styku s dětmi z důvodu úřední změny pohlaví

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článku 8 Úmluvy samostatně a rovněž ve spojení s článkem 14 Úmluvy v řízení o omezení rodičovských práv a zákazu styku stěžovatelky s dětmi. Odůvodnění soudního rozhodnutí bylo založeno na lékařské a úřední změně pohlaví stěžovatelky z muže na ženu, kterou podstoupila po rozvodu. Vnitrostátní soudy dostatečně neodůvodnily údajnou škodlivost styku dětí s transgender rodičem, a porušily tak právo stěžovatelky na respektování rodinného života.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

A. P., Garçon a Nicot proti Francii (č. 79885/12, 52471/13 a 52596/13, rozsudek ze dne 6. dubna 2017) – úřední změna pohlaví spojená se sterilizací

Senát páté sekce Soudu většinou šesti hlasů proti jednomu rozhodl o porušení článku 8 Úmluvy z důvodu, že stěžovatelům jakožto transgender osobám nebyla povolena úřední změna pohlaví, protože neprokázali „nevratnou povahu změny vzhledu“, což v praxi zpravidla znamenalo i sterilizaci. Zároveň Soud dospěl jednomyslně k závěru, že článek 8 nebyl porušen v souvislosti s tím, že za účelem změny pohlaví bylo nutné prokázat existenci poruchy genderové identity, případně podrobit se lékařskému vyšetření.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

Důkazy získané pod pohrůžkou mučení

Gäfgen proti Německu (č. 22978/05, rozsudek velkého senátu ze dne 1. června 2010) – důkazy získané pod pohrůžkou mučení

Velký senát Soudu shledal jedenácti hlasy proti šesti, že pohrůžka mučením, kterou ve snaze zjistit polohu

stěžovatel ve služebním poměru ke státu nemá právo na přístup k soudu podle vnitrostátního práva, jednak to, že je vyloučení státního zaměstnance z práv zaručených článkem 6 Úmluvy odůvodněné. Dále rozhodl čtrnácti hlasy proti třem, že došlo k porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě a jednomyslně, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud jde o absenci ústního jednání. Současně rozhodl patnácti hlasy proti dvěma, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy, neboť stěžovatelé neměli k dispozici vnitrostátní prostředek nápravy ve vztahu k projednání věci v přiměřené lhůtě. Konečně jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1, ať již samostatně nebo ve spojení s článkem 14 Úmluvy.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

dítěte, které stěžovatel unesl, použili policejní vyšetřovatelé vůči stěžovateli při jeho výslechu, představovala nelidské zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Velký senát soudu shledal stejným poměrem hlasů, že nedošlo k porušení práv stěžovatele na spravedlivý proces chráněných článkem 6 odst. 1 a odst. 3, když z řízení nebyly vyloučeny důkazy získané v důsledku pohrůžky mučením, jelikož odsouzení stěžovatele bylo založeno na jiných důkazech.

Překlad relevantních částí rozsudku velkého senátu je k dispozici [zde](#).

Spory o nárok zaměstnanců policie na zvláštní příplatek

Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku (č. 63235/00, rozsudek ze dne 19. dubna 2007) – použitelnost článku 6 Úmluvy na spory o nárok zaměstnanců policie

Velký senát Soudu rozhodl dvanácti hlasy proti pěti, že článek 6 Úmluvy je použitelný na spory o nárok zaměstnanců policie na zvláštní příplatek. V opačném případě je na žalované vládě, aby prokázala jednak to, že

Svoboda projevu

Ahmet Yildirim proti Turecku (č. 3111/10, rozsudek ze dne 18. prosince 2012) – znemožnění přístupu k osobním internetovým stránkám

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že zablokování služby Google Sites mající za následek nemožnost přístupu stěžovatele k jeho vlastním internetovým stránkám, které využíval ke zveřejňování svých vědeckých prací a názorů na různá témata, představovalo porušení práva stěžovatele na svobodu projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy. Stránky stěžovatele neměly žádnou souvislost s nezákonným obsahem, který byl důvodem příkazu k zablokování služby Google Sites.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

Užitečné odkazy

**HUDOC – databáze
judikatury ESLP**
<http://hudoc.echr.coe.int/>

**Evropský soud
pro lidská práva**
<http://www.echr.coe.int/>

**Česká databáze vybraných
rozsudků a rozhodnutí ESLP**
<http://eslp.justice.cz/>

**Přehled všech vydání
Zpravodaje KVZ**
<http://www.justice.cz/>

Veřejný ochránce práv
<http://www.ochrance.cz/>

**Nejvyšší soud
České republiky**
<http://www.nsoud.cz/>

**Ústavní soud
České republiky**
<http://www.usoud.cz/>

**Databáze rozhodnutí
smluvních orgánů OSN**
<http://www.ohchr.org/en/>

Rada Evropy
<http://www.coe.int/>

Nejvyšší správní soud
<http://www.nssoud.cz/>

Databáze judikatury web: eslp.justice.cz

Kontakt:

Kancelář vládního zmocněnce
pro zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
kvz@mzp.justice.cz, www.justice.cz

Úvodní fotografie: © Paulgrecaud | Dreamstime.com
Fotografie u Slova úvodem © Monika Hanych
Fotografie u Slova závěrem © Vít Alexander Schorm

Zpravodaj KVZ: vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Michaela Glozygová (KVOP), Monika Hanych (KVZ), Eliška Hronová (KVZ), Vladimír Janoušek Pysk (KVZ), Martina Jirsová (KVZ), Miroslav Kaštyl (KVZ), Petr Konůpka (KVZ), Lubomír Majerčík (ÚS), Jana Martinková (KVZ), Jana Pecková Hodečková (KVOP), Eva Petrová (KVZ), Kateřina Radová (KVZ), Vít A. Schorm (KVZ).

Obsah Zpravodaje: Jana Martinková.

Slovo závěrem

Ve druhém čtvrtletí letošního roku Soud ve vztahu k **České republice** pokračoval ve zvýšeném tempu vyřizování věcí, které je patrné od nástupu nové české soudkyně. Z pěti věcí, v nichž vydal publikované rozhodnutí, se ve třech případech jednalo o velmi dávné stížnosti podané v letech 2012 či 2013, které během mandátu předchozího českého soudce marně čekaly na rozhodnutí. Ve věci [Maslák proti České republice](#) (č. 58169/13, rozhodnutí ze dne 5. dubna 2022) Soud z důvodu nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy odmítl stížnost brojící proti **nedobrovolnému odběru biologického materiálu** policií za použití síly. V rozsudku [X proti České republice](#) (č. 64886/19, ze dne 12. května 2022) Soud konstatoval, že výkonem **rozhodnutí o navrácení dítěte** do USA nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy. Byl totiž v nejlepším zájmu dítěte a situace byla důsledkem jednání stěžovatelky, která dítě setrvale odmítala předat otci. V rozhodnutí [REAL, spol. s r. o. proti České republice](#) (č. 81454/12, ze dne 19. května 2022) Soud shledal, že se na něj stěžovatelka měla obrátit již po rozhodnutí soudů o **změně osoby nájemce jejího bytu**, a nikoli až o řadu let později v návaznosti na neúspěšnou žalobu na náhradu škody. V rozhodnutí [Fuksová a Pujmannová proti České republice](#) (č. 48351/21, ze dne 2. června 2021) Soud konstatoval, že se na dané **řízení o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí** nevztahuje článek 6 Úmluvy, jelikož o občasných právech a závazcích stěžovatelek již bylo předtím pravomocně rozhodnuto v restitučním řízení. Česká republika tak ve sledovaném období neuspěla jen ve věci [Grosam proti České republice](#) (č. 19750/13, rozsudek ze dne 23. června 2022). V něm Soud nejtěsnější většinou čtyř soudců, mezi nimiž byl i předchozí český soudce, shledal, že složení a způsob ustavení zvláštního senátu Nejvyššího správního soudu, který rozhoduje o kárných proviněních soudních exekutorů, nezaručuje nezávislost a nestrannost rozhodnutí. Rozsudek vyvolal u české odborné veřejnosti četné negativní ohlasy. Na jeho hlavní sporná místa výstižně poukazuje nesouhlasné stanovisko tří soudců Soudu.

Z judikatury Soudu proti **jiným státům** zmiňme v první řadě pro Českou republiku velmi aktuální rozsudek [X a ostatní proti Albánii](#) (č. 73548/17 a 45521/19, ze dne 31. května 2022). V něm Soud shledal porušení zákazu diskriminace, jelikož orgány veřejné moci nepřijaly dostatečná a účinná **opatření k desegregaci školy**, kterou navštěvovali téměř výhradně romští žáci.

Z oblasti **trestního práva** za pozornost určitě stojí [Posudek o použití promlčení při stíhání a trestání trestných činů, které svou podstatou odpovídají mučení](#) (č. P16-2021-001, ze dne 26. dubna 2021) vydaný podle Protokolu č. 16 k Úmluvě v odpovědi na otázky položené arménským nejvyšším soudem. Velký senát Soudu v posudku zopakoval, že **promlčení mučení** je těžko slučitelné se závazky plynoucími z článku 3 Úmluvy. Zároveň však zdůraznil, že s ohledem na důležitost zásad *nullum crimen a nulla poena sine lege* zakotvených v článku 7 Úmluvy musí být případné nepoužití zákonné promlčecí doby s odkazem na mezinárodní právo dostatečně jasné a předvídatelné. Ve dvou rozsudcích ([Oganezova proti Arménii](#), č. 71367/12 a 72961/12, ze dne 17. května 2022; a [Stoyanova proti Bulharsku](#), č. 56070/18, ze dne 14. června 2022) Soud vyzdvihl, že vnitrostátní právní řád musí homofobii

zařadit mezi nenávistné pohnutky, které odůvodňují použití vyšší trestní sazby než u stejných činů spáchaných bez takových pohnutek, a tyto **trestné činy z nenávisti** náležitě stíhat.

S trestním právem souvisejícími otázkami se Soud zabýval v rozsudku **M. D. a ostatní proti Španělsku** (č. 36584/17, ze dne 28. června 2022). Shledal v něm mj. dvojí porušení článku 8 Úmluvy. V první řadě policejní orgány využily data o stěžovatelích, soudcích podporujících právo katalánského lidu „rozhodnout se“, k jinému účelu, než pro jaký byla databáze vedena. V druhé řadě nebyl adekvátně vyšetřen únik informací z **policejních databází**.

Zajímáte-li se o **rodinné právo**, neměli byste minout rozsudek **T. C. proti Itálii** (č. 54032/18, ze dne 19. května 2022) týkající se **náboženské výchovy dítěte po rozchodu rodičů**. Italské soudy otci zakázaly, aby dceru, pro kterou to bylo zdrojem stresu, aktivně zapojoval do svých aktivit u Svědků Jehovových. Soud porušení článku 8 Úmluvy neshledal. Skutkové okolnosti věci **A. L. proti Francii** (č. 13344/20, rozsudek ze dne 7. dubna 2022), v níž se stěžovatel domáhal určení otcovství ke svému biologickému dítěti, jež se narodilo z **náhradního mateřství**, které však náhradní matka po porodu za úplatu předala jinému páru, názorně ukazují, jak je potřebné, aby náhradní mateřství bylo náležitě právně regulováno. Za pozornost stojí i rozsudek **I. G. D. proti Bulharsku** (č. 70139/14, ze dne 7. června 2022) týkající se **ústavní výchovy**. Soud v něm připomněl, že prvotním zájmem příslušných orgánů by neměla být ochrana společnosti před „problémovými“ dětmi, ale pomoc a podpora dítěti.

Důležitým tématem **zajištění bezbariérového přístupu do veřejných budov** se Soud zabýval v rozsudku **Arnar Helgi Lárusson proti Islandu** (č. 23077/19, ze dne 31. května 2022). Stěžovatel v něm namítal, že nemá přístup do místního kulturního a mládežnického centra. Soud porušení článku 8 Úmluvy neshledal, jelikož se islandské orgány zpřístupněním veřejných budov intenzivně zabývají, řadu jich již zpřístupnily nebo s jejich zpřístupněním počítají. Jejich postup nelze označit za nerozumný a uložení dalších okamžitých opatření by na ně dle Soudu uvalilo nepřiměřené břemeno.

Opomenout nelze ani dva rozsudky zabývající se v různých kontextech **právem na přístup k soudu**. Ve věci **Xavier Lucas proti Francii** (č. 15567/20, ze dne 9. června 2022) Soud shledal porušení článku 6 Úmluvy, když soudy odmítly žalobu na neplatnost rozhodčího nálezu, kterou zákon připouštěl podat jen elektronickou formou. Stěžovatel ji totiž podal v papírové podobě, jelikož při vyplňování příslušného formuláře narazil na závažné praktické překážky; ty však soudy nezohlednily. Obdobně Soud dospěl k závěru o porušení článku 6 Úmluvy v případě jiného neflexibilního uplatnění procesních pravidel v rozsudku **Dragan Kovačević proti Chorvatsku** (č. 49281/15, ze dne 12. května 2022). V této věci soudy stěžovateli v řízení o navrácení svéprávnosti nepřiznaly náhradu nákladů řízení s odkazem na pravidlo, že v tomto typu řízení si každá strana nese své náklady sama. Nezohlednily přitom, že náklady řízení pro stěžovatele, který ve věci uspěl, přesáhly výši průměrné mzdy.

Více v příštím Zpravodaji nebo v databázi judikatury Soudu v českém jazyce dostupné na adrese <http://eslp.justice.cz/>. Příjemné a klidné letní dny!

Petr Konůpka,
zástupce vládního zmocněnce